

25-oji tarptautinė mokslinė Jono Jablonskio konferencija
Universiteto g. 5, Vilnius, 2018 m. rugsėjo 27–28 d.

**VARIANTIŠKUMAS KALBOSE
IR JŲ ATMAINOSE**

**TEZĖS /
BOOK OF
ABSTRACTS**

**VARIATION ACROSS LANGUAGES
AND THEIR VARIETIES**

25th International Scientific Conference of Jonas Jablonskis
Universitetas st. 5, Vilnius, 27-28 September, 2018

FILOLOGIJOS FAKULTETO TAIKOMOSIOS KALBOTYROS
INSTITUTO LIETUVIŲ KALBOS KATEDRA / DEPARTMENT OF
LITHUANIAN LANGUAGE, INSTITUTE OF APPLIED LINGUISTICS,
FACULTY OF PHILOLOGY

BENDRINĖS KALBOS TYRIMŲ CENTRAS / RESEARCH CENTRE
OF STANDARD LANGUAGE

MOKSLINIS KOMITETAS / SCIENTIFIC COMMITTEE

Akad. prof. dr. Grāsilda Blažienė (pirmininkė, Lietuvių kalbos institutas / chairperson, Institute of the Lithuanian Language)

Prof. dr. Laimutė Balodė (Helsinkio universitetas / University of Helsinki)

Dr. (HP) Rita Miliūnaitė (Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language)

Prof. dr. Meilutė Ramonienė (Vilniaus universitetas / Vilnius University)

Doc. dr. Antanas Smetona (Vilniaus universitetas / Vilnius University)

Doc. dr. Vilma Zubaitienė (Vilniaus universitetas / Vilnius University)

ORGANIZACINIS KOMITETAS / ORGANIZING COMMITTEE

Doc. dr. Gintarė Judžentytė-Šinkūnienė (koordinatė, Vilniaus universitetas / coordinator, Vilnius University)

Dr. Jurgita Jaroslaviėnė (Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language)

Aistė Markevičienė (Vilniaus universitetas / Vilnius University)

Dr. Erika Jasionytė-Mikučionienė (Vilniaus universitetas / Vilnius University)

Prof. dr. Irena Smetonienė (Vilniaus universitetas / Vilnius University)

Dr. Aurelija Tamulionienė (Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language)

RENGINIO RĖMĖJAI / CONFERENCE SUPPORTERS

Leidinio sudarytoja / Editor Gintarė Judžentytė-Šinkūnienė

Leidinio redaktorės / Text editors: Agnė Aleksaitė, Jurgita Jaroslaviėnė, Erika Jasionytė-Mikučionienė, Gintarė Judžentytė-Šinkūnienė

ISBN 978-609-07-0002-0

© Vilniaus universitetas, 2018

Turinys / Content

Sveikinimo žodis / Welcome!	6
Konferencijos programa / Programme	8
Plenariniai pranešėjai / Key Speakers	12
Plenariniai pranešimai / Plenary Session	22
Pietro Umberto Dini	22
Vytautas Kardelis	22
Ilga Migla	23
Danguolė Mikulėnienė	24
Zofia Sawaniewska-Mochowa, Małgorzata Kasner	25
Irena Smetonienė	27
Pēteris Vanags	28
Bendrinės kalbos sekcija / Standard Language	29
Agnė Aleksaitė	29
Agnė Bielinskienė, Jolanta Kovalevskaitė, Erika Rimkutė, Laura Vilkaitė-Lozdienė	30
Andra Kalnača, Ilze Lokmane	31
Julija Korostenskienė	33
Robertas Kudirka	34
Justina Mandravickaitė	34
Rita Miliūnaitė	36
Nwachi Sylvia Ebere	36
Yurie Okami	37
Lina Plaušinaitytė	38
Elina Shekhtman	39
Larysa Taranenko	40
Inta Urbanoviča	41
Sonata Vaičiakauskienė	41
Loreta Vaičiulytė-Semėnienė	42
Alessandro Vitale	43
Zhang Xi	44

Dialektologijos sekcija / Dialectology	45
Daiva Aliūkaitė	45
Solveiga Čeirane, Inese Indričāne	46
Irina Gorbachyova.....	47
Ewelina Grzeškiewicz.....	47
Alla Kalyta	48
Maryna Kolisnyk.....	49
Edita Ledichova	50
Danguolė Mikulėnienė.....	51
Jūratė Lubienė, Dalia Pakalniškienė	52
Mitsuhiro Nakamura	52
Jowita Niewulis-Grablunas	54
Christa Schneider.....	55
Jana Taperte	56
Anna Tyrpa	57
Nijolė Tuomienė	57
Yuliya Vyshenskaya	59
Etnolingvistikos sekcija / Ethnolinguistic	60
Mohammed Abdennour.....	60
Monika Bogdzevič	61
Birutė Jasiūnaitė	62
Коницкая Елена.....	63
Kristina Rutkovska	63
Vilija Sakalauskienė	65
Marius Smetona	65
Irena Snukiškienė.....	66
Anna Stafecka	67
Žydrūnė Šalaviejūtė	68
Jolanta Vaskelienė	69
Senosios raštijos sekcija / Texts of Old Languages.....	71
Diego Ardoino	71
Claudio Barna	71
Iryna Borbenchuk	72
Adriano Cerri.....	73

Kęstutis Dambrauskas	73
Ilga Jansone.....	75
Regina Rinkauskienė.....	75
Jurgita Venckienė.....	76
Jolanta Wińnioch	77
Dalyviai / Participants.....	79

Sveikinimo žodis / Welcome!

Mielieji konferencijos dalyviai,

sveikiname Jus Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Lietuvių kalbos katedros ir Lietuvių kalbos instituto Bendrinės kalbos tyrimų centro organizuojamoje 25-ojoje tarptautinėje mokslinėje Jono Jablonskio konferencijoje „Variantiškumas kalbose ir jų atmainose“!

Jono Jablonskio darbai ypač reikšmingi lietuvių kalbai, taip pat – visai lietuvių tautai. Tad išties simboliška, kad **jubiliejinė** šio kalbininko atminimui pavadinta **konferencija** vyksta **Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo metais**.

Jono Jablonskio vardu pavadinta mokslinė konferencija pirmą kartą surengta 1993 m. Lietuvių kalbos instituto Kalbos kultūros skyriaus ir Vilniaus universiteto Lietuvių kalbos katedros pastangomis. Nuo tada konferencija tapo tradicinė ir vyksta kas rudenį (iki 2003 m. – Vilniaus universitete, išskyrus ketvirtąją, kuri surengta Marijampolėje, o nuo 2003 m. – pakaitomis Lietuvių kalbos institute arba Vilniaus universitete). 2005, 2009 ir 2010 m. konferencija buvo tarptautinė. 2011 m. konferencija nebuvo surengta, o institute įkūrus Bendrinės kalbos skyrių, 2012 m. vėl atnaujinta ir pakaitomis toliau rengiama abiejose institucijose. 2016 m. rugsėjo 23–24 d. VU Filologijos fakultete vyko 23-ioji tarptautinė mokslinė Jono Jablonskio konferencija „Reikšmė kalboje ir kultūroje“. Ši konferencija nuo savo pirmtakių skyrėsi tuo, kad joje pirmą kartą buvo susitelkta į iki šiol mažiausiai akcentuotą Jono Jablonskio tyrimų sritį – semantiką. 2017 m. rugsėjo 29 d. Lietuvių kalbos institute vyko 24-oji tarptautinė mokslinė konferencija „Skaitmeniniai kalbos ištekliai, jų plėtros kryptys ir panaudos galimybės“, kurioje buvo aptartos problemos, susijusios su kalbų ir skaitmeninių technologijų sandūra.

2018 m. rugsėjo 27–28 d. Filologijos fakultete vyksta 25-oji – jubiliejinė – tarptautinė mokslinė konferencija „Variantiškumas kalbose ir jų atmainose“. Organizuojamoje konferencijoje planuojama susitelkti į variantiškumo problemas senojoje raštijoje, tarmėse ir bendrinėje kalboje, taip pat kultūrinį variantiškumo aspektą.

Tikimės, kad 66 konferencijos dalyviai iš įvairių pasaulio šalių, besidomintys įvairiais kalbos lygmenų variantiškumo aspektais, šių metų konferencijoje aktyviai dalyvaus akademiniam dialoge, turės galimybę pagilinti žinias ir keistis skirtingų lingvistinių mokyklų metodologine patirtimi.

Dėkojame Lietuvos mokslo tarybai, finansavusiai projektą **25-oji tarptautinė mokslinė Jono Jablonskio konferencija „Variantiškumas kalbose ir jų atmainose“**. Taip pat norėtume išreikšti padėką VU Filologijos fakulteto Dekanei prof. dr. Inesai Šeškauskienei bei administracijai už pagalbą organizuojant konferenciją.

Organizacinis komitetas

Dear Conference Participants,

Welcome to the 25th international scientific conference *Variation across Languages and their Varieties* hosted by the Department of the Lithuanian Language (Faculty of Philology at Vilnius University) and Research Centre of Standard Language (Institute of the Lithuanian Language)!

Jonas Jablonskis's works are especially significant for the Lithuanian language, as well as for the entire Lithuanian nation. Therefore, it is symbolic that the latest conference named after this linguist celebrates the **25th anniversary** in the year of the **100th anniversary of the restoration of Lithuanian statehood**.

The first conference devoted to Jonas Jablonskis was held in 1993 by the Department of Language Culture at the Institute of the Lithuanian Language and the Department of the Lithuanian Language at Vilnius University. Since then, this conference has become a tradition and takes place every autumn. Until 2003 it was held at Vilnius University, with the exception of the fourth conference organized in Marijampolė. Since 2003 it has been hosted by Vilnius University and the Institute of the Lithuanian Language; the place changes every year. In 2005, 2009 and 2010 the conference had an international status. In 2011 the conference did not take place; and after establishing the Department of Standard Lithuanian Language at the Institute of the Lithuanian Language in 2012, it was renewed and alternately organized by both institutions. In 2016 international scientific conference *Meaning in Language and Culture* focused on semantics, a field least stressed by Jonas Jablonskis. The 24th International Jonas Jablonskis Conference *Digital Language Resources, Directions of Their Development and Possibilities to Harness Them* took place at the Institute of the Lithuanian Language on 29 September 2017. The goal of the conference was to discuss the problems that arise when language meets digital technology in the process of developing digital resources and building a common digital market.

The current international scientific conference *Variation across Languages and their Varieties* devoted to Jonas Jablonskis is held on 27-28 September 2018 at the Faculty of Philology of Vilnius University. Since Jonas Jablonskis' works cover almost all areas of the language, the scientific event organized will focus on the problems of variation in old writing, dialects and common language, as well as revealing the cultural aspect of the variant.

The organizing committee is looking forward to welcome 66 conference participants from different countries, interested in various aspects of the language, who will have an opportunity to represent different schools and approaches, exchange ideas and knowledge in various areas.

Finally, we would like to thank the Research Council of Lithuania for financial support, as well the Dean of the Faculty of Philology at Vilnius University Prof. Dr. Inesa Šeškauskienė for providing support and assistance with the organization of the Conference.

Organizing Committee

Konferencijos programa / Programme

2018 m. rugsėjo 27 d. (KETVIRTADIENIS) / 27th September 2018 (THURSDAY)

8.30–9.00	REGISTRACIJA / REGISTRATION (prie Mažosios aulos, Universiteto g. 3 / next to Aula Parva, Universitetas st. 3)			
9.00–9.30	KONFERENCIJOS ATIDARYMAS / CONFERENCE OPENING (Mažoji aula / Aula Parva) VU Filologijos fakulteto dekanė prof. dr. Inesa Šeškauskienė / Dean of VU Faculty of Philology Prof. Dr. Inesa Šeškauskienė Lietuvių kalbos instituto direktorė dr. Albina Aukšoriūtė / Director of the Institute of the Lithuanian Language Dr. Albina Aukšoriūtė			
	PLENARINIS POSĖDIS / PLENARY SESSION (Mažoji aula / Aula Parva) Pirmininkauja: Grasilda Blažienė, Irena Smetonienė / Chaired by: Grasilda Blažienė, Irena Smetonienė			
9.30–10.00	Danguolė Mikulėnienė <i>The Work of Jonas Jablonskis: Influence and Reflections in Lithuanian Linguistic Discourses</i>			
10.00–10.30	Pietro Umberto Dini <i>Philologische und linguistische Mutmaßungen über apr. III 101, 18</i> ainawijdi			
10.30–11.00	Zofia Sawaniewska-Mochowa, Małgorzata Kasner <i>Wariacje kołtuna w języku i kulturze polskiej i litewskiej</i>			
11.00–11.30	Ilga Migla <i>The Meaning of Words in Contemporary Latvian</i>			
11.30–13.00	PIETŪS / LUNCH BREAK			
	Bendrinės kalbos sekcija / Section of Standard Language V. Krėvės a. / V. Krėvės's room	Dialektologijos ir fonologijos sekcija / Section of Dialectology and Phonology 107 a. / Room 107	Etnolingvistikos sekcija / Section of Ethnolinguistics J. Balkevičiaus auditorija / J. Balkevičius' room	Senosios raštijos sekcija / Section of Texts of old Languages K. Donelaičio auditorija / K. Donelaitis' room
I posėdis / Workshop 1				
	Pirmininkauja / Chaired by Rita Miliūnaitė	Pirmininkauja / Chaired by Danguolė Mikulėnienė	Pirmininkauja / Chaired by Zofia Sawaniewska-Mochowa	Pirmininkauja / Chaired by Pietro Umberto Dini
13.00–13.20	Agnė Bielinskienė, Jolanta Kovalevskaitė, Erika Rimkutė, Laura Vilkaitė-Lozdienė <i>Lietuvių kalbos pastoviųjų junginių gramatinis variantiškumas</i>	Daiva Aliūkaitė <i>Taisyklingos kalbos bruožai paprastojo kalbos bendruomenės nario vertinimu</i>	Kristina Rutkovska <i>Žodžio reikšmė ir jos kultūrinės konotacijos (sąvokos ŽEMĖ pagrindu)</i>	Diego Ardoino <i>Est modus in rebus. A (linguistic) Biography of the Lithuanian Proverb "Dievas davė dantis, Dievas duos ir duonos"</i>
13.20–13.40	Rita Miliūnaitė <i>Infantilioji kalba, arba „kainytės tikrai nedidelės“</i>	Danguolė Mikulėnienė <i>Tarminių požymių tvarumas ir jų raiška lietuvių kalbos kvazistandartuose</i>	Marius Smetona <i>Mirties variantiškumas lietuvių kalboje</i>	Adriano Cerri <i>N+N Compounds in K. Donelaitis' Texts</i>
13.40–14.00	Lina Plaušainaitė <i>Akademinių frazių vartojimas gamtos ir biomedicinos mokslų studentų bakalauro baigiamuosiuose darbuose</i>	Maryna Kolisnyk <i>Lexical System of the North-Eastern Dialect of England within the Period of 2000–2010</i>	Irena Snukiškienė <i>Tiesos konceptualizavimas lietuvių kalboje (remiantis leksikografiniais duomenimis)</i>	Jolanta Wiśnioch <i>Veiksmažodžių tiesioginės nuosakos esamojo ir būtojo laiko daugiskaitos 1-ojo ir 2-ojo asmens galūnių -am, -at ir -ahm, -aht vartojimas</i>

				<i>XVII amžiaus latvių kalbos raštuose</i>
14.00–14.20	Zhang Xi <i>An Empirical Research on the Language Attitudes of Beginners of English Learning towards World Englishes</i>	Christa Schneider <i>Language Variation and Change in Lithuania</i>	Monika Bogdzevič <i>Gėdos suvokimo modeliai lietuvių kalboje remiantis leksikografiniais ir tekstiniais duomenimis</i>	Ilga Jansone <i>Onimų rakstības varianti nepublicētajos 18.-19. gadsimta materiālos</i>
14.20–15.00	DISKUSIJOS / DISCUSSIONS			
15.00–15.30	KAVOS PERTRAUKĖLĖ / COFFEE BREAK (prie Donelaičio a. / next to Donelaitis' room)			
II posėdis / II Workshop				
	Pirmininkauja / Chaired by: Andra Kalnača, Ilze Lokmane	Pirmininkauja / Chaired by Dalia Pakalniškienė, Jūratė Lubienė	Pirmininkauja / Chaired by Irena Smetonienė	Pirmininkauja / Chaired by Diego Ardoino
15.30–15.50	Andra Kalnača, Ilze Lokmane <i>Constructions with Indeclinable Participles in -ot(ies) and -am/-ām(ies): Parallel Usage in Latvian</i>	Yuliya Vyshenskaya <i>The Development of the Anglo-Norman Dialect of the French Language as the Bi-cultural Problem</i>	Jolanta Vaskelienė <i>Laumė ir ragana lietuvių kalboje</i>	Iryna Borbenchuk <i>Интерференционные изменения в актовой латыни XV в. во Франции</i>
15.50–16.10	Yurie Okami <i>On the Relative Order of Attributive Adjectives</i>	Nijolė Tuomienė <i>Lietuvių kalba paribio arealuose: tarties kaita</i>	Birutė Jasiūnaitė <i>Velniavardžiai, kilę iš luomo ar tautybės pavadinimo</i>	Claudio Barna <i>The esteem towards Latin in Lithuania</i>
16.10–16.30	Elna Shekhtman <i>Study of Variation in the Paradigms of Verbs with Variable Past and Second Participle Forms in English</i>	Jowita Niewulis-Grablunas <i>Ar susišneka dabar dziedulis su anūku Punsko krašte?</i>	Žydrūnė Šalaviejūtė <i>Lietuvių kalbos karvės, jaučio, veršio pavadinimai ir jų motyvacijos įvairovė</i>	Kęstutis Dambras <i>Atematinis veiksmoždių asmenavimas XVI a. LDK reformatų lietuviškuose raštuose</i>
16.30–16.50	Julija Korostenskienė <i>The Levels and Sources of Variation in the left Periphery of the Baltic Verb: a Generative Syntactic Approach</i>	Jūratė Lubienė, Dalia Pakalniškienė <i>Šiaurės žemaičių patarmės somatonimai: galvos srities leksemų nominacijos įvairovė</i>	Vilija Sakalauskiene <i>Žmogaus vertinimas lietuvių tarmių paremijose</i>	Regina Rinkauskienė <i>Nereikšminių jungtukų kad ir jog funkcijos XIX amžiaus raštuose rytų aukštaičių patarme</i>
16.50–17.30	DISKUSIJOS / DISCUSSIONS			16.50–17.10 Jurgita Venckienė <i>Maironio Pavasario balsai (1895–1927): kalbos redagavimo istorija</i>
				17.10–17.40 DISKUSIJOS / DISCUSSIONS
18.00	VAKARIENĖ / DINNER			

2018 m. rugsėjo 28 d. (PENKTADIENIS) / 28th September 2018 (FRIDAY)

Bendrinės kalbos sekcija / Section of Standard Language V. Krėvės a. / V. Krėvė's room	Dialektologijos ir fonologijos sekcija / Section of Dialectology and Phonology 107 a. / Room 107	Etnolingvistikos sekcija / Section of Ethnolinguistics K. Donelaičio auditorija / K. Donelaitis' room
---	--	---

I posėdis / Workshop 1

	Pirmininkauja / Chaired by Robertas Kudirka	Pirmininkauja / Chaired by Yuliya Vyshenskaya	Pirmininkauja / Chaired by Kristina Rutkovska
10.00–10.20	Loreta Vaičiulytė- Semėnienė <i>Chaki spalva dabartinėje lietuvių (rašto) kalboje</i>	Solveiga Čeirane, Inese Indričėnė <i>Latviešu valodas patskaņi slēdzeņu fonētiskā apkaimē: uztveres pētījums</i>	Конницкая Елена Имена собственные в библейской фразеологии трех языков (русский, словенский, литовский)
10.20–10.40	Robertas Kudirka <i>Lietuvių kalbos žargono priesaginių prieveiksmių variantiškumas</i>	Mitsuhiro Nakamura <i>What can Individual Phonetic Variation Tell us about Phonology?</i>	Mohammed Abdennour <i>Natural Diversity as the Source of the Ethno-linguistic Plurality Algerian Model</i>
10.40–11.00	Inta Urbanoviča <i>Paronīmu funkcionālā nozīme normētās valodas specializācijā</i>	Alla Kalyta <i>Energetic Paradigm of Studying Phonetic Universals</i>	Anna Stafecka <i>Par dažām paralēlēm Latgales un Lietuvas uzvārdos</i>
11.00–11.20	Agnė Aleksaitė <i>Ypatybių pavadinimai Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne</i>	Jana Taperte <i>Positional Variants of /ʌ/ in Standard Latvian: the Case of Perception</i>	Anna Tyrpa <i>Wariantywność polskiej frazematyki gwarowej</i>
11.20–11.40	Sylvia Ebere Nwachi <i>Effect of Social Media on English Language: the Facebook Community</i>	11.20–11.50 DISKUSIJOS / DISCUSSIONS	
11.40–12.00 DISKUSIJOS / DISCUSSIONS			
12.00–13.00 PIETŪS / LUNCH BREAK			

II posėdis / II Workshop

	Pirmininkauja / Chaired by Elina Shekhtman	Pirmininkauja / Chaired by Alla Kalyta
13.00–13.20	Larysa Taranenko <i>Archetypal Features of English Folk Texts</i>	Ewelina Grześkiewicz <i>Rzeczowniki związane z</i>

	<i>Prosodic Organisation</i>	<i>mówieniem w gwarach warmińskich i mazurskich</i>
13.20–13.40	Justina Mandravickaitė <i>Kiekybiniai indikatoriai rašytinių tekstų funkcinių stilių analizėje</i>	Edita Ledichova <i>Lietuvių bendrinės kalbos labializuotųjų ir nazalizuotųjų balsių kokybės tyrimas</i>
13.40–14.00	Alessandro Vitale <i>The Transformation of Hostis from Hospitality into Hostility and the ‘Private’ and ‘Public’ Enemy in Baltic and Slavic Languages</i>	Irina Gorbachyova <i>Context Variability of Intonation Units and the Dependence of their Perception on Positional Conditions</i>
14.00–14.20	Sonata Vaičiakauskienė <i>Svetimos kilmės daiktavardžių morfologinis įforminimas</i>	14.00–14.20 DISKUSIJOS / DISCUSSIONS
	DISKUSIJOS / DISCUSSIONS	

14:30–15.20 **EKSKURSIJA PO VILNIAUS UNIVERSITETĄ / EXCURSION AROUND VILNIUS UNIVERSITY**

BAIGIAMASIS POSĖDIS / FINAL SESSION (V. Krėvės a. / V. Krėvė's room)

Pirmininkauja: **Pietro Umberto Dini, Vytautas Kardelis**

15.30–16.00	Pēteris Vanags <i>Variability and its Importance for the History of Early Written Latvian</i>
16.00–16.30	Irena Smetonienė <i>Sinonimijos ypatumai koncepto analizėje</i>
16.30–17.00	Vytautas Kardelis <i>Arealinis tipologinis lietuvių kalbos tarmių kompleksiskumas</i>

17.00–17.30 **DISKUSIJOS / DISCUSSIONS**

Plenariniai pranešėjai / Key Speakers

Prof. habil. dr. Pietro Umberto Dini

Prof. habil. dr. Pietro Umberto Dini¹ (g. 1960 m. spalio 5 d. Pietrasantoje, Toskanoje) – italų kalbininkas, baltistas. 1980–1984 m. studijavo Pizos universitete, 1983–1984 m. – Vilniaus universitete. 1986–1987 m. stažavosi Krokuvos universitete,

1989 m. stažavosi Rygoje. 1988–1995 m. dirbo Basilikatos universitete Potenzoje. 1996–1997 m. Humboldto stipendininkas Getingeno universitete. 1997 m. profesoriavo Oslo universitete (*Baltiske Språk*). Nuo 1998 m. – Pizos universiteto profesorius, Baltų filologijos katedros prie Kalbotyros departamento vedėjas. 1998 m. Čikagos Ilinojaus universiteto Lituaniistikos katedros, 2000 m. Los Andželo UCLA universiteto, 2007 ir 2010 m. VU Vertimo studijų katedros, 2006 ir 2010 m. Frankfurto universiteto vizituojantis profesorius. Paskaitas ir pranešimus skaitė: Vilniuje, Balstogėje, Krokuvoje, Kaune, Neapolyje, Feraroje, Varšuvoje, Osle, Udinėje, Trente, Romoje, Kijeve, Rygoje, Berlyne, Čikagoje, Maskvoje, Budapešte, Steit Koledže, Bolonijoje, Los Andžele, Volfenbiutelyje, Turine, Pordenone, Valensijoje, Fribūre, Frankfurte, Pavijuje, Bone, Lugane, Venecijoje, Madride, Liuksemburge ir kt.

Svarbiausios prof. Dinio tyrinėjimų sritys: senieji lietuvių ir kitų baltų kalbų paminklai, lietuvių ir kitų baltų kalbų tyrinėjimo istorija, prūsų kalba, istorinė gramatika, baltų kalbų ir kitų indoeuropiečių kalbų ryšiai, baltų kalbotyros istoriografija.

Parašė monografiją „Martyno Mažvydo Šv. Ambraziejaus giesmė“ (1994), išleido lietuvių raštijos paminklą (H. J. Lysius „Mažasis katekizmas“, 1993), paskelbė baltų kalbų apybraižą (1993). Parengė informacinę knygą „Baltijos žiedas“ (1991) ir baltų mitologijos antologiją (su Nikolajumi Michailovu, 1995). Parengė rinkinį „Studies in Baltic and Indo-European Linguistics. In Honor of William R. Schmalstieg“ (su

Philipu Baldi, 2004). Veikalas „Baltų kalbos“ (italų kalba (1997) išverstas į lietuvių, latvių (2000) ir į rusų kalbas (2001). 2014 m. pasirodė gerokai praplėstas leidinys anglų kalba „Foundations of Baltic Languages“. Minėtini darbai iš baltų kalbų tyrinėjimo istorijos: „Džiakomas Devotas. Baltistiniai raštai“ (su Bonifacu Stundžia, 2004), „Džiulianas Bonfante. Baltistiniai raštai“ (su Stundžia, 2008); taip pat baltų kalbotyros istoriografijos: „Aliletoescvr. Linguistica baltica delle origini. Teorie e contesti linguistici nel Cinquecento“ (2010), „Prelude to Baltic Linguistics: Earliest theories about Baltic languages“ (2014). Prūsistikos tema paskelbė „Ins undevedlche gebracht. Sprachgebrauch und Übersetzungsverfahren im altpreußischen Kleinen Kathechismus“ (2014) ir išleido Williamo Riegelio Schmalstieg'o „Studies in Old Prussian. A Critical Review of the Relevant Literature in the Field from 1975 until 2005“ (2015). Kiti straipsniai publikuoti knygoje „Baltų filologijos studijos. Rinktiniai raštai 1991–2007“ (2010). Su Michailovu 1995 m. įkūrė ir redaguoja italų baltistikos žurnalą „Res Balticae“ (iki 2016 m. išėjo 13 tomų).

Prof. Dini yra Latvijos MA (2004), Lietuvos MA (2007) ir Getingeno MA (2010) užsienio narys, Vilniaus universiteto garbės daktaras (2005). Už nuopelnus lituanistikai 2002 m. kalbininkui įteiktas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinas, 2010 m. Baltijos šalių mokslų akademijų medalis. Apdovanotas 1998 m. Iglėsijos premija (XXXVII Premio Iglesias už knygą „Baltų kalbos“), 2002–2003 m. Humboldto Wilhelmo Friedricho Besselio premija (*Wilhelm Friedrich Bessel-Forschungspreis*), o 2011 m. Janio Endzelyno premija.

Už lietuvių poezijos vertimus 2007 ir 2010 m. skirtas „Poezijos pavasario“ prizas, taip pat 2007 m. įteikta Šv. Jeronimo premija už profesionalius ir meniškai išverstus kūrinius, lietuvių literatūros ir kalbos populiarinimą Italijoje.

Prof. Dr. habil. Pietro Umberto Dini (born on October 5, 1960 in Pietrasanta, Toscana, Italy) is a philologist and linguist specialising in Baltic studies. In 1980-1984 he studied at Pisa University and in 1983-1984 at Vilnius University. From 1986 to 1987 he carried out an internship at Krakow University and in 1989 in Riga. Later on, he taught Linguistics at the University of Potenza (1988-1995). From 1996 to 1997 professor was awarded with the Alexander von Humboldt-Stiftung scholarship at the University of Göttingen. In 1997 he taught Baltic Languages at Oslo University. Since 1998 he has been a professor at Pisa

¹ Giedrės Zubrickytės nuotrauka, 2018 m. Romoje.

University, and head of the Department of Baltic Philology. He was a visiting professor at different universities: in 1998 he took an internship at the University of Illinois in Chicago, in 2000 he taught at the University of California (Los Angeles), in 2007 and 2010 at Vilnius University (at the Department of Lithuanian Studies), in 2006 and 2010 he taught at the University of Frankfurt. Professor gave lectures and presentations in different cities too: in Vilnius, Bialystok, Krakow, Kaunas, Naples, Ferrara, Warsaw, Oslo, Udine, Trento, Rome, Kiev, Riga, Berlin Chicago, Moscow, Budapest, State College, Bologna, Wolfenbüttel, Los Angeles, Turin, Pordenone, Valencia, Frybure, Frankfurt, Pavia, Bone, Lugano, Venice, Madrid, Luxemburg and others.

His main research interests include historical linguistics of Lithuanian and other Baltic languages, Prussian language, historical linguistics, interactions among Baltic and other Indo-European languages as well as historiography of Baltic linguistics.

He wrote a monograph *L'Inno di S. Ambrogio di Martynas Mažvydas* (1994), published a monument of written Lithuanian language *H. J. Lysius Mažasis katekizmas* (1993) and published studies of the history of Baltic languages (1993). He compiled *Baltijos žiedas* (1991) and together with Prof. Dr. Nikolaj Mikhailov, an anthology of Baltic mythology (1995). Together with Philip Baldi he prepared a set of *Studies in Baltic and Indo-European Linguistics In Honor of William R. Schmalstieg* (2004). His main work *Baltic Languages* was published in 1997 in Italian, followed by translations into Lithuanian and Latvian (2000), as well as Russian (2001). Dini's latest book *Foundations of Baltic Languages* came out in 2014. Professor has published several works in the field of history of Baltic languages: *Džiakomas Devotas. Baltistiniai raštai* (with

Bonifacas Stundžia, 2004), *Džiulianas Bonfante. Baltistiniai raštai* (with Stundžia, 2008), as well in the field of historiography of Baltic linguistics: *Aliletoescvr. Linguistica baltica delle origini. Teorie e contesti linguistici nel Cinquecento* (2010), *Prelude to Baltic Linguistics: Earliest theories about Baltic languages* (2014); and in the field of Prussian linguistics: *Ins undevidsche gebracht. Sprachgebrauch und Übersetzungsverfahren im altpreußischen Kleinen Katechismus* (2014). He published *W. R. Schmalstieg's Studies in Old Prussian. A Critical Review of the Relevant Literature in the Field from 1975 until 2005* (2015). Other articles were presented in the book *Baltų filologijos studijos. Rinktiniai raštai 1991–2007* (2010). With Mikhailov, Dini became a founder and editor of the international journal of Baltistics *Res Balticae* (until 2016 13 volumes were published).

Dini is a member of the Academy of Sciences of Latvia (2004), the Academy of Sciences of Lithuania (2007) and the Academy of Sciences of Göttingen (2010) and doctor h.c. of Vilnius University (2005). In 2002 Dini was awarded the Order of Gediminas, the Lithuanian Presidential Award, in 2010 he was awarded the Medal of the Baltic Academies of Sciences. He was awarded with Iglesias prize in 1998 (XXXVII Premio Iglesias for the book *Baltic languages*), in 2002–2003 he was awarded with Wilhelm Friedrich Bessel prize (*Wilhelm Friedrich Bessel Forschungspreis*), and in 2011 he received the Jānis Endzelīns' prize. In addition, Dini received the prize of *Poezijos pavasaris* for translations of Lithuanian poetry and the prize for professionally translated works and popularisation of the Lithuanian language in Italy.

Prof. dr. Vytautas Kardelis

Prof. dr. Vytautas Kardelis² (g. 1971 m. rugsėjo 22 d. Ignalinos r., Linkmenyse). 1989–1994 m. studijavo Vilniaus universiteto Filologijos fakultete, 1994 m. apgynė diplominį darbą tema „Linkmenų šnektos

slavizmų fonetinė adaptacija“ (darbo vadovas prof. habil. dr. Aleksas Girdenis). 1995–1996 m. Vienos universitete (Austrija) Indoeuropeistikos institute studijavo indoeuropeistiką ir slavistiką (mokslinis vadovas prof. habil. dr. Heiner Eichner). 1996–1999 m. studijavo Vilniaus universiteto kalbotyros krypties doktorantūroje, 1999–12–17 apgynė humanitarinių mokslų daktaro disertaciją „Fonetinės slavizmų ypatybės ir jų raida rytinėse lietuvių šnektose“ (mokslinis vadovas prof. habil. dr. Aleksas Girdenis).

1993–1994 m. dirbo Lietuvių kalbos institute, nuo 1994 m. dirba Vilniaus universiteto Filologijos fakultete, nuo 2010 m. – Lietuvių kalbos katedros profesorius.

Stažavosi, paskaitas ir pranešimus skaitė Vienos, Salcburgo (Austrija), Ciuricho, Berno (Šveicarija), Miunsterio, Frankfurto, Greifvaldo, Halės (Vokietija), Pizos (Italija), Brno (Čekija), Poznanės, Vroclavo (Lenkija), Latvijos (Latvija), Tartu (Estija), Lvovo (Ukraina), Sankt Peterburgo (Rusija) universitetuose.

² Edgardo Kurausko nuotrauka.

Pagrindinės mokslinių tyrimų sritys: sinchroninė ir diachroninė dialektologija; dialektometrija; sinchroninė ir diachroninė fonologija; diachroninė kalbotyra; kognityvinė semantika. Šiomis temomis yra publikavęs dvi monografijas, paskelbęs kelias dešimtis mokslinių publikacijų Lietuvos ir kitų šalių lingvistinėje spaudoje (vienas ir su bendraautorais). Yra parengęs mokomųjų knygų ir metodinių priemonių, nuo 2001 m. rengia dialektologines ekspedicijas Rytų Aukštaitijoje.

Yra gavęs Herderio stipendiją (Herder-Stipendium von dem Hamburger F. V. S. – Fonds; prof. habil. dr. Z. Zinkevičiaus rekomendacija), Miunsterio universiteto premiją doktorantams, A. Salio premiją jauniems tarmių tyrėjams, Vilniaus universiteto mokslo premiją, Valstybinę jaunojo mokslininko stipendiją.

Prof. Dr. Vytautas Kardelis (born on September 22, 1971, in Ignalina's district, Linkmenys). In 1989–1994, he studied at Vilnius University, Faculty of Philology. In 1994, he defended his thesis entitled *Linkmenų šnektos slavizmų fonetinė adaptacija (Phonetic adaptation of the slavisms in the dialect of Linkmenys)* (supervisor – Prof. Dr. habil. Aleksas Girdenis). In 1995–1996, he studied Indoeuropeistics and Slavistics at Vienna University (supervisor – Prof. Dr. habil. Heiner Eichner). In 1996, he became a PhD student at Vilnius University. In 1999, he defended his thesis entitled *Fonetinės slavizmų ypatybės ir jų raida rytinėse lietuvių šnektose (The phonetic characteristics and development of the slavisms in the eastern dialects of Lithuania)* (supervisor – prof. dr. habil. Aleksas Girdenis).

In 1993–1994 Kardelis worked at the Institute of the Lithuanian language. Since 1994 he has been working at

Dr. Ilga Migla

Dr. Ilga Migla³ (g. 1962 m. rugsėjo 23 d. Irlavoje, Latvijoje) – latvistė ir germanistė, leksikologė, leksikografė. 1981–1987 m. Migla studijavo vokiečių kalbos ir literatūros katedroje, Užsienio kalbų fakultete, Latvijos universitete. Mokslinių interesų sritys – leksikologija, frazeologija, (sinchroninė ir diachroninė) frazeografija, leksikografija, latvių ir

Vilnius University, Faculty of Philology. Since 2010 he is a professor in the Department of the Lithuanian Language.

He was on a number of research stays at Vienna, Salzburg (Austria), Zürich, Bern (Switzerland), Münster, Frankfurt, Greifswald, Halle (Germany), Pisa (Italy), Brno (Czech Republic), Poznan, Wrocław (Poland), Latvian (Latvia), Tartu (Estonia), Lvov (Ukraine), Saint Petersburg (Russia) universities.

His research focuses on synchronic and diachronic dialectology, dialectometry, synchronic and diachronic phonology, diachronic linguistics, cognitive semantics. He has published two monographs and several tens of national as well as international publications (alone or with co-authors). He is an author of sets of textbooks for secondary schools and university students. Since 2001, he has been organising and leading dialectological expeditions to Eastern Lithuania.

He won the Herder scholarship (Herder-Stipendium von dem Hamburger F. V. S. – Fonds; recommendation by prof. dr. habil. Z. Zinkevičius), the Premium for PhD students of Münster University, the Antanas Salys Prize for early dialectologists, the Science prize from Vilnius University and the National scholarship for young researchers.

germanų kalbų kontaktai ir vertimas, latvių leksikografijos istorija, terminologija, vokiečių kaip antroji užsienio kalba.

Nuo 1987 m. ji dirba Kalbos ir literatūros institute, Latvių kalbos institute (dabar – Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas). 1994 m. balandžio–birželio mėn. stažavosi Vokiečių filologijos institute, Miunsterio universitete (Vokietija). 2001 ir 2002 m. buvo gavusi DAAD stipendiją Vokiečių filologijos institute, Miunsterio universitete.

1996 m. apgynė daktaro disertaciją „Die landeskundliche Lexik Lettlands in der deutschen Sprache“.

Nuo 1997 m. dirba mokslo darbuotoja Latvių kalbos institute (dabar – Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas), Latvijos universitete, Leksikografijos katedroje. 1997–2005 m. ir 2006–2009 m. I. Migla dalyvavo nacionalinėje mokslo programoje „Letonika“, 2010–2014 m. ir 2015–2017 m. projekte „Valstybinė nacionalinio identiteto mokslo programa (Latvių kalba, istorija, kultūra ir žmogiškasis saugumas)“, projekte nr. 3 „Kalba – nacionalinio identiteto pagrindas“.

Dr. Migla yra viena iš elektroninio Dabartinės latvių kalbos žodyno (programa „Letonika“) autorių.

³ Nuotrauka iš asmeninio archyvo.

2008–2012 m. sudarė Latvijos lingvistų bibliografiją (projektas „Virtualioji humanitarinių mokslų enciklopedija: asmenybės, šaltiniai, terminai“).

Dr. Migla dalyvavo mokslinėse konferencijose Latvijoje (Rygoje, Liepojoje, Ventspilyje), Lietuvoje (Šiauliuose, Vilniuje), Rusijoje (Sankt Peterburge), Vokietijoje (Lokume, Magdeburge, Berlyne), Slovėnijoje (Strunjane), Vengrijoje (Vespreme), Ispanijoje (Kompostelos Santjage), Suomijoje (Helsinkyje). Nuo 2001 m. ji yra EUROPHRAS narė. 2013–2017 m. dalyvavo projekte „ISCH COST Action IS1305: Europos elektroninės leksikografijos tinklas (ENeL)“, priklausė Valdybos komitetui.

Dr. philol. Ilga Migla (born on September 23, 1962 in Irlava, Latvia) – Latvian and Germanic language researcher, lexicologist, lexicographer. 1981–1987 Migla studied at German Language and Literature Department, Faculty of Foreign Languages, Latvian State University. Study fields of Migla are lexicology, phraseology, phraseography (synchronic and diachronic), lexicography, Latvian and German contacts and translation, history of Latvian lexicography, Terminology, German Language as a second Language.

Since 1987 she has been working at the Institute of Language and Literature / Latvian Language Institute. April–June 1994 she has done fieldwork at the German Philology Institute in the University Muenster in Germany.

2001 and 2002 Migla was a scholarship holder of DAAD at the German Philology Institute in the University Muenster.

Prof. habil. dr. Danguolė Mikulėnienė

Prof. habil. dr. Danguolė Mikulėnienė⁴ (g. 1952 m. rugsėjo 11 d. Kaune) – lietuvių kalbininkė. 1975 m.

Vilniaus universitete baigė lietuvių kalbą ir literatūrą. 1981 m. filologijos mokslų kandidatė, 2007 m. atliko habilitacijos procedūrą Vytauto Didžiojo universitete. Nuo 1990 m. dirba Lietuvių kalbos institute, 2001–2014 m. Kalbos istorijos ir dialektologijos skyriaus vadovė, nuo 2014 m. iki šiol – Geolingvistikos centro vadovė, vyriausioji mokslo darbuotoja.

In 1996 she defended her doctoral thesis *Lexis of Latvian regional geography in German Language. Die landkundliche Lexik Lettlands in der deutschen Sprache* and got dr. philol. degree.

From 1997 onwards she is a researcher at the Latvian Language Institute, University of Latvia in a Department of Lexicography. Migla took part 1997–2005, 2006–2009 at the National Research Programme *Letonika*, 2010–2014, 2015–2017 – at the project *State Research Programme National Identity (Latvian Language, History, Culture and Human Safety)*, project Nr. 3 *Language – the Base of National Identity*.

Migla is one of the author of the online *Dictionary of the Modern Latvian Language* (Programme *Letonika*).

2008–2012 she summarized the bibliography of the Latvian Linguists (project *Virtual Encyclopedia of Humanitarian Sciences: Personalias, Sources, Terms*).

Migla took part at the research conferences in Latvia (Rīga, Liepāja, Ventspils), Lithuania (Šiaulai, Vilnius), Russia (St. Petersburg), Germany (Lokum, Magdeburg, Berlin), Slovenia (Strunjan), Hungary (Vesprem), Spain (Santjago de Kompostel), Finnland (Helsinki). She is from 2001 onwards Member of EUROPHRAS. 2013–2017 Migla participated in ISCH COST Action IS1305: European Network of e-Lexicography (ENeL) in a Management Committee.

1975–1990 m. Šiaulių pedagoginio instituto (dabar – Šiaulių universitetas), nuo 2007 m. Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, nuo 2010 m. iki šiol – Vilniaus universiteto Kauno fakulteto profesorė.

1992–1995 m. – Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo sekretorė, 1995–1998 m. – pirmininko pavaduotoja, 1998–2002 m. – pirmininkė.

Prof. Mikulėnienės tyrinėjimų sritys – diachroninė ir sinchroninė dialektologija, akcentologija ir morfonologija, kalbos istorija, geolingvistika, lietuvių kalbos norminimas ir mokymas.

Kolektyvinių monografijų „XXI a. pradžios lietuvių tarmės: geolingvistinis ir sociolingvistinis tyrimas. Žemėlapiai ir jų komentarai“ (2014) ir „Baltu valodu atlants-Baltų kalbų atlasas-Atlas of the Baltic languages“ (2009, 2013), „Lietuvių tarmių kaita XXI a. pradžioje: Lenkijos lietuvių šnektos“ (2016), „Kalbos variantiškumas ir jo vertinimas perceptyviosios dialektologijos požiūriu: variantų ir vietų vaizdiniai“ (2018) sudarytoja ir autorė, monografijos „Cirkumfleksinė metatonija vardažodiniuose daiktavardžiuose ir jos kilmė“ autorė (2005), lietuvių

⁴ Nuotrauka paimta iš <http://www.media.leu.lt>.

tarmių tekstų ir žodynų, Juozo Senkaus rinktinės „Kalbotyros darbai“ (2006) viena iš sudarytojų, lietuvių k. vadovėlių komplektų vidurinių mokyklų V, VI, IX ir X kl., Lenkijos bendrojo lavinimo ir profiliuotojo licėjaus I ir II kl. bendraautorė. Daugiau nei 200 publikacijų Lietuvos ir užsienio spaudoje autorė.

Prof. Dr. habil. Danguolė Mikulėnienė (born on September 11, 1952 in Kaunas, Lithuania) is a Lithuanian linguist. In 1975 she graduated from the University of Vilnius with a Bachelor's degree in Lithuanian language and literature. In 1981 she attained the degree of Candidate of Sciences in Philology. Later, in 2007 she obtained habilitation at Vytautas Magnus University. Since 1990 Mikulėnienė has been working at the Institute of the Lithuanian Language. From 2001 to 2014 she was the head of the Department of Language History and Dialectology. Since 2014 Mikulėnienė is the head of the Centre of Geolinguistics and senior researcher.

From 1975 to 1990 she was a lecturer at the Pedagogical Institute of Šiauliai (Šiauliai University), since 2007 she has been a professor at Vytautas Magnus University, and since 2010 Mikulėnienė is a professor of Kaunas Faculty of Vilnius University.

From 1992 to 1995 she was a secretary at the State Commission of the Lithuanian Language, which is

accountable to the Seimas (the Parliament of the Republic of Lithuania). Later, from 1995 to 1998 Mikulėnienė was a Deputy Chairperson of the Commission and from 1998 to 2002 – Commission Chairperson.

Her main interest lies in the fields of diachronic and synchronic dialectology, accentuation and morphology, history of language, geolinguistics, Lithuanian language standardization and teaching.

She is the editor and author of collective monographs such as *XXI a. pradžios lietuvių tarmės: geolingvistinis ir sociolingvistinis tyrimas. Žemėlapiai ir jų komentarai* (2014) and *Baltu valodu atlants-Baltų kalbų atlasas – Atlas of the Baltic languages* (2009, 2013), *Lietuvių tarmių kaita XXI a. pradžioje: Lenkijos lietuvių šnektos* (2016), *Kalbos variantiškumas ir jo vertinimas perceptyviosios dialektologijos požiūriu: variantų ir vietų vaizdiniai* (2018), the author of the monograph *Cirkumfleksinė metatonija vardažodiniuose daiktavardžiuose ir jos kilmė* (2005), one of the editors of dialect texts and dictionaries of the Lithuanian language, one of the compilers of Juozas Senkus selection *Kalbotyros darbai* (2006) and co-author of sets of Lithuanian textbooks for secondary schools (5th, 6th, 9th and 10th grades), textbooks for Polish general and profiled Lyceum (1st and 2nd grades). She is an author of more than 200 publications in Lithuanian and foreign press.

Habil. dr. Zofia Sawaniewska-Mochowa ir dr. Małgorzata Kasner

Humanitarinių mokslų habilituota daktarė Zofia Sawaniewska-Mochowa⁵ (gim. 1953 m. rugsėjo 16 d., Lietuvoje Meilūnų kaime, dabartiniame Širvintų rajone) – kalbininkė, polonistė, Torunės Mikalojaus Koperniko universiteto Lenkų filologijos fakulteto absolventė, Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos instituto profesorė. Kalbotyros mokslų daktaro disertaciją apgynė Varšuvos universiteto Lenkų filologijos fakultete (1987 m.), slavų kalbotyros mokslų habilituoto daktaro disertaciją – Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos institute (2003 m.). 2005–2014 m. Bydgoščiaus

Kazimiero Didžiojo profesorė, nuo 2010 m. Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos instituto profesorė.

2004–2007 m. kartu su Anna Zielińska vykdė projektą „Dziedzictwo kultury szlacheckiej na dawnych Kresach północno-wschodnich Rzeczypospolitej. Główna część kultury europejskiej“ („Bajorijos kultūros paveldas buvusiuose Žečpospolitos šiaurės rytų pakraščiuose. Nykstančioji Europos kultūros dalis“). Jos pagrindinės mokslinių interesų kryptys: lenkų regioninė kalba („polszczyzna kresowa“) bei kultūrų ir kalbų sąveika buvusioje Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje; dialektologija, kalbos istorija, sociolingvistika (buvusio bajorų sociolekto tyrimai); XIX amžiaus lenkų-lietuvių ir lietuvių-lenkų verstiniai žodynai, o pastaruju metu Lietuvos dvarininkijos palikuonių tapatybė. Savo darbuose ji jungia kalbotyrą su kultūrine antropologija.

Du kartus stažavosi Vilniaus universitete: 1985 m. – Rusų kalbos katedroje, 1990 m. – Slavų kalbų katedroje. 1999 m. kartu su Anna Zielińska vedė mokslinius tyrimus Kauno apylinkėse. Lenkijos mokslų akademijos ir Lietuvos mokslų akademijos mokslinių mainų programos pagrindu bendradarbiauja su Lietuvių kalbos instituto kalbininkais, nuolat dirba lietuvių archyvuose, šiuo metu koordinuoja iš lenkų pusės dvi bendras mokslines temas: „Lietuvos dvikalbių autorių memuarai, dienoraščiai, žodynai ir laiškai (XIX a.–XX a. pirmoji

⁵ Nuotrauka iš asmeninio archyvo.

pusė)“ bei „Baltų ir slavų tarmės ir jų raida kalbų sąveikos tyrimų perspektyvoje“.

Paskelbė autorines monografijas: „Poradnik Jana Karłowicza jako źródło poznania potocznej polszczyzny północnokresowej. Słownictwo (Warszawa 1990)“ ir „Ze studiów nad socjolektem drobnej szlachty kowieńskiej XIX wieku (na podstawie słowników przekładowych Antoniego Juskiewicza)“ (Bydgoszcz 2002) bei dviejų knygų: „Poradnik językowy. Polskie gadanie (su Włodzimierz Moch, Wrocław 2000)“ ir „Dziedzictwo kultury szlacheckiej na byłych Kresach północno-wschodnich Rzeczypospolitej. Ginąca część kultury europejskiej“ (su Anna Zielińska, Warszawa 2007, interneto prieiga: rcin.org.pl), bendraautorė.

Jubiliejinės knygos „Językowe i kulturowe dziedzictwo Wielkiego Księstwa Litewskiego“ (su Jolanta Mędelska, Bydgoszcz 2010), skirtos Lietuvos tūkstantmečiui, redaktorė. Per 70 mokslinių straipsnių autorė (tarp jų ir lietuvių kalba). Dalyvavo tarptautiniuose baltistų kongresuose (Ryga 2010, Vilnius 2015) bei Tarptautiniuose slavistų kongresuose (Minskas 2013, Belgradas 2018). „Acta Baltico-Slavica“ žurnale paskelbė daug straipsnių, recenzijų, kartu su Anna Zielińska redagavo du monografinius šio žurnalo numerius: 39/2015 ir 40/2016. Šiuo metu eina „Acta Baltico-Slavica“ vyriausiosios redaktorės pareigas. Etnolingvistikos komisijos bei Sociolingvistikos komisijos prie Tarptautinio slavistų kongreso narė.

Dr. habil. Zofia Sawaniewska-Mochowa (born on September 16, 1953 in Meiliūnai, Lithuania, currently in Širvintos District Municipality), a linguist and researcher of Polish language, associate professor of the Institute of Slavic Studies of the Polish Academy of Sciences. Master's degree in Polish Philology at the Nicolaus Copernicus University; Doctor of Humanities in Linguistics at the University of Warsaw (1987). In years 2005-2014 – a professor at Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz.

Since 2010 – has worked in the Institute of Slavic Studies, but cooperated with its researchers even earlier after receiving the habilitation in Slavic linguistics (2003). Principal Co-Investigator (with Anna Zielińska) in the research project *The Heritage of Gentry Culture in the Former Grand Duchy of Lithuania: A Vestigial Aspect of European Culture on the Verge of Total Extinction* (2004-2007). Main research interests: the Polish language of the former North-Eastern Borderlands of Poland (contemporary territory of Lithuania); linguistic and cultural contacts in the area of the former Grand Duchy of Lithuania; dialectology, history of language and sociolinguistics (e.g. description of the historic sociolect of gentry); the Polish-Lithuanian

and Lithuanian-Polish translational dictionaries of the 19th century; (recently) identity of descendants of the gentry in Lithuania. In her works she combines linguistic issues with anthropological and cultural approach.

She took two academic internship at the University of Vilnius: in 1985 at the Department of Russian Philology, in 1990 at the Department of Slavic Languages. In 1999, conducted field research in the Kaunas County with Anna Zielińska. As part of a scientific exchange between the Polish and Lithuanian Academies of Sciences, she systematically cooperates with the linguists from the Institute of Lithuanian Language, conducts regular research in Lithuanian archives, and currently coordinates two research projects on the part of Polish side: *Diaries, memoirs, dictionaries and letters of bilingual authors from Lithuania (19th century – the first half of the 20th century)*, and *Baltic and Slavic dialects and their development in the perspective of linguistic research*.

Author of two monographs: *Poradnik Jana Karłowicza jako źródło poznania potocznej polszczyzny północnokresowej. Słownictwo [Jan Karłowicz's Manual as a Source For Description of the Colloquial Polish in the North-Eastern Borderlands of Poland. Vocabulary; Warsaw 1990]*, *Ze studiów nad socjolektem drobnej szlachty kowieńskiej XIX wieku (na podstawie słowników przekładowych Antoniego Juskiewicza) [From the Studies of the 19th century Kaunas District Yeomanry Sociolect (Based on Antoni Juskiewicz's Translational Dictionaries); Bydgoszcz 2002]*, co-author of two books: (with Włodzimierz Moch) *Polskie gadanie. Poradnik językowy [Polish Chatting. A Linguistic Manual; Wrocław 2000]*, (with Anna Zielińska) *Dziedzictwo kultury szlacheckiej na byłych Kresach północno-wschodnich Rzeczypospolitej. Ginąca część kultury europejskiej [The Heritage of Gentry Culture in the Former Grand Duchy of Lithuania: A Vestigial Aspect of European Culture on the Verge of Total Extinction; Warsaw 2007 online access: rcin.org.pl]*, and co-editor (with Jolanta Mędelska) of the multidisciplinary volume *Językowe i kulturowe dziedzictwo Wielkiego Księstwa Litewskiego. Księga jubileuszowa na 1000-lecie Litwy [Linguistic and Cultural Legacy of the Grand Duchy of Lithuania. Book of the 1000th Anniversary of Lithuania, Bydgoszcz 2010]*. Author of approximately 70 scientific articles, essays and reviews. Took part in the International Congresses of Balticists (Riga 2010, Vilnius 2015) and Slavists (Minsk 2013, Belgrade 2018). Member of the Editorial Board of the journal *Acta Baltico-Slavica* and scientific co-editor (with Anna Zielińska) of volumes 39 (2015) and 40 (2016). Since 2018 – the Editor in-Chief of *Acta Baltico-Slavica*. Member of the Commissions for Sociolinguistics and Ethnolinguistics affiliated with the International Committee of Slavists.

Dr. Małgorzata Kasner⁶ (gim. 1965 m. lapkričio 28 d. Lenkijoje) – polonistė ir lituanistė, Varšuvos universiteto Lenkų filologijos fakulteto absolventė (1990 m.). 1990–2012 m. dirbo Varšuvos universitete. 1994–1996 m. – vizituojančia profesore Vilniaus universitete. Daktaro disertaciją „Juozas Adomavičius–Kėkštas –

paribio asmenybė“ apgynė Varšuvos universitete 1999 m.

2000–2005 ir 2009–2015 m. buvo Lenkijos instituto Vilniuje direktorė. Už savo veiklą apdovanota Lietuvos Respublikos Seimo Felicijos Bortkevičienės premija (2005), Lenkijos Respublikos Kultūros ir paveldo ministro premija (2015), Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos medaliu (2015), Jerzy Giedroyc dialogo ir bendradarbiavimo forumo premija (2016).

Nuo 2015 m. pabaigos Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos instituto mokslo darbuotoja. Nuo 2016 m. gruodžio mėn. Slavistikos fondo prezidentė.

Lenkijos mokslų akademijos ir Lietuvos mokslų akademijos mokslinių mainų programos pagrindu bendradarbiauja su Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslininkais. Šiuo metu koordinuoja iš lenkų pusės bendrą mokslinę temą (2017–2019) „Vilniaus atminties kultūra šiuolaikinėje lenkų literatūroje ir lietuvių literatūroje (1990–2015)“. Redakcinės kolegijos „Acta Baltico-Slavica“ žurnalo narė bei šių metų 42 numerio „Baltų ir slavų atminties/uzmaršties kontekstai“ bendraredaktorė (su doc. dr. Mindaugu Kvietkauskū).

Dalyvavo tarptautinėse konferencijose Vilniuje (2008, 2016), Varšuvoje (2016, 2017), Kopenhagoje (2017).

Pagrindinės mokslinių interesų kryptys: šiuolaikinė Lietuva: kultūra (ypač – literatūra) ir visuomenė, atminties kultūros studijos, atminties kultūros raiška urbanistinėse erdvėse (šiuolaikinio Vilniaus pavyzdys).

Yra monografijos „Juozas Kėkštas – paribio poetas. Naujosios literatūros studijos“ (2002) autorė. Paskelbė reikšmingų mokslinių publikacijų: „Po co lituanistom <Kresy>?“ (2008), „Wilno na przełomie XX/XXI wieku: pamięć i współczesność (na podstawie wybranych esejów Czesława Miłosza, Tomasa Venclovy i Vaidotasa Daunysa)“ (2009), „Wilno – na pograniczu pamięci. Kilka uwag o badaniu pamięci na pograniczu“ (2010), „Recepcja litewska „W pustyni i w puszczy“ (2012), „O metodologii badań kultury pamięci miasta postsocjalistycznego“ (2017).

Dr. Małgorzata Kasner (born on November 28, 1965 in Poland) is a polonist and lithuanist. In 1990, she graduated from Warsaw University, Faculty of Polish Philology. From 1990 to 2012 she worked at Warsaw University. She was a visiting professor at Vilnius University from 1994 to 1996. In 1999, at Warsaw University she defended the PhD thesis entitled *Juozas Kėkštas – paribio poetas (Juozas Adomavičius–Kėkštas – the borderline figure)*.

In 2000–2005 and 2009–2015, she was the head of the Polish Institute in Vilnius. She was awarded with the Felicija Bortkevičienės's Award (2005), the Award from the Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland (2015), the Medal from The Ministry of Education and Science of the Republic of Lithuania (2015), the Award from the Jerzy Giedroyc Forum for Dialogue and Cooperation (2016).

Since 2015 she has been a researcher at Polish Academy of Sciences, the Institute of Slavic Studies. Since 2016 she has been the President of the Slavic Foundation.

Along the lines of bilateral agreements between the Lithuanian Academy of Sciences and the Polish Academy of Sciences, she collaborates with the researchers from the Institute of Lithuanian literature and folklore. Since 2017 she has been coordinating the programme *Vilnius memorial culture in Polish and Lithuanian literature*. She is the editor of the journal *Acta Baltico-Slavica* and the co-editor of the 42nd issue of *Baltic and Slavic memorial contexts* (together with Associate Professor Dr. Mindaugas Kvietkauskas).

She participated in a number of international conferences in Vilnius (2008, 2016), Warsaw (2016, 2017) and Copenhagen (2017).

Her research focuses on the problems associated with cultural memory, Polish–Lithuanian cultural relations and the expression of the memorial culture in urbanistic spaces (the case of Present-day Vilnius).

She is an author of the monograph *Juozas Kėkštas – paribio poetas. Naujosios literatūros studijos (Juozas Kėkštas – the boardline poet. Studies on the new literature)* (2002) and of lots of significant scientific publications: *Po co lituanistom <Kresy>?* (2008), *Wilno na przełomie XX/XXI wieku: pamięć i współczesność (na podstawie wybranych esejów Czesława Miłosza, Tomasa Venclovy i Vaidotasa Daunysa)* (2009), *Wilno – na pograniczu pamięci. Kilka uwag o badaniu pamięci na pograniczu* (2010), *Recepcja litewska W pustyni i w puszczy* (2012), *O metodologii badań kultury pamięci miasta postsocjalistycznego* (2017).

⁶ Nuotrauka iš asmeninio archyvo.

Prof. dr. Irena Smetonienė

Prof. dr. Irena Smetonienė⁷ (g. 1961 m. sausio 20 d. Šilalės r. Kaltinėnuose) 1986 m. baigė Vilniaus universitetą. 1986–1989 m. dirbo pedagoginį darbą Kaune. 1986–2002 m. – Lietuvos televizijos vyresnioji redaktorė, vėliau Kalbos kultūros skyriaus viršininkė. Televizijoje rengė laidas „Žodis“, „Mūsų kalba“, „Mūsų elementorius“, „Gerbkime žodį“; radijuje – „Taisyk žodžiui kelią“, „Gimtoji kalba“. Tuo

pat metu dėstė Vilniaus pedagoginiame institute, Vilniaus universitete. 2002–2012 m. vadovavo Valstybinei lietuvių kalbos komisijai. 2001 m. Vilniaus universitete apgynė disertaciją „Garsinės reklamos stilius“. Nuo 2015 m. yra Vilniaus universiteto profesorė.

Prof. dr. Smetonienės tyrinėjimų sritys – retorika, stilistika, normos teorija ir praktika, kalbos politika, etnolingvistika. Iš šių sričių yra parašiusi per 30 mokslinių ir per 20 visuomenei skirtų straipsnių, 2009 m. pasirodė monografija „Reklama... Reklama? Reklama!“, o 2017 m. – kolektyvinė monografija (su K. Rutkovska ir M. Smetona) „Vertybės lietuvių pasaulėvaizdyje“. Smetonienė yra parašiusi studijoms skirtų leidinių: „Tarties ir kirčiavimo pratybos žurnalistams“ (2010), „Žiniasklaidos kalba ir stilius. Tartis ir kirčiavimas. I dalis Tartis“ (2014). Taip pat yra parengusi vadovėlių mokykloms: „Lietuvių kalba 5 klasei“ (2016) ir „Lietuvių kalba 6 klasei“ (2017).

Prof. dr. Smetonienė yra mokslinių straipsnių rinkinio „Šiuolaikinės stilistikos kryptys ir problemos 2013“ sudarytoja, recenzuojamo VU mokslo darbų žurnalo „Lietuvių kalba“ vyriausioji redaktorė. Nuolat skaito visuomenei ir profesinei auditorijai viešas paskaitas, savo tyrimus pristato tarptautinėse ir nacionalinėse konferencijose, radijo ir televizijos laidose.

Prof. Dr. Irena Smetonienė (born on January 20, 1961 in Šilalė's district, Kaltinėnai) graduated from Vilnius University in 1986. Between 1986 and 1989 she was teaching at school in Kaunas. From 1986 to 2002 she worked as the editor-in-chief in the Lithuanian National Television, later – as the head of the Department of Language Culture. While working in television and radio, she prepared the following programmes: *The Word, Our Language, Our Alphabet Book, Respect the Word, The Mother Tongue* and

others. At the same time, she worked as a lecturer at Vilnius Pedagogical Institute and Vilnius University. She was the chairperson of the State Commission of the Lithuanian Language from 2002 to 2012. In 2001, she defended the PhD thesis entitled *The Style of Auditory Advertising*. Since 2015 she has been a professor at Vilnius University.

Her research focuses on rhetoric, stylistics, practice and theory of language standardization, language policy and ethnolinguistics. She is an author of more than 30 scientific papers and more than 20 science popularization papers. In 2009, she published the monograph *Reklama... Reklama? Reklama! (Advertisement... Advertisement? Advertisement!)*, while in 2017 – the co-authored monograph *Vertybės lietuvių pasaulėvaizdyje (Values in the Lithuanian worldview)* (together with K. Rutkovska and M. Smetona). Besides, she is an author of the textbooks for university students and secondary schools: *Tarties ir kirčiavimo pratybos žurnalistams (Pronunciation and accentuation exercises for journalists)* (2010) and *Žiniasklaidos kalba ir stilius. Tartis ir kirčiavimas. I dalis Tartis (Mass media language and style. Pronunciation and accentuation. Part I)* (2014), *Lietuvių kalba 5 klasei (The Lithuanian Language for the 5th grade)* (2016) and *Lietuvių kalba 6 klasei (The Lithuanian Language for the 6th grade)* (2017).

Smetonienė compiled the collection of papers *Šiuolaikinės stilistikos kryptys ir problemos 2013 (Current trends and problems of stylistics)* (2013). She is the editor-in-chief of the refereed journal *Lietuvių kalba (The Lithuanian language)*. She regularly gives public lectures, presents her research findings in national and international conferences as well as in radio and television.

⁷ Vytauto Kardelio nuotrauka.

Prof. habil. dr. Pēteris Vanags⁸ gimē 1962 m. rugsėjo 13 d. Rygoje. 1980–1985 studijavo Latvijos universiteto Filologijos fakultete latvių kalbos ir literatūros specialybę. 1982–1984 m. pagal mainų programą mokėsi lietuvių kalbą Vilniaus universitete. 1985–1988 m. buvo Vilniaus universiteto

aspirantas. 1988 m. Vilniuje apgynė disertaciją „История прилагательных с основой на u- в балтийских языках“ („Baltų u-kamieno būdvardžių istorija“, vadovas prof. Vytautas Mažiulis) ir įgijo filologijos mokslų kandidato laipsnį. 1989–1991 m. dirbo Latvijos universiteto Filologijos fakulteto Latvijos kalbos katedros vyresniuoju dėstytoju. 1991–1994 m. buvo Vilniaus universiteto Baltų filologijos katedros habilitacijos doktorantas. Habilitacijos darbas „Visvecākā perioda (XVI gs. – XVII gs. sākuma) latviešu raksti: avotu vēsture un dažas problemātiskas fonoloģijas, morfoloģijas, sintaksės un leksikas īpatnības“ („Seniausio periodo (XVI a.–XVII a. pr.) latvių raštai: šaltinių istorija ir kai kurios problemiškos fonoloģijos, morfoloģijos, sintaksės ir leksikos ypatybės“) buvo apgintas Vilniaus universitete 1998 m. 1994–1999 m. jis buvo Latvijos universiteto Filologijos fakulteto Baltų kalbų katedros docentas. Nuo 1999 m. – Latvijos universiteto latvių diachroninės lingvistikos profesorius. Nuo 1996 m. dirba ir Stokholmo universitete: 1996–2006 m. buvo baltų kalbų lektorius, nuo 2006 m. – profesorius.

Svarbiausios prof. Vanago tyrinėjimų sritys: latvių ir kitų baltų kalbų tyrinėjimo istorija, senieji latvių ir kitų baltų kalbų paminklai (ypač – senoji latvių kalbos raštija), prūsų kalba, tekstologija.

Yra išleidęs monografiją „Luterāņu rokasgrāmatas avoti: vecākā perioda (16. gs.–17. gs. sākuma) latviešu teksti“ („Liuteronų vadovėlių šaltiniai: seniausio periodo (XVI a.–XVII a. pr.) latvių kalbos tekstai“, 2000).

Yra daugiau kaip 30-ies publikacijų, skirtų senajai latvių kalbos raštijai, autorius. Profesorius yra paskelbęs straipsnių įvairiais tekstų istorijos klausimais, taip pat nemažai straipsnių skirta XIX ir XX a. latvių kalbos istorijai.

Yra publikavęs straipsnių su bendraautoriais: „Die christliche Terminologie und die Verbreitung christlicher Personennamen im Estnischen und Lettischen im Zeitalter von Reformation und

Konfessionalisierung“ (kartu su R. Raag, 2010). Kartu su bendraautoriais yra parengęs ir redagavęs straipsnių rinkinį „Common Roots of the Latvian and Estonian Literary Languages“ (kartu su K. Roos, 2008). 1999 m. paskelbė faksimilių leidimą „Wörter=Büchlein“. Vārdnīciņa, kā dažas parastas lietas tiek dēvētas vācu, zviedru, poļu un latviešu valodā. 1705. gadā Rīgā iznākušās vācu–zviedru–poļu–latviešu vārdnīcas faksimiliespiedums“.

Nuo XX a. devyniasdešimtųjų metų profesorius dalyvauja kuriant ir pildant *Latvių kalbos senųjų tekstų korpuso* kūrimą ir pildymą (www.korpuss.lv/senie), taip pat latvių kalbos istorinių žodynų korpuso bazę (<http://www.tezaurs.lv/lvvv>).

Nuo 1996 m. profesorius yra žurnalo „Baltu filologija“ atsakingasis redaktorius. Taip pat priklauso žurnalų „Baltistica“, „Acta linguistica lithuanica“, „Žmogus ir žodis“, „Acta humanitarica universitatis Saulensis“ redakcijoms.

Už savo veiklą profesorius buvo ne vieną kartą pripažintas: 2001 m. buvo apdovanotas Anos Abelės premija, 2002 m. gavo Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko Algirdo Brazausko padėką, 2015 m. tapo Lietuvos edukologijos universiteto garbės daktaru, 2017 m. gavo Jono Kazlausko premiją.

Prof. Dr. habil. Pēteris Vanags was born on September 13, 1962 in Ryga. In 1980–1985 he studied at the University of Latvia, Faculty of Philology, and graduated with a Bachelor's degree in Latvian language and literature. In 1982–1984, under the exchange programme he studied the Lithuanian language at Vilnius University. In 1985–1988, he was a postgraduate student at Vilnius University. In 1988, he defended the doctoral thesis *История прилагательных с основой на u- в балтийских языках* (*The history of Baltic u-stem adjectives*, supervisor – Prof. Vytautas Mažiulis) and attained the degree of Candidate of Sciences in Philology. In 1989–1991, he worked as the senior teacher in the Department of the Latvian language (Faculty of Philology, University of Latvia). In 1991–1994, he studied for his habilitation in the Department of Baltic philology, University of Vilnius. In 1998, he obtained habilitation at Vilnius University (the thesis titled *Visvecākā perioda (XVI gs. – XVII gs. sākuma) latviešu raksti: avotu vēsture un dažas problemātiskas fonoloģijas, morfoloģijas, sintaksės un leksikas īpatnības* / *The earliest Latvian writings (16th and beginning of the 17th centuries): the history of sources and some problematic features of phonology, morphology, syntax and lexis*). In 1994–1999, he was an associate professor in the Department of Baltic languages, Faculty of Philology, University of Latvia. Since 1999 he has been a professor of Latvian diachronic linguistics at the University of Latvia. Since 1996 he has been working at Stockholm University: from 1996 to 2006 he was a lecturer in linguistics and since 2006 he has been a professor.

⁸ Nuotrauka paimta iš <http://www.sos113.lv>.

His main interest lies in the history of Baltic languages as well as old Latvian writings, the Prussian language, textology.

In 2000, he published his monograph *Luterāņu rokasgrāmatas avoti: vecākā perioda (16. gs.-17. gs. sākuma) latviešu teksti (The sources of the Lutheran handbook: latvian texts of the older period [16th and beginning of the 17th centuries])*.

He is the author of more than 30 research articles which mainly deal with different issues on language history.

Together with R. Raag he co-authored the paper *Die christliche Terminologie und die Verbreitung christlicher Personennamen im Estnischen und Lettischen im Zeitalter von Reformation und Konfessionalisierung* (2010) and prepared a set of *Common Roots of the Latvian and Estonian Literary Languages* (2008). In 1999 he published the faximile *Wörter=Büchlein". Vārdnīciņa, kā dažas parastas lietas*

tiek dēvētas vācu, zviedru, poļu un latviešu valodā. 1705. gadā Rīgā iznākušās vācu-zviedru-poļu-latviešu vārdnīcas faksimiliespiedums.

Since 1990 the professor has been participating in creating and supplementing *The Corpus of the Old Latvian texts* (www.korpuss.lv./senie) as well as *The Historical Latvian Dictionary* (<http://www.tezaurs.lv/lvvv>).

Since 1996 he has been the managing editor of *Baltu filoloģija*. He also belongs to the editorial boards of *Baltistica*, *Acta linguistica lithuanica*, *Žmogus ir žodis* and *Acta humanitarica universitatis Saulensis*.

In 2001 Vanags was awarded with the Anna Abele Prize and in 2002 he received the message of thanks from the Prime Minister of the Republic of Lithuania Algirdas Brazauskas. In 2015 Vanags became a doctor h.c. of Vilnius University and in 2017 he was awarded with the Prize of Jonas Kazlauskas.

Plenariniai pranešimai / Plenary Session

Pietro Umberto Dini

Pizos universitetas / University of Pisa

Philologische und linguistische Mutmaßungen über apr. III 101, 18 *ainawijdi*

Die apr. Form *ainawijdi* ist in der agendarischen und liturgischen Zugabe des *Traubüchlein* von Luthers *Enchiridion* belegt. Traditionell wird sie zumeist als Adverb mit adversativer Bedeutung (vgl. Endzelīns: Lett. *tomēr, tačū*; Mažiulis: Lit. *vienóčiai, tačiau*) gedeutet.

Aufgrund einer neuerlichen sowohl vergleichend-kontrastiven als auch textuellen und semantischen Untersuchung des Passus, in dem diese Form enthalten ist, ergeben sich zu *ainawijdi* neue Einsichten und Deutungsmöglichkeiten.

Vytautas Kardelis

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Arealinis tipologinis lietuvių kalbos tarmių kompleksiskumas

Lietuvių dialektologijos tyrimų lauke ryškios trys metodologinės paradigmos: tradicinė dialektologija, struktūrinė dialektologija ir naujoji dialektologija. Kiekviena iš jų ėjo ir eina daugiau mažiau savitu keliu, sukurdama ir palikdama aiškius tyrimų rezultatus, kurie leidžia susidaryti šiek tiek skirtingą lietuvių kalbos ploto vaizdą. Atrodytų, ypač po naujosios dialektologijos proveržio, kad tyrimų laukas jau visiškai užpildytas. Plg. teiginį iš naujosios dialektologijos programinio veikalo „XXI a. pradžios lietuvių tarmės: geolingvistinis ir sociolingvistinis tyrimas“: „Lietuvių tarmėtyros istorijos apžvalga rodo, kad daugelį dialektologijos krypčių gali iliustruoti fundamentalūs XX a. lietuvių dialektologų darbai: istorinę-lyginamąją kryptį reprezentuoja Zigmo Zinkevičiaus monografijos, aprašomąją – Alekso Girdenio ir jo mokyklos atstovų darbai, tipologinę – Baltų kalbų atlasas, pradėtas leisti Lietuvių kalbos instituto kartu su kolegomis iš Latvijos. Iki šiol Lietuvoje nebuvo realizuojama tik viena – dinamiškoji sociokognityvinė kryptis“ („XXI a. pradžios lietuvių tarmės: geolingvistinis ir sociolingvistinis tyrimas“, 2014, 30) – ta dinamiškoji sociokognityvinė kryptis būtent minėtame veikale ir pradėta realizuoti. Tačiau ką tik cituotą teiginį galima ir, mano supratimu, reikia šiek tiek

koreguoti. Reikėtų sakyti, kad, prasidėjus naujosios dialektologijos paradigmai, Lietuvoje liko nerealuota tik viena – arealinio tipologinio kompleksiško sritis.

Šiame pranešime ir bus pristatytas tyrimas, daugiau mažiau reprezentuojantis arealinio tipologinio kompleksiško konceptą. Teorinis ir metodologinis šio koncepto pamatas remiamas tipofobinio ir tipofilinio mąstymo opozicija, MND formule, diasistemos bei kalbos architektūros modelio samprata. Empirinė medžiaga analizuojama fonologiniais metodais.

Nagrinėjant arealinį tipologinį lietuvių kalbos aukštaitiškosios diasistemos kompleksiško išryškėjo labai aiškios su empirine lietuvių kalbos tarmių medžiaga tiesiogiai susijusios problemos (išsamiau apie jas – pranešime). Svarbu pabrėžti, kad tiek šio tyrimo, tiek iš esmės visų lietuvių dialektologijos paradigmu tyrimo rezultatai yra tiesiogiai susiję su NORM/NORF kriterijumi ir diastratinium atžvilgiu reprezentuoja tik vyriausiosios kalbėtojų kartos modelį.

Atlikus lietuvių kalbos aukštaitiškosios diasistemos arealinio tipologinio kompleksiško analizę, galima pasiūlyti vieną iš modeliavimo galimybių, kuri paremta: a) makrosistemų ir mikrosistemų principu, b) kalbinių fenomenų struktūrine hierarchija, c) kalbinių fenomenų diatopine distribucija. Ši modelį sudaro: dvi bazinės makrosistemos, penkios antrinės bazinės makrosistemos, makrosistemų tarpusavio koreliacijos, penkios mikrosistemos ir mikrosistemos, išeinančios už vienos makrosistemos ribų, dvi kirčio makrosistemos bei viena konsonantizmo makrosistema ir penkios jos mikrosistemos.

Pranešime pristatomas tyrimas yra tik nedidelė lietuvių kalbos arealinio tipologinio kompleksiško analizės dalis. Kompleksiško konceptas yra gana platus, susidedantis iš keliolikos tarpusavyje vienaip ar kitaip susijusių metodologinių tyrimo prieigų. Šiomis prieigomis paremtų tyrimų sinergija yra vienas iš kertinių atramos taškų kompleksiško statinyje.

Ilga Migla

Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas / Latvian Language Institute of the University of Latvia

Frazeoloģismu variantums latviešu valodā

Latviešu valodā ir gan frazeoloģismi, kuri pastāv tikai noteiktā veidā, gan frazeoloģismi, kas vienu un to pašu nozīmi izsaka ar atsevišķiem mainīgiem komponentiem – variantiem, piem., *acis sprāgst (spiežas, krīt, lec, kāpj, lien, tek, pil, veļas) (ārā)* (LFV 2000, 17).

Frazeoloģisma variantā mainās sastāvs un forma, bet nemainās frazeoloģisma nozīme. Latviešu valodas frazeoloģijai varianti ir raksturīgi (Veisbergs 1999, 47; LFV 2000. LLVV, MLVV).

Frazeoloģism variantiem ir kopējs tēls (glezna), ko tie rada.

Frazeoloģisma pamatforma atbilst vārdnīcās dotajai frazeoloģisma formai un nozīmei un valodas lietojumā frazeoloģisma pamatforma ir avots, no kura tiek darinātas līdzīgas vai pilnīgi jaunas formas (Naciscione 2001, 20).

Skaidrojošajās vārdnīcās variantus grupē lietojuma biežuma secībā, sākot ar biežāk lietotu, piemēram, *lokana (lunkana) mēle* (LFV 2000, 685; LLVV 1980, 4, 739).

Latviešu valodā raksturīgi šādi frazeoloģismu variantu tipi:

- leksiskie varianti: *būt uz kājām (uz pekām)*,
- gramatiskie varianti: *no bērna kājas (kājām)*
- kvantitatīvie varianti: *strēbt karstu (putru)*,
- kombinētie varianti: *ar stīvu (pastīvu, biezu, smagu) mēli, mēle ir stīva (pastīva, bieza, smaga)*.

Referātā tiks analizēti frazeoloģismu varianti 3 latviešu valodas skaidrojošajās vārdnīcās (LLVV, MLVV, LVV, LVV).

Literatūra

LFV – Laua A. Ezeriņa, Veinberga S. 2000, *Latviešu frazeoloģijas vārdnīca*, Rīga: Avots.

LLVV – *Latviešu literārās valodas vārdnīca 1972–1996*, 1.–8. sēj., aut. kol., Rīga: Zinātne (pieejama tiešsaistē: <http://www.tezaurs.lv/llvv/>).

LVV – *Latviešu valodas vārdnīca 2006*, aut. kol., Guļevska D. (red.), Rīga: Avots.

MLVV – *Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca 2004–2014*, Zuicena I. (red.) (pieejama tiešsaistē: <http://www.tezaurs.lv/mlvv/>).

Naciscione A. 2001, *Phraseological Units in Discourse: Towards Applied Stylistics*, Rīga: Latvian Academy of Culture.

Veisbergs A. 1999, *Idioms in Latvian*, Rīga: University of Latvia.

Danguolė Mikulėnienė

Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language

The Work of Jonas Jablonskis: Influence and Reflections in Lithuanian Linguistic Discourses

Lithuania's modern youth knows Jonas Jablonskis (1860–1930) as a *linguist, teacher*, and the '*father of the standard Lithuanian language*'. Or, simply put, a *classic* whose life and linguistic work apparently should only be seen in the positive light.

The paper deals with the associations that lie beneath this image and what the tradition of its formation is. The historical analysis is based on publications by Jonas Jablonskis's peers, students, and linguists from later periods.

These sources spanning different periods have been noticed to reveal a variegated and not purely positive image of Jablonskis and his linguistic work (see the table below).

Table. *Assessment of the linguistic work of Jonas Jablonskis in various periods of Lithuanian linguistics*

Peers (late 19 th –early 20 th century)	Students (1920s–1930s)	Later linguists (2 nd half of the 20 th century)	Modern linguists (early 21 st century)
Kazimieras Būga, Mykolas Durys et al.	Juozas Balčikonis, Antanas Salys, Pranas Skardžius et al.	Jonas Palionis, Arnoldas Piročkinas et al.	?
-/+	+/-	+	?
Assessment			

Note. The plus sign (+) denotes a positive, and the minus sign (-), a negative opinion of the assessors.

It should be noted that while he was still alive, the linguist had to bear a fair amount of harsh criticism on account of choosing a dialect as a basis for the standard language as well as the criteria against which it was standardised. Jablonskis' public replies to the 'advocates of the free language' have not lost their relevance to this date.

So, for the purposes of the systemic assessment of the linguistic work of Jonas Jablonskis, we have to say that his image has been (and still is) shaped mostly by the linguistic opinions and ideologies of the assessors as such.

Zofia Sawaniewska-Mochowa, Małgorzata Kasner

Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos institutas / Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences

Wariacje kołtuna w języku i kulturze polskiej i litewskiej

Pojęcie *wariacji* rozumianej jako przeciwieństwo standaryzacji różnych poziomów języka nie było dotychczas szczególnie eksponowane w badaniach językowo-kulturowych, ukierunkowanych na poznanie procesów myślowych człowieka i sposobów konceptualizowania świata przez użytkowników danego języka. W ujęciach etno-kulturowych kładzie się bowiem nacisk na słownictwo jako klasyfikator społecznych doświadczeń i semantykę nazw, śledzi, na podstawie różnych danych (słownikowych, ankietowych, tekstowych), pojemność i uporządkowanie wewnętrzne pojęć, uwzględnia punkt widzenia i potrzeby podmiotu mówiącego, który, eksponując wybrane sensory spośród repertuaru możliwych interpretacji pojęcia, kreuje jego **wariant podmiotowy** (Bartmiński 2009, 171).

Pozornie może się wydawać, że uwzględnianie w opisie językowo-kulturowego obrazu pojęć wariantywności odzwierciedlającej się na różnych poziomach języka nie wnosi specjalnie nowych treści do rozumienia struktury semantycznej nazw. Tymczasem Jerzy Bartmiński (2006, 13) jednoznacznie sprzeciwia się izolowaniu od siebie w rekonstrukcjach pojęć „różnych poziomów organizacji języka” i domaga się łącznego uwzględniania zarówno gramatyki, jak i leksyki, nazw podstawowych, jak i derywatów od nich, form językowych w całej sieci systemowych relacji, jak i ich konwencjonalnych użyciach.

W rekonstrukcjach pojemności i transformacji znaczeń pojęć kulturowych najcenniejszą podstawę materiałową stanowią teksty kultury, wytworzone w różnych epokach, stylach, konwencjach. Termin „tekst kultury” rozumiemy, zgodnie z koncepcją semiotyczną Jurija Łotmana i Borisa Uspieskiego (1977, 156), jako „realizację kultury”. Funkcją każdego tekstu kultury (niezależnie czy jest zbudowany ze znaków jednego kodu, czy wielu kodów) jest przenoszenie „jakichś treści kulturowych” (Żegleń 2000, 228). W referacie, w którym skupiamy się na śledzeniu przemian semantycznych i derywacji stylistycznej nacechowanego aksjologicznie pojęcia kulturowego / kulturowemu KOŁTUN w języku polskim i litewskim, wykorzystujemy przede wszystkim przekazy werbalne (wyrażone gwarą potoczną, ludowym interdialektem poetyckim, charakterystycznym dla tekstów folkloru), sięgamy po teksty prezentujące różne typy dyskursów (z internetowym włącznie), kreacje literackie (np. obraz *kołtuna* w opowiadaniu Olgi Tokarczuk „Zielone dzieci, czyli opis dziwnych zdarzeń na Wołyniu sporządzony przez medyka Jego Królewskiej Mości Jana Kazimierza, Williama Davissona” (Tokarczuk 2018).

Zjawisko *kołtuna*, objawiające się skłębionymi, skręconymi, zbitymi włosami na głowie, było niegdyś rozpowszechnione, jak wskazywałby termin łaciński ‘plica polonica’, w Polsce, ale, sądząc choćby po bogatym nazewnictwie *kołtuna* w językach germańskich, nie był on wyłącznie „specjalnością” polską. W języku polskim funkcjonowały liczne określenia *kołtuna*, jak *plika*, *choroba nadwiślańska*, *skręcoń*, *goździec* || *gwoździec*, *gościec* ‘gość’, *wieszczyca* (*ruski kołtun*), *skrzatowy kłak*, *warkocz czarownicy*, *dobrodziej* (Marczewska 2012, 113). *Kołtun* w konceptualizacji ludowej łączył w sobie złe i dobre moce. Silne było przekonanie, że był wywoływany przez czarownicę, ale też wierzone w jego dobroczynne właściwości, sądząc, że jest sposobem na pozbycie się różnych chorób, np. gośca. W *kołtunie* lokowały się liczne dolegliwości i wraz z obcięciem *skołtunionych* włosów ginęły. Nosiciele *kołtuna* często jednak wzbraniali się przed jego usunięciem, obawiając się, że obcięcie sprowadzi na nich groźne choroby, a nawet śmierć. Dlatego zjawisko „hodowania” *kołtuna* w celach leczniczych, mające silne umocowanie w przekonaniach i wierzeniach ludowych, utrzymywało się według danych etnografów jeszcze w Polsce w latach 60. XX wieku (Łopatyńska 2013).

W tradycyjnej kulturze litewskiej również były obecne różne praktyki magiczne służące zapobieganiu i pozbywaniu się chorób. Do odpędzania *kołtuna* stosowano przykładowo formułę: *Liga*

– *lauk! Sveikata – j vidų!* Towarzystyl jej rytual uderzania domowników po głowie poświęconymi gałązkami wierzbowymi, tuż po przyniesieniu ich z kościoła w Niedzielę Palmową (Verbų sekmadienis) (Lietuvių užkalbėjimai 2008, 153).

Literatura

- Bartmiński J. 2006, *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński J. 2009, Jak biegną drogi ojczyzny, W: Tegoż, *Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 169–174.
- Lietuvių užkalbėjimai: gydymo formulės*. Sudarė, parengė ir ivadą parašė Daiva Vaitkevičienė. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2010.
- Łopatyńska H. M. 2013, *Kołtun pilnie poszukiwany*, <http://etnomuzeum.pl/koltun-pilnie-poszukiwany/> (28.02.2013).
- Łotman J., Uspienski, B. 1977, O semiotycznym mechanizmie kultury, przeł. J. Faryno. W: *Semiotyka kultury*, wybór i oprac. E. Janus, R. M. Mayenowa, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 147–170.
- Marczewska M. 2012, *Ja cię zamawiam, ja cię wypędzam Choroba...* *Studium językowo-kulturowe*, Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.
- Tokarczuk O. 2018, *Opowiadania bizarne*, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 10–44.
- Żegleń U. 2000, *Wprowadzenie do semiotyki teoretycznej i semiotyki kultury*, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Irena Smetonienė

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Sinonimijos ypatumai koncepto analizėje

Koncepto analizėje svarbiausią vietą užima sisteminių duomenų nagrinėjimas, tarp jų didelę reikšmę įgauna sinonimų tyrimas, nes jie išryškina tiriamosios sąvokos semantinę dominantę. Koncepto analizė leidžia atrasti tokių sinonimų, kurių nefiksuoja šiuolaikiniai leksikografijos šaltiniai. Gana dažnai tai vadinamieji kontekstiniai sinonimai, tačiau jie ne mažiau svarbūs, nes pateikiamos semantinės paralelės prisideda prie tiriamojo žodžio papildomų, konotacinių savybių atskleidimo.

Pavyzdžiui, Lietuvių kalbos sisteminiuose žodynuose *vandens* sinonimų nenurodoma, nors galima būtų teigti, kad egzistuoja kontekstiniai vandens sinonimai, pvz.: *ežeras, upė, tvenkinys, jūra* ir pan.

Kai kuriuose kontekstuose *žemė* perkeltine prasme gali būti *tautos* sinonimas. Ir tai ne tik senųjų raštų, bet ir gyvosios kalbos vartosena. Iš etimologijų matyti, kad galima ieškoti sąsajų tarp *tautos* ir *žmonių* reikšmių.

Nors „Sinonimų žodyne“ nepateikiama, tačiau *kalbos* sinonimas yra ir daiktavardis *liežuvis*. Tai rodo net trys šio žodžio reikšmės.

Variability and its Importance for the History of Early Written Latvian

Variability is an inherent feature of any language. It is feasible in every language level: phonology, morphology, syntax, word-formation, vocabulary, phraseology. The specific feature of written languages is variability of orthography. Variables are especially important for sociolinguistic analysis of spoken language showing social background of speakers, contact situation etc.

Variability of written language is less dependent on the sociolinguistic constraints, especially in early periods of history because of closed group of writers. It is right even for Baltic languages in the 16-17th century when writers almost exclusively were Catholic, Lutheran or Calvinist priests and written language was used mostly for religious purposes.

The special feature of Early Written Latvian is that its creators and users were not native speakers of any Latvian dialect, and many of them had learned Latvian as adults. These people were actually the first speakers of Written Latvian. If ethnic Latvians for their everyday communication used local dialects, church was a place where Written Latvian was used not only in written, but also in spoken form. Therefore, Early Written Latvian as a kind of “artificial” language created for a special purpose couldn’t contain sociolinguistic variables. Nevertheless variability is seen also in the early period of Written Latvian.

Variants are of great importance for the research of Written Latvian. They have been analysed in all possible methodological ways – intra-textual, inter-textual and cross-textual. It is possible to find several kinds of variants: diachronic, diatopic, diaphasic, even aesthetic. Due to the specific history of Written Latvian, it is hard to find diastatic and diasituative variants in the 16-17th centuries. They show up starting with late 18th century when new genres with larger impact of spoken language arose. The presentation will deal with several mentioned aspects of variability and its importance in Early Written Latvian.

Bendrinės kalbos sekcija / Standard Language

Agnė Aleksaitė

Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language

Ypatybių pavadinimai „Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne“

Visos pasaulio kalbos ilgainiui kinta – tai normalus ir reikalingas reiškinys (Crystal 2005, 31), užtikrinantis visavertį kalbos funkcionavimą globalėjančiame pasaulyje. Pats judriausias kalbos sluoksniu – leksika – kinta, veikiamas ne tik laiko perspektyvos, bet ir žmonių (Jakaitienė 2018, 3), pavyzdžiui, naujadarų kūrėjų. Dabartinis bendrinės lietuvių kalbos raidos etapas dėl nenutrūkstamo naujažodystės, t. y. naujažodžių kūrimo, proceso įvardijamas „naujadarų amžiumi“ (Naktinienė 2002, 47), „neologizmų bumu“ (Girčienė 2005, 78). Dėl šios priežasties 2011 m. rudenį Lietuvių kalbos institute buvo pradėtas kurti „Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas“ (toliau – ND), kuriame fiksuojami lietuvių kalboje XX a. pabaigoje–XXI a. pradžioje atsiradę ir viešai vartojami nauji kalbos vienetai (žodžiai, žodžių junginiai ir santrumpos).

Duomenynas – „ne tik naujų kalbos reiškinų šaltinis, bet ir viena iš dabartinės žodžių būklės ir raidos tyrimo priemonių, suteikianti galimybę be pačių naujažodžių gauti ir žodžių darybos tyrimams svarbią informaciją apie juos“ (Murmulaitytė 2016, 24), todėl, siekiant nustatyti ypatybių pavadinimų (vardažodžių abstraktų) darybos kategorijai priklausančių naujažodžių darybos tipų produktyvumą, pasirinkta ši nuolat pildoma neologizmų bazė. 2018 m. birželio 18 d. duomenyne buvo pateikti 4690 leksikografiškai aprašyti kalbos vienetai. Darijų priesagų vedinių ND rasta apie 140. Darybiškai išanalizuota ND medžiaga palyginta su XX a. II pusės ir pabaigos lietuvių kalbos gramatikų („Lietuvių kalbos gramatika“; „Dabartinės lietuvių kalbos gramatika“) aprašais, kuriuose ypatybių pavadinimai sugrupuoti pagal darybos afiksų darumą.

Rankiniu būdu kaupiama ND medžiaga, aišku, nerodo visiškai objektyvaus ir išsamaus naujažodžių skaičiaus, paplitimo, darybos ir kt. vaizdo (Miliūnaitė 2012, 10; apie subjektyvųjų naujų leksemų atpažinimo metodą plačiau žr. Mikelionienė 2000, 68). Siekiant, kad tas vaizdas būtų statistiškai reprezentatyvus, reikėtų naudoti kompiuterines naujažodžių gaudyklės (plg. Miliūnaitė 2015, 171; dar žr. Murmulaitytė 2016, 5), remtis tekstynais, pirmiausia „Dabartinės lietuvių kalbos tekstynu“.

Lietuvių kalbos pastoviųjų junginių gramatinis variantiškumas

Pranešime bus kalbama apie dviejų pastoviųjų junginių (toliau – PJ) tipų – kolokacijų ir frazeologizmų – gramatinį variantiškumą. PJ automatiškai nustatyti iš 72 mln. žodžių DELFI.lt tekstyno. Iš viso išanalizuota apie 14 tūkst. PJ.

Gramatiniu variantiškumu laikomi tokie atvejai, kai pastovieji junginiai varijuoja žodžių darybos, morfologijos ir sintaksės atžvilgiu.

Gramatinis variantiškumas suskirstytas į:

1) darybinį (apima priešdėlių, priesagų, veiksmažodžio ir veiksmažodžio formų variantus, t. y. viename junginyje pavartotas priešdėlis ar priesaga, o kitame, laikytiname variantu, nėra priešdėlio ar priesagos, pvz.: *nutekėjo protai – protų nutekėjimas; ekonomikos krizė – ekonominė krizė*);

2) morfologinį (kai varijuoja skaičiaus, giminės, dalyvių rūšies ir kt. gramatinės kategorijos ir tai nelaikoma reguliaria kaityba, pvz.: *euro įvedimas – euro įsivedimas; iš pradžios – iš pradžių; vykdomasis direktorius – vykduantis direktorius*). Morfologinis variantiškumas būdingas daiktavardiniais, veiksmažodiniams, būdvardiniams,rieveksminiams ir skirtingų kalbos dalių (pvz., būdvardiniams irrieveksminiams) PJ. Tarp morfologinių variantų dažnai išryškėja terminų ir terminais nelaikytinų kolokacijų variantiškumas, nes įvardžiuotinės, aukštesniojo ar aukščiausiojo laipsnio, daugiskaitos formos (jos neretai dominuoja tarp tam tikro PJ kaitybinių formų) laikytinos terminais. Taip pat daug to paties PJ variantų, iš kurių vienuose pavartotos asmenuojamosios veiksmažodžio formos, o kituose – neasmenuojamosios (dažniausiai dalyviai).

3) Sintaksinį (apima linksnių, prielinksnių, linksnių ir prielinksnių, sintaksinių konstrukcijų variantiškumą, pvz.: *pasiskirstyti darbus – pasiskirstyti darbais, išskėstomis rankomis – su išskėstomis rankomis*; tokius atvejus, kai įsiterpia žodžių, pvz., *aistringas [beisbolo] gerbėjas*, keičiasi žodžių tvarka, pvz., *minia žmonių – žmonių minia*). Dažniausiai varijuoja linksniai ir prielinksniai.

Variantiškumas itin būdingas veiksmažodiniams junginiams, ne toks būdingas būdvardiniams ir daiktavardiniais junginiams.

Gramatinis variantiškumas gali būti vieno tipo, pvz., sintaksinis, bet gali būti dviejų (pvz., žodžių darybos ir morfologijos) ar net visų trijų tipų.

Didesniu gramatiniu variantiškumu pasižymi kolokacijos, nes jų nustatyta daug daugiau nei frazeologizmų.

Nors atlikta tik kokybinė gramatinio variantiškumo analizė, iš turimų duomenų matyti, kad daugiausia yra morfologinio variantiškumo tipų.

Andra Kalnača, Ilze Lokmane

Latvijas universitetas / University of Latvia

Constructions with Indeclinable Participles in *-ot(ies)* and *-am/-ām(ies)*: Parallel Usage in Latvian

Latvian has two indeclinable participles, which originate from the active and passive declinable present participles and are formed by means of the affixes *-ot(ies)* and *-am(ies)/-ām(ies)*, respectively. Traditional grammars of Latvian mainly concentrate on the tense and voice meanings of the participles, while their syntactic properties largely remain unstudied (e. g., Ahero et al. 1959, 661–664; Paegle 2003, 150–151).

Our paper focuses on the use of the Latvian indeclinable participles in *-ot(ies)* and *-am(ies)/-ām(ies)* in syntactic constructions to establish 1) the types of constructions the participles engage in, 2) in which constructions and why the parallel usage of both participles is possible.

The syntactic structure, semantics of the matrix verb and the semantic roles assigned to arguments allow us to postulate the following four types of constructions with parallel usage of indeclinable participles:

- 1) constructions with intransitive matrix verbs of seeming (mostly reflexive) which do not assign semantic roles to their subjects (traditionally, raising to subject, (on raising in detail see, among others Noonan 2007; Callies 2008; Becker 2014; on participial complementation in Lithuanian, Arkadiev 2012).

(1) *Viņš* *likās* *ejot* *tālāk*.
He.nom.m seem.pst.3 **go.ptcp** further
'He seemed to be going further.' (www.latvijasluteranis.lv)

(2) *Tas* *šķīta* *esam* *tikai* *sapnis*.
it seem.pst.3 **be.ptcp** just dream.nom
'It seemed to be just a dream.' (I. Šķipsna)

2) constructions with transitive matrix verbs of perception, discovery, speech and cognition which assign semantic roles to their subjects and objects (traditionally, raising to object).

- (3) *Vaboles redzamas rāpojam pa augiem*
 beetle.nom.pl.f see.ptcp.prs **crawl.ptcp** on plant.dat.pl.m
vai dodoties pāri ietvei.
 or **go.ptcp**across pathway.dat.f
 ‘Beetles are seen crawling the plants or crossing the pathways.’ (Uzzini)

3) constructions with intransitive reflexive matrix verbs of speech, pretending or feeling which assign semantic roles to their subjects.

- (4) *Koalīcijas partneri sakā-s rūpējošies*
 coalition.gen.f partner.nom.pl.m **claim.prs.3-refl** **take_care.ptcp**
par demogrāfijas jautājumiem.
 of demography.gen.f issue.dat.pl.m
 ‘Coalition partners claim to take care of demographic issues.’ (www.korpuss.lv)

- (5) *Viņš teicīe-s neko nesaprotam*
 he.nom **claim.pst.3-refl** nothing.acc **not_understand.ptcp**
no smalkajiem vīniem.
 of fine.dat.pl.m wine.dat.pl.m
 ‘He claimed to understand nothing at all of fine wines.’ (*Latvijas Avīze*)

4) constructions with intransitive non-reflexive matrix verb *palikt* ‘to remain’ assigning a semantic role to its subject.

- (6) *Vīrietis palika stāvot.*
 man.nom.m remain.pst.3 **stand.ptcp**
 ‘The man remained standing.’ (www.delfi.lv)

- (7) *Avīze palika guļam uz rakstāmgalda.*
 newspaper.nom remain.pst.3 **lie.ptcp**on table.gen.m
 ‘The newspaper remained lying on the table.’ (www.diena.lv)

The presentation will focus on syntactic, semantic and pragmatic aspects of the given constructions concentrating on equal usage of both participles or preference given to one of them.

References

Ahero Antonija et al. 1959, *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika*, I. *Fonētika un morfoloģija*, Rīga: LPSR Zinātņu Akadēmijas izdevniecība.

Arkadiev Peter 2012, Participial complementation in Lithuanian, In *Clause Linkage in Cross-Linguistic Perspective*, edited by Volker Gast and Holger Diesel, Berlin / Boston: Walter de Gruyter, 285–334.

Becker Misha 2014, *The Acquisition of Syntactic Structure. Animacy and Thematic Alignment*, Cambridge: Cambridge University Press.

Callies Marcus 2008, Easy to understand but difficult to use? Raising Constructions and Information Packaging – A Learner-Corpus-Based Investigation, In *Linking Contrastive and Learner Corpus Research*, edited by Gaëtanelle Gilquin, Maria Belén Diaz Betmar and Szilvia Papp, Amsterdam: Rodopi, 201–226.

Noonan Michael 2007, Complementation, In *Language typology and syntactic description. Volume II: Complex constructions*, edited by Timothy Shopen, Cambridge: Cambridge University Press, 52–150.

Paegle Dzintra 2003, *Latviešu literārās valodas morfoloģija*, Rīga: Zinātne.

Julija Korostenskienė

Vilniaus universitetas / Vilnius University

The Levels and Sources of Variation in the Left Periphery of the Baltic Verb: a Generative Syntactic Approach

The presentation is concerned with the levels and sources of variation taking place in the left periphery of the Baltic verb, here defined as all affixal material occurring to the left of the verb root. More specifically, this affixal material comprises the following: the reflexive-middle marker SI, lexical (*aka* inner, internal) prefixes, and superlexical (*aka* outer, external, grammatical) prefixes. Within thus defined left periphery of the Baltic verb, as many as five levels of variation may be identified: 1) the changing position of the marker SI, viz. preceding the verb root in prefixed Lithuanian and dialectal Latvian verb and verb-finally in prefixless Lithuanian and Standard Latvian verb; 2) the varying meaning of the Lithuanian superlexical prefix *be-*, primarily regarded as aspectual, but also surprisingly exhibiting modal uses; 3) the varying meaning of the Lithuanian superlexical prefix *te-*, allowing, depending on the context and prefixal verb composition, either the restrictive, or the permissive, reading; 4) the ungrammaticality of the two Latvian superlexical prefixes, viz. *jā-*, *ne-* used together, confronted with the compatibility of the Lithuanian permissive *te-* and negative *ne-*, as in *tenedaro* ‘may he/she not do it’; and, finally 5) the varying phasal composition of the Baltic verb, which is one of the core factors stipulating all the other levels of variability. Employing the contemporary generative syntactic theory, and, in particular, the notions of *phase and clause/verb composition*, the presentation provides a unified account for all these phenomena, and is also applicable to the Slavic paradigm.

Lietuvių kalbos žargono priesaginiųrieveiksmių variantiškumas

Prieveiksmis kalbos sistemoje turbūt yra pati darybiškai įvairiausia kalbos dalis, nes didžioji dalis prieveiksmių yra išvestiniai, kilę iš sutrumpėjusių linksniuojamųjų žodžių, prielinksninių konstrukcijų ar samplaikų. Savo semantika kiekvienas prieveiksmis yra susijęs su ta kalbos dalimi, iš kurios kilęs, taip pat per prieveiksmio tarpininkavimą tam tikra žodžių dalis pereina į nesavarankiškas dalis – prielinksni, dalelytę. Šis adverbializacijos procesas niekad nesustoja, žodis ar konstrukcija pakinta darybiškai: praranda galūnę arba buvusi galūnė supriesagėja, konstrukcija sutraukiama į vieną žodį. Visi šie minėti bendrinės kalbos prieveiksmio morfologiniai požymiai dar spalvingesni žargone: daug ryškesnė, variantiškesnė fonetinė skolinių adaptacija, darybinė hibridizacija, taip pat specifiniai leksiniai ir semantiniai pokyčiai. Kodifikacijos nebuvimas nenorminėje kalboje leidžia vešėti daugybei pereinamųjų prieveiksmiškų reiškinių, kurių pradžia yra tam tikrais atvejais silpstantis vardažodiškumas, veiksmožodiškumas.

Pranešime bus atkreipiamas dėmesys į sisteminių žargono priesaginiųrieveiksmių darybinį, fonetinį ir kirčiavimo variantiškumą. Nustatoma, kaip adaptacijos ir hibridizacijos metu kopijuojamas bendrinės kalbos modelis ir kaip žargoniniai prieveiksmiai (su bendrinės kalbos darybiniais ištekliais) formuoja tarsi posistemį.

Justina Mandravickaitė

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Kiekybiniai indikatoriai rašytinių tekstų funkcinių stilių analizėje

Pranešime pristatomi 4 kiekybiniai indikatoriai, taikyti pirminiame rašytinių tekstų funkcinių stilių savybių tyrime. Funkciniu stiliumi vadinama tam tikra bendrinės kalbos atmaina, apibūdinama per 5 svarbius požymius: kalbos vartojimo sritį, turinį, teksto funkcijas, stilistines ypatybes ir kalbos priemones (Župerka 2012, 78). Skiriami šie svarbiausi funkciniai stiliai: šnekamasis, publicistinis, administracinis, mokslinis ir meninis. Tyrime naudotas lietuvių kalbos tekstynas MATAS (Rimkutė 2014), kurį sudaro 1,6 mln. žodžių. Tirti 4 funkcinių stilių – publicistinio (toliau – P), administracinio (toliau – A), mokslinio (toliau – MO) ir meninio (toliau – ME) – tekstai.

Rašytinių tekstų funkcinių stilių tyrime naudoti šie indikatoriai:

1. *Aktyvumas*: vienas iš būdų išmatuoti teksto „nuotaiką“ (Zörnig ir Altmann 2016); matuojama veiksmažodžių ir veiksmažodžių ir būdvardžių sumos santykiu.
2. MATTR (angl. *Moving Average Type-Token Ratio*): įprastas TTR, tačiau skaičiuojama judančiam pasirinkto dydžio „langui“ (Covington ir McFall 2010, 96–97), matematiškai veikiau parodo žodyno variavimą, o ne turtingumą (Popescu 2009, 233).
3. *Lambda*: teksto žodžių formų dažnių struktūros indikatorius, į jį galima žvelgti kaip į tekste vartotų žodžių formų dažnių „technikos“ įvertį (Popescu et al. 2011, 10–12; Popescu ir Altmann 2015).
4. *Teminė koncentracija*: indikatorius matuoja, kiek teksto raiška yra sutelkta temai atskleisti (Čech et al. 2015; Kubát ir Čech 2016).

Indikatorių verčių statistinis reikšmingumas įvertintas funkcinių stilių poroms atlikus asimptotinį u-testą (Kerby 2014). Rezultatų analizė atskleidė, kad aktyvumo vertės statistiškai nereikšmingos visais atvejais, t. y. „nuotaikos“ raiškos stiprumo atžvilgiu tirti funkciniai stiliai buvo panašūs. O MATTR vertės buvo statistiškai reikšmingos visais atvejais, išskyrus P-ME funkcinių stilių porą. Galima teigti, kad tirtoms funkcinių stilių poroms, išskyrus P-ME porą, būdinga statistiškai reikšminga žodyno variacija. P-ME poros žodyno variavimas gana panašus. Lambda vertės nebuvo statistiškai reikšmingos MO-A ir P-ME funkcinių stilių poroms. Teminės koncentracijos vertės buvo statistiškai reikšmingos A-P ir A-MO funkcinių stilių poroms, t. y. esama reikšmingo skirtumo, kaip šių stilių porų tekstuose koncentruojamasi į temą.

Tiriant, kaip tekstai atitinka konkretų funkcinių stilių, apskaičiuotas atitikimo (angl. *conformity*; C) indikatorius (Čech 2011). Laikoma, kad kuo mažesnė C vertė, tuo tam tikram funkciniam stiliui priskirti tekstai yra originalesni, t. y. tuo mažiau juose pasoma konkretaus funkcinio stiliaus raiškos polinkių. Kaip atskleidė tyrimas, originaliausias tiriamojoje medžiagoje pasirodė A funkcinis stilius, o labiausiai funkcinio stiliaus polinkius atitiko ME ir P stilių tekstai (pastarųjų C vertės buvo vienodos). MO funkcinio stiliaus tekstų originalumo vertė buvo per vidurį tarp A ir ME kartu su P.

Taigi funkcinių stilių analizėje naudoti indikatoriai, nors ir neapima visų funkcinių stilių savybių, vis dėlto leidžia išvelgti tam tikras funkcinių stilių tendencijas.

Rita Miliūnaitė

Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language

Infantilioji kalba, arba „kainytės tikrai nedidelės“

Viešoji elektroninė komunikacija interneto diskusijų forumuose, straipsnių komentaruose, tinklaraščiuose, socialiniuose tinkluose leidžia tiesiogiai stebėti iki tol tyrėjo akims buvusias sunkiai prieinamas įvairias neoficialiosios kalbos apraiškas.

Pranešime supažindinama su pastaruoju dešimtmečiu lietuviakalbiame interneto elektroniniame diskurse išryškėjusiu savitu socialiai žymėtu stiliumi – *infantiliąja kalba*. Šis stilius būdingas tiek privačiai sakybinei kalbai, tiek elektronei komunikacijai (pavyzdžiui, trumposioms telefono žinutėms, elektroninio pašto susirašinėjimams), tačiau realiajame gyvenime dėl privataus komunikacijos šiuo stiliumi pobūdžio surinkti duomenų būtų gana sunku. Internete ryškiausiai šis stilius atsiskleidžia populiaraus diskusijų forumo SUPERMAMA.lt ir kitų panašių forumų tekstuose, kur daugiausia bendrauja jaunos merginos ir moterys.

Labiausiai į akis krintantys infantiliosios kalbos požymiai – deminutyvų (įskaitant ir tokios formos interneto slapyvardžius) gausa bei saldi kalbėjimo maniera. Tai daro šią kalbą išskirtiniu raiškos būdu. Juo siekiama sukurti intymią emocinę aplinką, kurioje būtų galima atvirai dalytis amžinomis moteriškų pokalbių temomis: mada, kulinarija, vaikų auginimu ir meilės reikalais.

Parodoma, kuo infantilioji kalba skiriasi nuo vaikų ir vaikiškosios kalbos, atskleidžiamos jos susikūrimo priežastys, apibūdinami svarbiausi kalbiniai (leksiniai ir darybiniai) požymiai.

Supažindinama su bendruoju kalbos vartotojų požiūriu į šią kalbos apraišką. Viešajame diskurse gana ryškus tiek vyrų, tiek moterų, išaugusių iš pirmosios jaunystės, polinkis infantiliąją kalbą, išeinančią už privataus bendravimo ir tam tikro amžiaus ribų, vertinti gana ironiškai, pašiepiamai. Pavyzdžiui, viena naujienų portalo skaitytoja šią kalbos apraišką vertina kaip tinkamą tik paaugliams: „Jei jūs gimėte po 1999 ūjų – *okiukas*, bet jei anksčiau, tai jau *soriukas*.“

Nwachi Sylvia Ebere

Nigerijos universitetas / University of Nigeria, Nsukka

Effect of Social Media on English Language: The *Facebook* Community

In contemporary society, social media are greatly having impact on language use. It influences both written and spoken media of communication, especially in the English language. Given the popularity

of social networking sites lately, it has made an effect on the English language either in a positive way by adding new words to the dictionary like the word *selfie*, or in a negative way by misusing the grammar and using incorrect abbreviated word like turning *you're* to your, giving new meaning to an already existing word and introducing new abbreviation and acronyms to make chatting easier and faster. In this research proposal, I would like to investigate what the effect of using social media, especially the *Facebook community* has on the English language and see if it is more positive than negative and vice versa. I will be making a survey page to collect data on the way people use the site. Furthermore, I will see if people know the importance of using proper English and try to make social networking sites improve our way of using the English language.

Yurie Okami

Kansai Gaidai universitetas / Kansai Gaidai University

On the Relative Order of Attributive Adjectives

It has been recognized that English and Spanish adjective phrases (henceforth APs) show a mirror-image ordering of adjectives toward a head noun in the nominal phrase (Bosque & Picallo 1996).

- (1) a. English: *an amusing American musical comedy*
b. Spanish: *una divertida comedia musical americana*
a amusing comedy musical American

To explain this asymmetric distribution of adjectives, Cinque (2010) proposes the phrasal movement and the distinction of direct and indirect modification APs, making a clear contrast between Germanic and Romance languages. Each adjectival modification has its structural source, and after designated phrasal movements, the surface order of English and Spanish are presented as mirror-images of strings.

Still need to be explained is the detailed examination of direct modification adjectives. In (1), we have one indirect modification adjective (*amusing*) following two direct modification adjectives (*American* and *musical*), and the order between these two direct modification adjectives is not interchangeable. Cinque (2010), starting from Sproat and Shih (1991), assumes that direct modification adjectives assign their thematic roles directly to the head noun, and based on this thematic relation between adjectives and their head noun, they can have various interpretations.

However, we cannot explain the rigid order of direct modification adjectives only with this theta-marking relation.

The main goal of this presentation is, comparing English, Spanish and Japanese data which shows the third type of adjectival modification, to develop a comparative analysis of adnominal adjectives. The fact that there exist some non-trivial restrictions on the ordering of direct modification adjectives can be explained by the “nouniness” or “argumenthood” of the adjective category in terms of the parts of speech systems. The detailed examination of direct modification adjectives of these languages and the syntactic positions they occupied, I propose that although the thematic hierarchy of direct modification adjectives are basically the same, the parametric differences are reflected in the functional categories that host these adjectives. I also present a series of movements to derive the mirror-image ordering of adjectives with some syntactic triggers.

References

- Alexiadou Artemis 2014, *Multiple Determiners and the Structure of DPs*, Amsterdam: John Benjamin Publishing Company.
- Baker Mark 2003, Verbal adjectives and Adjectives without phi-features, *Proceedings of the Fourth Tokyo Conference of Psycholinguistics*, Tokyo: Hitsuji Shobou.
- Bosque Ignacio, Carme Picallo 1996, Postnominal adjectives in Spanish DPs, *Journal of Linguistics* 32, 349-385.
- Cinque Guglielmo 2010, *The Syntax of Adjectives. A comparative Study*, Cambridge: The MIT Press.
- Sproat Richard, Chinlin Shih 1991, The cross-linguistic distribution of adjectival ordering restrictions, In C. Georgopoulos and R. Ishihara (eds.), *Interdisciplinary Approaches to Language: Essays in Honor of S-Y. Kuroda*, Dordrecht: Kluwer, 565-593.

Lina Plaušinaitytė

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Akademinių frazių vartojimas gamtos ir biomedicinos mokslų studentų bakalauro baigiamuosiuose darbuose

Akademinės metakalbos, t. y. kalbos, aiškinančios ir komentuojančios rašomo teksto turinį ir struktūrą, vartojimas yra vienas iš akademinio teksto, kuriam priskiriami ir studentų rašto darbai, požymių (Alaunienė 2005). Studijų proceso metu studentai mokomi ne tik atlikti tyrimus, bet ir juos tinkamai aprašyti, įvardyti atlikto eksperimento žingsnius, pristatyti rezultatus, juos interpretuoti ir formuluoti išvadas. Atskiroms akademinio teksto dalims būdingos tipinės arba rutininės frazės (vok. „Formulierungsroutinen“, plg. Graefen 2004, Wallner 2010), kurių tinkamas vartojimas turi įtakos kuriamo teksto struktūros aiškumui, sklandumui ir jo bendrai kokybei. Užsienyje pastaruoju metu

publikuota nemažai akademinės kalbos tyrimų, kuriuose dėmesys skiriamas ir įvairioms stabilioms kalbos konstrukcijoms (pvz., vokiečių kalba Graefen 2004, Steinhoff 2007, Wallner 2010). Dalis tyrimų remiasi studentų rašto darbų kalbos vartojimo specifika (pvz., Cortes 2004, Biber 2006, Stezano Cotelo 2008, Allen 2010, Chen, Baker 2010, Kispál 2014, Völz 2016 ir kt.). Taip pat rengiami akademinė žodžių ir frazių sąrašai (pvz., anglų kalba Coxhead 2000, Morley 2014, vokiečių kalba Schroeter, Uecker 2011), kuriais naudotis ir studentai, siekiantys vartoti įvairesnę ir sklandesnę akademinę metakalbą. Lietuvoje akademinės kalbos tyrimų pagausėjo po to, kai buvo parengtas lietuvių mokslo kalbos tekstynas (<http://coralit.lt/>). Tačiau tyrimų, analizuojančių studentų darbus, kol kas beveik nesama. Pristatomu tyrimu siekiama palyginti akademinės kalbos frazių vartojimą gamtos ir biomedicinos dalykų studentų bakalauro baigiamuosiuose darbuose. Abiejų studijų krypties studentai paprastai rengia eksperimentinius baigiamuosius darbus, tad darbų bendroji struktūra iš principo panaši. Todėl kyla klausimas, ar skiriasi ir kaip skiriasi šių abiejų studijų krypties studentų bakalauro darbuose vartojamos akademinės frazės, kurios organizuoja tekstą, įvardija teksto struktūros elementus ir signalizuoja jų funkciją. Tyrimu siekiama atskleisti, ar tarp šių sričių darbų esama esminių akademinės kalbos vartojimo skirtumų, kokio pobūdžio yra tie skirtumai, ar apsiriboja tik frazių sandara ir leksika, ar esama ir funkcinių neatitikimų. Tyrimui atlikti naudotasi projekto „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazemų sąvadas“ (finansuoja Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m. programa) tekstynais ir jų pagrindu automatiškais sugeneruotais ir rankiniu būdu išvalytais 3, 4 ir 5 greta pasikartojančių leksikos vienetų (frazių, leksinių samplaikų) sąrašais.

Elina Shekhtman

Orenburgo valstybinis pedagoginis universitetas / Orenburg state pedagogical university

Study of Variation in the Paradigms of Verbs with Variable Past and Second Participle Forms in English

The article deals with opportunities of synchronic and diachronic study of morphological variation of Modern English verbs with variant (standard and non-standard) paradigms of conjugation (of the type of “learn – learned / learnt – learned / learnt”) resorting to Modern English dictionaries of various types, such as English – English dictionaries, etymological and pronunciation dictionaries of English. It is shown that the formal variation in the paradigms of these verbs, that is mostly considered to be free variation, is sometimes less than free, and in some cases may be proved to be motivated by

such factors as association of concrete formal variants with the definite geographical variant of English, semantic differentiation attached to concrete forms, terminological usage, etc.

Larysa Taranenko

Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas, Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas /
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Archetypal Features of English Folk Texts Prosodic Organisation

The study of prosodic organization of English folk texts from the standpoint of speech energetics requires the research of their intonation features, conditioned by archetypal elements of their structure and meaning.

We proceed from understanding the *archetype* as a prototype of any element or a language unit that is genetically fixed in the unconscious of a human's psych and serves as the initial construct in further acts of communication. We assume that the main feature of the archetype is the ability of the elements of plot, structure, and intonation contours to be reproduced throughout the time in the three subclasses of folklore texts grouped according to their pragmatic aim: spiritual-and-ideological (myths, legends), cultural-and-household (proverbs, fairy tales), creative-and-teaching (riddles, anecdotes, parables) texts as well as in literary texts.

The experimental research gives us every reason to qualify the following prosodic means as the archetypal ones used in narrative folk genres to ensure their cohesion: a long pause at the beginning of each structural component, a high pitch of the first stressed syllable, widened voice range of the initial intonation group and increased loudness of its uttering. The introduction of text characters is marked by a high or medium-high falling tone having an upward movement on its nucleus with a subsequent downward or low level movement within unstressed syllables. The prosodic highlighting of the text semantic centers is indicated by a short inter-syntagmatic pause or a widened positive or negative pitch interval preceding the key word, a special rise or a high wide falling tone on the important lexical unit.

Since folklore texts are characterized by the absence of a wide variety of stylistic expressive means, their unique communicative properties are realized due to semantic potentials of archetypal metaphors and allegories as well as prosodic patterns, aimed at activating cognitive processes in the recipient's psyche.

Functional role of paronyms in the standardized language specialization

Paronyms are words with identical root which are similar formally and semantically but should nevertheless be distinguished as different because they contain specific semantic variables that result in different semantic meanings. Paronyms are included into the system of parallelisms. The similarity of paronyms creates objective difficulties in separating them into language use, therefore paronyms in everyday language are often not differentiated, whereas in the standardized language version, especially in terminology, they can be used as one of the types of language specialization.

The report focuses on the adjective paronyms with the suffixes *-īg-* and *-isk-*. The aim of the report is to find out what criteria determine the paronyms differentiation possibilities in language use. In order to achieve the goal, the statistical use of paronyms in the corpus materials as well as their description in Latvian lexicography is analyzed. The method of substitution and contextual analysis is used in the analysis of the examples, while the component analysis method is used for semantic description of paronyms.

Differentiation of paronyms depends on several factors. First of all, the functionality of the paronyms depends on the language standardization tendencies in general. Secondly, the identification and separation of paronyms is determined by the linguistic knowledge of the language users, since it is important to know the specifics of word-formation semantics in distinguishing between paronyms. Thirdly, the identification of paronyms depends on the specific professional knowledge and experience of the language users, since the paronyms are topical in the terminological sense.

Sonata Vaičiakauskienė

VDU Švietimo akademija, Mokytojų rengimo institutas (LEU) / Teacher Training Institute of Academy of Education at Vytautas Magnus University

Svetimos kilmės daiktvardžių morfologinis įforminimas

Lietuvių kalbos gramatinė struktūra labai sudėtinga. Ypač produktyvi ir įvairi daiktavardžio fleksijų sistema. Daiktavardžio fleksijos lietuvių kalboje atlieka morfologinę (žymi gramatinės kategorijas) ir sintaksinę (rodo žodžių ryšius) funkcijas, todėl minėtos kalbos dalies gramatinis įforminimas išlieka aktualus. Leksika – labiausiai kintantis lietuvių kalbos lygmuo. Viena kitimo priežasčių – svetimos

kilmės, ypač anglų kalbos, žodžių atėjimas į lietuvių kalbą. Tampa aktualu, kaip svetimų kilmės daiktavardžiai (ir ne tik) prisitaiko prie lietuvių kalbos gramatinės sistemos.

Šio tyrimo tikslas – išanalizuoti svetimų kilmės daiktavardžių gramatinį įforminimą mokinių kalboje. Duomenys tyrimui rinkti anketinės apklausos metodu. Apklausa vykdyta 2017 metų pabaigoje (spalio–lapkričio mėnesiais). Apklausta per 100 respondentų – pasirinktų kelių skirtingų gimnazijų (įvairiuose Lietuvos regionuose) baigiamųjų klasių mokiniai. Surinkta tyrimo medžiaga leidžia analizuoti ir įvertinti svetimų kilmės daiktavardžių vartosenos mokinių kalboje aspektus – skolinių su kirčiuotu ir nekirčiuotu baigmeniu gramatinio įforminimo ypatumus, vartoseną, dažnį, taip pat priežastis, kurios lemia skolinių gramatinį adaptavimą prie mūsų bendrinės kalbos sistemos. Be to, tyrimo rezultatai lyginami su 2010 metais atliktu panašiu tyrimu, kuriame analizuota skolinių vartoseną studentų kalboje.

Loreta Vaičiulytė–Semėnienė

Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language

***Chaki* spalva dabartinėje lietuvių (rašto) kalboje**

Šio pranešimo objektas – *chaki* spalva dabartinėje lietuvių (rašto) kalboje. Tikslas – palyginti teikiamas *chaki* reikšmes lietuvių, latvių, rusų, vokiečių, anglų kalbų aiškinamuosiuose žodynuose ir, atsižvelgiant į tai bei remiantis 98 *chaki* pavyzdžiais iš „Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno“ (DLKT), apibrėžti potencialų *chaki* spalvos reikšmių lauką ir galimas vartosenos strategijas. Sintaksiniu-semantiniu aspektu nagrinėjami tokie kaip 1–2 sakiniai ir ieškoma atsakymo, (ar) kuo jie panašūs (sinonimiški) ir skiriasi (opoziciniai).

1. *Jis senas, kruta lėtai, sodas didelis. Kas keli žingsniai sustoja ir nusišluosto nuo kaktos prakaitą, atsiremia į kotą. Apsirengęs tvarkingai, **chaki kelnėmis** ir tokia pat striuke.*
2. *Užėikite! – pakviečiau, ir į kambarį įėjo Badiš Vilardas, rankoje laikydamas **chaki spalvos kepuraitę**. – Na, Badi, – pasakiau. – Na, Estera. Mudu stovėjome ir žiūrėjome vienas į kitą.*

Iš *chaki* vartosenos DLKT matyti, kad tai yra nauja spalva, aprėpanti daugiau maišytų (angl. mixed) spalvų nei ‘rusvai žalsvą’ (plg.: BŽe, TŽŽ). Plg.:

3. *24 karatų chaki pavasario spalva: gelsvai žalsvai auksinė.*

Šaltiniai

BŽe – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas*: elektroninis variantas, vyr. red. D. Liutkevičienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2015. Prieiga per internetą <http://bkz.lki.lt>.

DLKT – *Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas*, sud. Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Kompiuterinės lingvistikos centras. Prieiga per internetą <http://donelaitis.vdu.lt>.

TŽŽ – *Tarptautinių žodžių žodynas*, ats. red. V. Kvietauskas, Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985.

Alessandro Vitale

Pizos universitetas, Milano universitetas / University of Pisa, University of Milano

The Transformation of Hostis from Hospitality into Hostility and the ‘Private’ and ‘Public’ Enemy in Baltic and Slavic Languages

The linguist Emile Benveniste in his seminal work on the vocabulary of Indo-European institutions and in his classic work *Indo-European Language and Society* described the problem of Latin definition of enemy (*hostis*). As it is well known, he underlined the double meaning of the root of hospitality: *hostis*, meaning both ‘guest’ and ‘enemy’. According to Benveniste, *hostis* carried the meaning of ‘guest’ (like its Gothic counterpoint *gast*) and only gradually took the meaning of ‘enemy’ (in the ‘public’ sense). Probably it occurred only later, but it was already during the Roman time – when interpersonal or intergroup (“intercommunal”) relations of trust were replaced by abstract relations between impersonal political institutions – that *hostis* assumed the connotations of ‘enemy’. Henceforth, hospitality, intrinsically linked to the possibility of political hostility, became a drama of political choice and decision. The classical meaning for ‘enemy’ must have been developed when reciprocal relations between clans or different small groups were succeeded by exclusive relations of *civitas* to *civitas* and even more intensively once communities evolved into large, modern sovereign states: at that stage the intimate relations between people, which were the basis of *hostis* as guest, were transformed into a suspicion of the *hostis* as a potential threat, as a ‘public enemy’. In sum, interpersonal relationships as the basis of early community life were overthrown by the abstraction of state sovereignty. Therefore, the originally positive sense of *hostis* in Indo-European languages is gradually overcome in the development of anonymous states and regimes, especially after the appearance of the clear distinction between what is ‘inside’ and what is ‘outside’ political aggregations: the word *hostis* assumes a hostile flavor and it is applied only to the enemy. This Benveniste’s theory has recently been criticized. However, Baltic and Slavic languages can help to solve this problem.

Zhang Xi

Šiaurės rytų normalusis universitetas / Northeast Normal University

An Empirical Research on the Language Attitudes of Beginners of English Learning towards World Englishes

The World Englishes paradigm presents the diversity and pluralism of English as a sociolinguistic reality. English has become a lingua franca that has been widely used by speakers of a different first language. China has the largest number of English learners in the world which plays an important role in the development of English. The study of their language attitudes towards World Englishes contributes to an understanding of their stereotype towards a certain English variety. While most of the related researches are concerned about the senior English learners (Marianne Hundt, 2015; Mina Tokumoto, 2011; Gao Yihong, Lin Mengxi, 2008, 2010), few researches are about the beginners of English learning. This study aims to explore high school students' (N=137) attitudes towards the varieties of English and their intercultural awareness. Five English varieties are selected. They are American English, British English and Black American English from inner circle; Indian English from the outer circle and China English from the expanding circle. This research adopted verbal guised technique. The results show the participants' evaluation of British English and America English is higher than the other three varieties and the intercultural awareness is relatively conservative.

Dialektologijos sekcija / Dialectology

Daiva Aliūkaitė

Vilniaus universiteto Kauno fakultetas / Kaunas Faculty of the Vilnius University

Taisyklingos kalbos bruožai paprastojo kalbos bendruomenės nario vertinimu

Pranešimo objektas – taisyklingos kalbos bruožai. Svarstymo empirinis pagrindas – šiuo metu vykdomo projekto „Regioninių variantų ir tariamosios bendrinės kalbos (kvazistandarto) sklaida XXI amžiaus pradžioje: percepcinis tyrimas“ (2017–2019 m., VLKK) duomenys. Šiuo etapu jau sukaupta daugiau kaip 900 tiriamųjų anketų iš visos Lietuvos (pvz., Kretingos, Plungės, Mažeikių, Skuodo, Šiaulių, Panevėžio, Biržų, Pasvalio ir kt.).

Projekte taikoma kompleksinė perceptyviosios dialektologijos metodika, apimanti ir verbalizuotų, ir vizualizuotų kalbinių nuostatų, ir kalbos variantų percepcijos užduotis. Taip sukaupti netiesioginiai duomenys tampa pagrindu svarstyti skirtingus kalbinių nuostatų ir variantų percepcijos klausimus. Taisyklingos kalbos bruožų problema yra tik vienas iš galimų klausimų.

Taisyklingos kalbos bruožų problemai svarstyti yra svarbūs aštuonių regiolektinių (dviejų pietų aukštaičių regiolekto, dviejų žemaičių regiolekto, šiaurinio vakarų aukštaičių regiolekto, pietinių vakarų aukštaičių regiolekto, vakarinių rytų aukštaičių regiolekto ir rytinių rytų aukštaičių regiolekto) tekstų-stimulų percepcijos bei jų taisyklingumo įverčių duomenys. Be to, į tiriamojo klausimo svarstymą įtraukiami ir tekstų-stimulų panašumo į bendrinę kalbą vertinimo duomenys. Šių įverčių koreliavimas atskleidžia taisyklingos kalbos ir bendrinės kalbos konceptualias jungtis.

Pranešime, remiantis regiolektinių tekstų-stimulų percepcijos duomenimis, siekiama apibendrinti, kokie bruožai, tiriamųjų vertinimu, lemia kalbos taisyklingumą.

Tiriamųjų vardijamų taisyklingos (vs netaisyklingos) kalbos bruožų dažnumas tampa prielaida formuluoti išvalgas, kad taisyklingos (vs netaisyklingos) kalbos bruožai yra nevienodos vertės.

Taisyklingos kalbos bruožų diskursas plėtojamas pritaikant pirminių, antrinių ir tretinių tarminių bruožų* modelį. Tarminio bruožo skirtis – pirminis, antrinis ar tretinis – lemia tikslesnį ar mažiau tikslų varianto kaip tarmiško atpažinimą, o bruožo, tiriamojo požiūriu, suponuojančio kalbos taisyklingumo vertę, priskyrimas variantui (t. y. tyrime konkrečiam tekstui-stimului) lemia varianto susiejimą ar jo santykį (sutapimą : panašumą : nepanašumą : kt.) su bendrine kalba. Taigi pranešime

apibendrinamas hipotētisks pirminijs, antrinijs ir tretinijs taisnyklingos kalbos bruozu, tiriamuju vertinimu, modelis.

* Plg. Taeldeman Johan 2005, Polarisation Revisited, *Language Variation – European Perspectives: Selected Papers from the Third International Conference on Language Variation in Europe (ICLaVE 3)*, Frans Hinskens (ed.), Amsterdam: Benjamins, 233–248; taip pat žr. Aliūkaitė Daiva, Danguolė Mikulėnienė 2014, Geolingvistika: ideologija, teorija ir metodai. Pagrindinės sąvokos, *XXI a. pradžios lietuvių tarmės: geolingvistinis ir sociolingvistinis tyrimas (žemėlapiai ir jų komentarai)*, sud. Danguolė Mikulėnienė, Violeta Meiliūnaitė, Vilnius: Briedis, 47.

Solveiga Čeirane, Inese Indričāne

Rygos Stradinio universitetas, Latvijos universiteto Latviu kalbos institutas / Riga Stradins University, Latvian Language Institute of the University of Latvia

Latviešu valodas patskaņi slēdzeņu fonētiskā apkaimē: uztveres pētījums

Referātā tiek turpināta latviešu valodas skaņu auditīvo jeb uztverei būtisko īpašību izpēte. Iepriekš aplūkota latviešu valodas slēdzeņu uztvere, izmantojot stimulus, kuros slēdzenis kombinēts ar noteikta garuma patskaņa posmu, kas iegūts tā sākumā vai vidus daļā jeb stabilajā posmā. Šajā referātā, izmantojot tos pašus stimulus, analizēta patskaņu uztvere. Šā pētījuma mērķis ir pārbaudīt formantu pāreju nozīmi patskaņu atpazīšanā, kā arī slēdzeņu ietekmi sekojošā patskaņa uztverē. Termins “slēdzenis” tiek attiecināts tikai uz latviešu valodas slēdzeņiem troksneņu grupā – eksplozīvajiem slēdzeņiem [p, b, t, d, c, ņ, k, g] un afrikatīvajiem slēdzeņiem [ts, dz, tʃ, dʒ] –, bet neietver nāseņus, kas tradicionāli latviešu valodas fonētikā arī tiek iekļauti slēdzeņu grupā.

Stimulu izveidē izmantoti dabiskas izrunas ieraksti, ko veido izolētas CVC zilbes, kurās C ir latviešu valodas eksplozīvais vai afrikatīvais slēdzenis, bet V – latviešu valodas garais patskaņis: [i:, e:, æ:, a:, o:, u:], jo garie patskaņi atšķirībā no īsajiem patskaņiem mazāk pakļauti redukcijai. Atbilstīgi uztveres pētījuma mērķim, zilbes rediģētas ar datorprogrammu *Praat*. Uztveres pētījumu veido divi eksperimenti: pirmajā eksperimentā katrs slēdzenis kombinēts ar 50 ms garu patskaņa sākuma posmu, kas ietver formantu pārejas, bet otrajā eksperimentā slēdzenis kombinēts ar 50 ms garu patskaņa stabilo posmu.

Uztveres pētījumā piedalījās 36 respondenti: 1) 18 respondentiem dzimtā valoda ir latviešu valoda (vairums no tiem bija RSU Audiologopēdijas 1. kursa studenti, 20–24 gadus veci); 2) 18 respondentiem dzimtā valoda ir vācu valoda (RSU Medicīnas 1. kursa studenti, 19–24 gadus veci).

Prelimināri pētījuma rezultāti rāda, ka latviešu respondentu grupā gandrīz visi patskaņi ir atpazīti labāk pēc stimuliem, kas veidoti, kombinējot slēdzeni ar patskaņa stabilo posmu, nevis ar formantu pārejām. Tikai patskanis [i] pēc abu veidu stimuliem ir atpazīts vienlīdz labi (100%). Gaidāms, ka cittautiešu respondentu grupā lielākās grūtības sagādās latviešu valodas patskaņu [e] un [æ] atpazīšana.

Irina Gorbachyova

Orenburgo valstybinis universitetas / Orenburg State University

Context Variability of Intonation Units and the Dependence of their Perception on Positional Conditions

The paper deals with the contextual variability of linguistic phenomena on the tone level. This problem is directly related to the theory of speech production. It is about anticipation, internal programming on the basis of which speech utterances are generated. The results of electro acoustic analysis of particular cases of tone adaptation are proposed. The instrumental analysis of the adaptation of English nuclear tones demonstrates the specific features of the variation of intonation units (IU) at their junctions. Audial analysis results in the perception of tonal joints and shows that positional modifications may entail substantial changes to shades of utterance meaning.

Ewelina Grześkiewicz

Lenkijos mokslų akademijos Krokuvos Lenkų kalbos institutas / Institute of Polish Language at the Polish Academy of Sciences in Krakow

Rzeczowniki związane z mówieniem w gwarach warmińskich i mazurskich

W referacie omówiona zostanie wariantywność leksykalna w polu semantycznym skupiającym rzeczowniki związane z “mówieniem”.

Materiał został wyekscerpowany z kartoteki “Słownika gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur” (dotychczas opublikowano 6 tomów), obejmuje więc wariantywność w gwarach mazurskich i warmińskich wchodzących w skład dialektu mazowieckiego.

Postanowiono poddać analizie tylko rzeczowniki.

Badania wstępne ujawniły występowanie kilku leksemów, które w definicji uzyskały znaczenie ‘mówienie’. Szerzej zaprezentowane zostaną jednak trzy z nich: JĘZYK, MOWA, GADKA.

Alla Kalyta

Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas, Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas /
National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Energetic Paradigm of Studying Phonetic Universals

The dialectic consideration of the problem of language universals showed the presence of the unlimited alternatives that allow describing the universals' characteristics on the basis of systemic features, which necessitates the aggregation of universals into classes, subclasses, groups. It is not surprising that even within linguistic knowledge these varieties are denoted as general, linguistic, phonetic, grammatical, absolute, etc.

Despite a wide range of scientific research related to the problem of universals' formation and the statements about their direct connection with the speaker's emotional sphere, there is practically no description of the psycho-energetic mechanisms of their generation.

Therefore, within our speech energetic theory there aroused the need for a theoretical substantiation of the energetic paradigm of phonetic universals' study.

As a result of a scientific search aimed at solving this problem we substantiated a generalized and idealized model of the interaction of communicative factors that form the system of their leading complexes, contributing to the phonetic universals' creation.

The model revealed three variants of the formation of leading factors complexes having a direct influence on the generation and conditions of phonetic universals' functioning. Being presented in the form of graphic models, these variants gained the status of a methodological tool for structuring research tasks based on the prevalence of one of the three leading factors (communicative situation, the speaker's psycho-emo-type and a communicative goal) in phonetic universals' generation.

Viewed from the cognitive-and-stochastic approach to the intonation organization of speech in its generation process, these models permit the description of the distribution of psycho-physiological energy flows in four spheres of the speaker's spiritual life (existentiality, mentality, transcendence, consciousness), regarding the utterance emotional-and-pragmatic potential.

The experimental verification of these models is possible due to the mechanism of the excitation of communicant's psycho-physiological energy, originating in instincts and ascending to feelings and emotions.

The systemic paradigm of speech generation and the specificity of its intonation materialization viewed within the speech energetic theory were logically complemented by the energetic paradigm of

phonetic universals research that allows studying the complete communication cycle from the addresser to the addressee.

Maryna Kolisnyk

Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas, Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas / National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Lexical System of the North-Eastern Dialect of England within the Period of 2000–2010

Traditional approach to study of dialect lexical units is based on their etymological analysis and determination of their presence in the vocabulary of people inhabiting certain geographical area. Such lexical consideration seems to be insufficient since lexical system of a language is highly influenced by phonetics and semantical extension. Moreover, dialect geography does not cover socio-cultural aspect which has become even more crucial to modern variation inquiries as nowadays people tend not only to geographical but also to social and cultural migration due to educational, economic, political and mass media changes.

Therefore, the aim of this work is to study the lexical units of the English north-eastern dialect in comparison to standard language and taking into consideration socio-cultural factor, sex of the speakers as well as time period of 2000–2010 years.

In our research we study three groups of lexical units: 1) dialect words (the number of actualizations reaches the highest point in the speech of man with low (56%) and women with high (50%) socio-cultural levels). 2) Graphones (the number of actualizations reaches the highest point in the speech of man with low (57%) and women with medium (52%) socio-cultural levels. 3) Divergents (the number of actualizations reaches the highest point in the speech of man with low (38%) and women with medium and high (equal allocation) socio-cultural levels).

It is apparent that there is no common functional tendency for dialect words, graphones and divergents in the speech of north-eastern inhabitants. Thus socio-cultural factors as well as gender have determinative effect to the self-development of the dialect during the period of 2000–2010 years.

Lietuvių bendrinės kalbos labializuotųjų ir nazalizuotųjų balsių kokybės tyrimas

Net ir ta pati balsinė fonema kalboje dažniausiai realizuojama ne visai vienodai – viename kontekste tariamas vienoks, kitame – kiek kitoks balsis, todėl fonetikoje paprastai yra skiriami dvejopi balsių variantai: poziciniai ir kombinaciniai. Poziciniai balsių variantai priklauso nuo kirčio ir priegaidės. Tai tiek bendrinėje lietuvių kalboje, tiek tarmėse jau gana išsamiai ištyrinėtas požymis. Kitas kiek mažiau tyrinėtas reiškinys – kombinaciniai balsių variantai. Jie atsiranda dėl gretimų fonemų poveikio, nes garsai kalboje dažniausiai neegzistuoja izoliuoti. Jie jungiasi vieni su kitais, susilieja į nepertraukiamas kelių garsų grandines, įgyja šalia esančio fonetinio vieneto savybių. Tačiau darbų, nagrinėjančių garsų sąveikas, galime rasti vos vieną kitą. Tad šio pranešimo tikslas išsiaiškinti, kas yra vieni iš balsių variantų – labializacija ir nazalizacija, ir kokius kokybinius požymius atskleidžia instrumentiniai labializuotųjų ir nazalizuotųjų garsų tyrimai.

Labializacija – tai nelūpinio garso virtimas lūpiniu, t. y. balsiai greta lūpinių priebalsių yra šiek tiek lūpinami; nazalizacija paprastai apibūdinama kaip nosinio skambesio įgijimas, būdingas visų pirma balsiams, esantiems greta nosinių priebalsių *m*, *n*.

Atlikus eksperimentinį tyrimą, pavyko pastebėti, kad bene svarbiausia labializuotųjų garsų skyrimo ypatybė tikriausia yra *F2* ir *F3* formančių reikšmės: labializuotųjų priešakinės eilės balsių *F2* reikšmės dažniau yra žemesnių dažnių srityje, užpakalinės eilės balsių priešingai – aukštesnių dažnių srityje; *F3* formančių reikšmės visais atvejais žemesnių dažnių srityje. *F1*, išskyrus žemutinio pakilimo labializuotuosius balsius, kurie turi žemesnių dažnių pirmąją formantę, aiškesnių tendencijų nerodo.

Išanalizavus nazalizuotuosius balsius paaiškėjo, kad *F1* dažniau yra aukštesnių dažnių srityje, išskyrus žemutinio pakilimo balsius, kurie turi žemesnių dažnių *F1*; *F2* – dažniau yra žemesnių dažnių srityje, *F3* formančių reikšmės visais atvejais yra aukštesnių dažnių srityje. Skiriamoji nazalizuotųjų balsių ypatybė taip pat yra ir antiformančių atsiradimas spektre.

Tarminių požymių tvarumas ir jų raiška lietuvių kalbos kvazistandartuose

Lietuvių tarmės tradiciškai skirstomos pagal fonetinius požymius – pagal vokalizmą ir prozodiją (kirčiuotų ir nekirčiuotų *ie*, *uo*, taip pat buvusių nosinių *a*, *e* ir *an*, *en* atliepimą), rečiau pabrėžiamos (pa)tarmių konsonantizmo ypatybės. Apibendrinant galima sakyti, kad tai – skiriamieji požymiai. Jie būdingi ne vienam tarminiam dariniui, o, pavyzdžiui, visoms rytų aukštaičių patarmėms (pavyzdžiui, *un* (*on*), *in* tarimas vietoj *an*, *en*).

Be šių, skiriamųjų, požymių kiekviena patarmė turi tik jai būdingų bruožų (rotininkavimą, dadininkavimą ir pan.), kurie laikytini būdingaisiais tarminio darinio požymiais. Tiek skiriamosios, tiek būdingosios tarminės ypatybės gerai atpažįstamos tarminio darinio vartotojų. Būtent jas, norėdami savąja kalba neišsiskirti iš kalbinės bendruomenės, į kurią pateko, kalbėtojai pirmiausia „ištrina“ iš savo kalbos.

Kas kita – blankieji tarminiai bruožai, kurių vartotojai neidentifikuoja kaip savojo vietinio varianto rodiklio (pavyzdžiui, rytų aukštaičių uteniškių atvirasis o išlieka ir netarminėje jų kalboje).

Taigi aprašant XXI a. pradžios tarminus darinius, remtasi trejopu tarminių ypatybių skirstymu (Aliūkaitė, Mikulėnienė 2014, 46–47).

Formuojantis stambesniems regioniniams variantams, kalbininkus labiausiai domina blankiųjų ypatybių likimas. Projektu „Regioninių variantų ir tariamosios bendrinės kalbos (kvazistandarto) sklaida XXI amžiaus pradžioje: percepcinis tyrimas“, kuris šiuo metu Vilniaus universiteto Kauno fakultete vykdomas Valstybinės lietuvių kalbos komisijos lėšomis (vadovė – prof. dr. Daiva Aliūkaitė) bandoma išsiaiškinti, ar blankiosios ypatybės padeda paprastiems kalbos vartotojams identifikuoti savo kalbinę aplinką (plačiau žr. Goeman 1999, 138–139; Preston 2010, 89; dar žr. Aliūkaitė, Mikulėnienė 2016, 93, Geržotaitė 2018), ar vis dėlto blankiosios savybės formuoja regioninius kvazistandartus.

Šiam projektui buvo atrinkti visus regiolektus reprezentuojantys stimulai: žemaičių regiolektą – B ir E, vakarų aukštaičių – C (šiaurinių) ir G (pietinių), rytų aukštaičių – F (vakarinių) ir H (rytinių), pietų aukštaičių – A ir D. Po du tekstus-stimulus parinkta geografiniu požiūriu didesnius plotus apimantiems žemaičių ir pietų aukštaičių regiolektams.

Pranešime supažindinama su stimuluose užfiksuotomis blankiosiomis Lietuvos regiolektų ypatybėmis, svarstoma, kas lemia jų (ne)tarmiškumo vertę paprastųjų kalbos vartotojų požiūriu.

Šiaurės žemaičių patarmės somatonimai: galvos srities leksemų nominacijos įvairovė

Pranešimas skirtas šiaurės žemaičių (toliau – ŠŽ) patarmės somatonimų nominacijos tipų, rūšių, būdų bei priemonių įvairovei atskleisti. Analizuojama per 300 invariantinių galvos srities leksemų, kurios vartojamos ar vartotos šiaurės žemaičių patarmėje.

Nustatyta, kad ŠŽ galvos srities somatonimai yra dviejų sinchroninės nominacijos tipų: nemotyvuotojo (*nosis*) ir motyvuotojo (*smurglinė* ‘nosis’). Pagal nominacinių priemonių šaltinius nemotyvuotojo nominacijos tipo leksemos yra savakilmės (*akis, ausis, dantis*) arba kitakilmės (*pucas* ‘skruostas’, *šnobelis* ‘nosis’, *zūbai* ‘lūpos’). Beveik visos ŠŽ patarmėje vartojamos savakilmės nominatemos yra bendratautės, o tarp kitakilmių nemaža žemaitiųjų.

Motyvuotojo nominacijos tipo invariantinės leksemos sudaro didžiąją dalį (apie 80 proc.) galvos srities somatonimų. Jie yra keturių nominacijos rūšių: semantinės (*sniukis* ‘smakras’), kompozicinės (*bliūdilaižė* ‘burna’), kolokacinės (*garankštiniai dantys* ‘krūminiai dantys’) ir morfologinės, vienijančios tris nominacijos būdus: sufiksinį (*sprogtuvė* ‘burna’), prefiksinį (*pasnukis* ‘pasmakrė’) bei paradigminį (*ėdis* ‘burna’). Tarp galvos srities motyvuotųjų somatonimų itin gausu semantinių nominatų bei sufiksų.

Pranešime, pristatant nominacijos tipus, rūšis, būdus bei priemones siekiama išryškinti, kaip jie reprezentuoja konceptualiuosius GALVOS, VEIDO, KAKLO (ar jų dalių bei sričių) požymius. Pavyzdžiui, šiaurės žemaičių BURNOS, GERKLĖS, NOSIES suvokiniuose esantį konceptualųjį talpyklos požymį rodo priesagos *-inė* vedinių visuma).

Mitsuhiro Nakamura

Nihono universitetas / Nihon University

What can Individual Phonetic Variation Tell us about Phonology?

Similarities and differences across speakers of the same language provide an important data for phonetic theory. In contrast, such variation may not get serious attention in phonology, because it is considered as performance characteristics or outside of the grammar. However, recent research on the biological grounding of phonology sheds new light on individual differences in speech production,

suggesting that ‘biology determines the frame of reference for phonology (Fuchs *et al.* 2007).’ The question of individual variation can now be formulated as follows: What can individual phonetic variation tell us about phonology?

This study explores individual variation and variables in the production of /l/ in American English. It is well-known that there are two distinct realisations of /l/, apical and laminal. A distinction between the two refers to the point of the tongue involved in the constriction formation (e.g. Dart 1998). The tongue tip is used for apical articulations while the tongue blade is used for laminal articulations. These characteristics are commonly described by the feature [\pm distributed]. Also, the apical/laminal distinction is typified by the overall tongue shape (Narayanan *et al.* 1997). Compared to what we know about these spatial characteristics of the apical/laminal /l/s, their temporal characteristics are largely unknown. The aim of the current investigation is twofold: (1) to analyse the apical/laminal variation in the temporal domain and (2) to uncover articulatory tasks for generating the vocal tract shapes related to the apical/laminal distinction.

The speech materials were drawn from the USC-TIMIT. This database comprises real-time MRI and acoustic data of 460 phonetically-balanced sentences read by 10 native speakers of American English. The analyses were performed using the MATLAB-based programs. The VOCAL TRACT, which utilizes a region of interest technique, was used to detect the tongue movement overtime. The average pixel intensity inside the region was calculated for each frame. Then, the RTMVIEW program was used to find the /l/ gesture. Various measures were used for identifying the formation, release, and temporal coordination of the tongue tip and the dorsum movement.

The preliminary results reveal that the three major phases are identified in the apical articulation of syllable-final /l/s; (i) a ‘dip’ on the anterior and middle part of the tongue; (ii) retraction and raising of the tongue dorsum; (iii) elongation of the tongue tip for making a complete closure at the alveolar ridge. It was found that the ‘dip’ formation in the apical /l/ determines the angle of the tip to the alveolar ridge, and always precedes the tongue dorsum activity. Furthermore, the ‘dip’ appears even when the /l/ is vocalised. These results reveal that the apical /l/ is ‘spatiotemporally’ distinguished from the laminal /l/: the apical-/l/ speakers use the dip formation but the laminal-/l/ speakers don’t. This individual variation should be incorporated in phonology because the characteristic temporal coordination, or the dip formation, could be considered as a learned articulatory strategy. We then extend our discussion to how speakers select and acquire the apical or the laminal articulation. Implications for the biological grounding of phonology are considered.

References

Dart S.N. 1998, Comparing French and English coronal consonant articulation. *Journal of Phonetics* 26, 71-94.

Fuchs S., B. Pompino-Marschall, P. Perrier 2007, Is There a Biological Grounding of Phonology?. In *Proceeding of ICPHS XVI*, Saarbrücken, 219-223.

Narayanan S., A.A. Alwan, K. Haker 1997, Toward articulatory-acoustic models for liquid approximants based on MRI and EPG data. Part I. The laterals, *Journal of the Acoustical Society of America* 101(2), 1064-1077.

Jowita Niewulis-Grablunas

Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas / Adam Mickiewicz University in Poznan

Ar susišneka dabar dziedulis su anūku Punsko krašte?

Lietuvių kalbos šnektomis Lenkijoje pradėta domėtis XX a. 7-ajame dešimtmetyje. Per daugiau nei 50 metų parašyta nemažai įvairaus pobūdžio darbų – iki 2018 m. jų pasirodė per 130. Dažniausiai analizuojami buvo fonetikos, fonologijos, morfologijos ir sintaksės lygmenys. Mažiausiai dėmesio buvo skirta leksikai – ypač skoliniams (na, vienintelis apie juos yra rašęs Wojcechas Smočinskis [1977, 175–245; 1984; 1986]).

Šiame pranešime bus trumpai ir glaustai aptarti Punsko šnektos skoliniai, kuriuos surašė Juozas Vaina (Punske gyvenęs ir dirbęs mokytojas, etnografas, tautosakos rinkėjas, publicistas) rinkdamas žodžius „Lietuvių kalbos žodynui“ (nuo maždaug 1960 metų). Bus kalbama apie tai, kurie/kokie skoliniai vis dar egzistuoja Punsko šnektoje, kuriuos skolinius dar supranta jaunimas, o kurie jau nuėjo į užmarštį. Taip pat apibrėšiu tuos skolinius, kuriuos vartoja jaunimas, ir kurių, galbūt, nesupranta vyresnioji karta. Taigi pranešimo metu bus kalbama apie tai, ar susišneka dabar dziedulis su anūku Punsko krašte.

Literatūra

Smoczyński Wojciech 1977, *Gwara litewska okolic Puńska*, niepublikowana praca doktorska, Kraków.

Smoczyński Wojciech 1984, Zapożyczenia słowiańskie w litewskiej gwarze puńskiej, W Smułkowa E. & I. Maryniakowa (eds.), *Studia nad gwarami Białostoczczyzny. Morfologia i słownictwo* (Prace Białost. Tow. Naukowego, 27), Warszawa, 179-222.

Smoczyński Wojciech 1986, Zapożyczenia niemieckie w gwarze litewskiej okolic Puńska na Suwalszczyźnie, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego DCCCI, Prace Językoznawcze* 82, 35–45.

Language Variation and Change in Lithuania

The history of variationist linguistics is structured as follows: the paradigm of traditional dialectology followed by the paradigm of structural dialectology and the contemporary paradigm of “modern” or “new” dialectology. “Modern” or “new” dialectology is an extended version of a combination of traditional and structural dialectology and has to be understood as a dynamic sociolinguistically and perceptually orientated field of research. The aims of “modern” or “new” dialectology are:

- To collect empiric data according to lately developed methods.
- To verify old or to define new isoglosses.
- To analyse and understand dialect data together with its sociolinguistic components.

The present project is methodically based on “modern” or “new” dialectology, as it fulfils the requirements presented above.

1. Data collection according to contemporary methods.

The recent development of crowd sourcing methods which are used in variationists’ projects have created a new way to collect large data corpora in a short time. Such methods are also highly applicable for the dialect situation in Lithuania due to the existence of a dialect atlas (Lietuvių kalbos atlasas).

Therefore, an online questionnaire, which consists of a short set of questions, has been launched. These questions have been chosen on the basis of the most salient variables found in the Lietuvių kalbos atlasas.

2. Verify old and/or define new isoglosses.

We expect to verify old (found in the Lietuvių kalbos atlasas) and to define new isoglosses on the basis of the new data collection.

3. Analyse and understand language variation and change on the basis of the sociolinguistic component of the data.

The online questionnaire does not only collect language/dialect data but also a set of selected sociolinguistic data. As already shown by Labov in 1972 (cf. the Martha's vineyard study), language variation and change also depends on social factors. Analysed together with the linguistic data, we expect to understand the contemporary language/dialect situation in Lithuania better as we already do today.

Positional variants of /l/ in Standard Latvian: The case of perception

Although the Latvian /l/ has never been described in terms of light and dark allophones, in a current study a certain amount of systemic acoustic variation was observed (Taperte 2017) suggesting higher degree of velarization of /l/ in final position, as well as considerable, although less pronounced, contextual variation. In Taperte (2018), the results of a perception experiment of initial and final [l]'s were reported. According to the results, native Latvian listeners are able to discriminate between initial and final variant of /l/ in the context of /i/ and /u/, while in other phonetic contexts position-induced changes in the quality of /l/ appear to be perceptually irrelevant.

The aim of this paper is to test whether native Latvian listeners are able to perceive any qualitative changes not only in initial and final, but also in intervocalic [l]'s. For this purpose, another perception experiment was carried out. To create stimuli, speech recordings of [l]V[l] and V[l]V sequences (V – one of the vowels /i e æ a o u/) from two native speakers of Latvian were used. 50 ms portions of initial, final and intervocalic [l] and adjacent vowel were extracted from every sequence and then combined into stimuli. Then a web-based survey was created following the 4IAX model suggested by Pisoni (1975): the stimuli were presented in two pairs (one consisting of two repetitions of the same stimulus and another one consisting of two different stimuli) and subjects judged which of the pairs sounded more similar.

References

- Pisoni D. B. 1975, Auditory short-term memory and vowel perception, *Memory & Cognition*, 3 (1), 7–18.
- Taperte J. 2017, Positional variation of /l/ in Standard Latvian [conference paper], International Scientific Conference "Transformations of languages and dialects", Vilnius, Lithuania, October 19–20, 2017.
- Taperte J. 2018, Positional variation of /l/ in Standard Latvian: perception experiment, 5th International Scientific Conference "Contemporary Research in Phonetics and Phonology: Methods, Aspects and Problems", Book of abstracts, Riga: LULatviešu valodas institūts, 37.

Anna Tyrpa

Lenkijos mokslų akademijos Krokuvos Lenkų kalbos institutas / Institute of Polish Language at the Polish Academy of Sciences in Krakow

Wariantywność polskiej frazematyki gwarowej

Wariantywność jest cechą właściwą frazeologizmom. W przeciwieństwie do wyrazów, jednostki frazeologiczne najczęściej nie mają jednej niezmienniej formy. W wypadku gwar jest to jeszcze bardziej widoczne. Słownictwo gwarowe (biorąc pod uwagę cały obszar Polski) jest cztery razy liczniejsze niż słownictwo języka literackiego. W związku z tym komponenty leksykalne gwarowych związków frazeologicznych są też bardzo różnorodne. W referacie przedstawię wariantywność właściwą frazeologii gwarowej na płaszczyznach: fonetycznej, fleksyjnej, słowotwórczej, leksykalnej, składniowej i semantycznej. Duża liczba wariantów jest spowodowana wielością systemów językowych polskich dialektów a także tym, że w mowie mieszkańców wsi nie obowiązuje norma językowa i panuje swoboda.

Nijolė Tuomienė

Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language

Lietuvių kalba paribio arealuose: tarties kaita

1. Lietuvių kalbos tarmių tyrėjai XXI a. pradžioje vis dažniau konstatuoja skirtingų kalbų mišimo tendencijas, pereiginių ir tradiciškai vienakalbių sričių diferencijos nykimą Lietuvos – Baltarusijos bei Lenkijos pasienio teritorijose. Dėl ilgalaikės kelių kalbų konkurencijos bei sąveikos čia pakito lietuvių šnektų sisteminė struktūra. Taip pat sparčiai keičiasi pačios kalbinės bendruomenės bei jų lokalizacija. Dauguma dabartinių pasienio punktų neturi natūralios tšos perspektyvų – kaimuose nebelieka jaunimo, kuris garantuotų atsinaujinimą, o miestuose ir miesteliuose dominuoja netarminė kalba. Pietrytinė lietuvių kalbos ploto riba ir dabar nėra labai aiški, ji nesutampa su Lietuvos valstybine siena.
2. Pranešime sinchroniniu požiūriu apžvelgiami kelių paribio arealų – Vilniaus rajono Marijampolio gyvenvietės, Pabradės, Šalčininkų ir Dieveniškų apylinkių – kalbinė situacija. Čia buvo ir tebėra labai aktualus sociolingvistinis klausimas, kurio pamatinis dalykas yra kalbų vartojimo tarpusavio santykis ir bilingvizmo situacija. Kalbos paribio arealų, ypač apnykusių kalbos salų, tyrimo kontekste svarbus darosi tarminės situacijos klausimas: kaip kinta šnektų

sisteminė struktūra ir ar visada vietinių žmonių lietuvių kalba yra tarminė. Mokantieji lietuviškai čia nebūtinai kalba kuria nors pietų ar rytų aukštaičių šnektą. Šiose teritorijose yra susiformavusios savotiškos pereinamosios zonos, kurioms visų pirma būdingi įvairių kalbos sferų variantai, gretiminės formos su labiau įsigalinčiomis tai vienomis, tai kitomis ypatybėmis.

3. Tyrime aiškinamasi, kaip šiandien kalbama šiuose arealuose: apibūdinamos visų čia vartojamų kalbų atmainų – lietuvių, lenkų, baltarusių, rusų – funkcijos. Iškeliama įvairiuose kalbos lygmenyse atsiradę ar besiformuojantys tarminės (iš dalies – ir netarminės) lietuvių kalbos kitimai. Dalis specifinių ypatybių – leksikos, fonetikos, gramatikos ir sintaksės srityse – formavosi šnektose esamu darybos ar kitų priemonių pagrindu, kita dalis – skolinantis iš kontaktuojančių slavų kalbų, remiantis jų darybos ar reikšmių analogija.

3. 1. Greta Baltarusijos pasienio esančių lietuvių šnektų informantų garsų artikuliacija turi bendrų bruožų su vietinės baltarusių šnektos (dar vadinamos poprostu) garsų tarimu. Dėl kaimynų slavų kalbų įtakos ir vidinės šnektų raidos trumpėja ilgieji balsiai. Kinta ir balsių kokybė. Kai kuriose šnektose šis procesas sietinas ir su dvibalsių ie, uo monoftongizacija (pvz., pietų aukštaičių patarmės šnektose, Dieveniškių apylinkių šnekte).

3. 2. Dėl nykstančios trumpųjų ir ilgųjų balsių priešpriešos dvikalbių ir daugiakalbių informantų kalboje beveik nuosekliai ilginami trumpieji kirčiuoti balsiai, o ilgieji – trumpinami. Balsių kiekybinių santykių defonologizacija vyksta ir dėl natūralios tariamų šnektų balsyno raidos, ir nuolat skatinama slavų kalbų.

3. 3. Šnektose įsitvirtinanti vadinamoji „vidurinė priegaidė“ – priegaidžių defonologizacijos padarinys. Ypač kinta tvirtagalių dvigarsių tarimas žodžio galo ir priešpaskutinio skiemens pozicijoje: balsio spūdis į pirmąjį dėmenį dažnai perkeliamas mišriuosiuose dvigarsiuose bei dvibalsiuose. Tokį tarimo būdą remia ir slavų kalbos.

3. 4. Visose tiriamose paribio šnektose įsitvirtinę daug leksinių ir gramatinių skolinių. Tai viena iš sąlygų, pagreitinančių svetimų sintaksinių modelių įtraukimą į lietuvių kalbą ir jų perėmimą. Vietoj „grynųjų“ linksnių įsitvirtina prielinksninės konstrukcijos. Tačiau jos dar nėra visiškai išstūmusios tiriamoms šnektoms būdingų atitinkamų neprielinksninių – vartojami abu variantai.

3. 5. Slavų kalbų raiškos priemonės, ypač tos, kurių lietuvių šnektą jau neturi, pradedamos tapatinti su savomis, jos lengvai įterpiamos į lietuvių kalbą. Dėl to skurdėja paribio šnektų leksika, ardoma jų semantika.

The Development of the Anglo-Norman Dialect of the French Language as the Bi-cultural Problem

The problem of bi-culture and multiculturalism is being in the centre of special attention of representatives of a number of humanitarian sciences including the linguistic sphere. Being a complicated nature and multifaceted phenomenon, the roots can be traced into ancient times of the European history. Thus this matter may be considered by specialists whose interests concentrate around affairs of historical linguistic cycle. The problem may be presented as a reviewed issue of relationship between the language of the conquered and the one of the conquerors.

A brilliant instance of such kind of the investigation may be thought the events which took place in medieval England during the ruling of the representatives of the Anjou dynasty marked by interrelated processes of the constructing a new nation. The ethnic identity of descendants of William the Conqueror's warriors is the issue of a special interest as they being the speakers of the alien language presented by the Anglo-Norman dialect of the French language did not associate themselves with their continental ancestors. Moreover they made attempts to use Celtic folklore to justify and confirm their ethnic identity.

This tendency influenced the processes of forming the national literary language and the literature as well as the processes in the sphere of generating the belles-lettres style.

The period under study is known as a period of unstability reflected in the double nature of text fixed in its written form, i. e. completeness, realizing its socio-cultural appropriation as well as its incompleteness, namely, potentials to altering laid in it.

The phenomena are considered within the scope of mutual relations of proper linguistic and extra-linguistic factors: the course of the Anglo-Norman dialect of the French language development and the French literary tradition.

Etnolingvistikos sekcija / Ethnolinguistic

Mohammed Abdennour

Gardajos universitetas / Ghardaia University

Natural Diversity as the Source of the Ethno-linguistic Plurality Algerian Model

The first observation of the cultural diversity in Algeria is its constant cohesion with the relief and climate as natural factors that have a significant influence on the composition of social and cultural identities of Algerian society.

This fact led us to suppose that the traditions and myths of people came from those natural factors (J.Diamond). Consequently, the link between humanities and natural sciences will be an epistemological necessity, (CB Snow: the two cultures).

Algeria contains diverse areas such as: coasts, highlands, mountains, valleys, drives, oasis, and deserts; those geographic relief and environment occupy the significant place in the cultural specificities of Algerian society.

After this, it will be permitted to think on the Ethnolinguistic diversity and explain it as a result of natural diversity, such research affirm that cultural-language identities depend on the environmental factors, in other words, some researchers confirm that the genetic fact and the memetic fact are decisively the main internal factors of social specificities and social diversity (D. Buss, M. Tomasello and T. Deacon).

Finally, there is a reciprocal influence between the external (such environment) and external (such Genetics and Memetics) factors that combine between natural history and social history of any country in the vast world societies, and we can apply it universally because it is causal, not arbitrary understanding of diversity.

Gėdos suvokimo modeliai lietuvių kalboje remiantis leksikografiniais ir tekstiniais duomenimis

Pranešimo tikslas – parodyti, kokie gėdos suvokimo modeliai ir kalbinės jų raiškos priemonės įsitvirtinę lietuvių kalboje, ar, kitais žodžiais tariant, kaip gėdą suvokia lietuvių kalbinės ir kultūrinės bendruomenės atstovai, kaip ją vertina ir kokias kalbinės raiškos strategijas pasitelkia šiam jausmui reikšti. Tikslui pasiekti atliekama išsami leksikografinių ir tekstinių duomenų analizė, gilinamasi į kalbos leksikone įsitvirtinusią gėdos jausmų kategoriją ir jos raišką, rekonstruojamas invariantinis gėdos scenarijus (prototipinis gėdos modelis) ir skirtingi jo variantai.

Teorinį tyrimų pagrindą sudaro kognityvinės etnolingvistikos prielaidos. Kalba suvokiama kaip vienas iš esminių pažintinės veiklos mechanizmų, apimantis tokius pažintinės veiklos procesus, kaip kategorizavimas ir konceptualizavimas. Laikomasi nuostatos, kad kalbos leksinių ir gramatinių vienetų reikšmės atspindi tam tikros kalbinės ir kultūrinės bendruomenės pasaulio suvokimo būdus. Taigi, į žodžio reikšmę žiūrima kaip į tam tikrą visuminio patyrimo struktūrą, esančią žmogaus sąmonėje, minimalų koncepto aktualizavimo laipsnį, kurį, viena vertus, sąlygoja konkretaus komunikacinio akto dalyvių patirtis ir turimos žinios, kita vertus – plačiai suvokiamas kultūrinis kontekstas ir vertybių sistema. Reikšmės pagrindu imama kategorija (o tiksliau prototipinis jos atstovas), suvokiama kaip radialinė struktūra, turinti savo centrinę ir periferinę sritį, kurią žodis ir pavadina.

Pranešime gėdos jausmų kategorijos pavadinimui (pasirinktam dėl centrinės gėdos padėties kategorijos struktūroje) priskiriamas simbolio, žyminčio įvairialypę leksinių vienetų klasę, vaidmuo. GĖDOS sąvoka atstovauja visai su pykčiu susijusių jausmų pavadinimų kategorijai, t. y. nėra tapati vien tik leksemos gėda reikšmėms, bet apima ir sarmatą, negarbę, nešlovę, akibrokštą ir kitas susijusias emocines būsenas pavadinančių žodžių reikšmes.

Išsami leksikografinių duomenų analizė leido rekonstruoti leksinį semantinį GĖDOS lauką, atspindintį vidinę GĖDOS kategorijos struktūrą, ir išskėlė aikštėn prototipinio gėdos modelio sudedamuosius: emocinės būsenos priežastį, situacijos dalyvius (jausmo patyrėją, sukėlėją ir teisėją), emocinę būseną ir jos įvertinimą, požymius, lydinčius jausmus. Šių sudedamųjų „išpildymas“ ar jų konkretizacija tekstinėje medžiagoje leido rekonstruoti bazinio gėdos suvokimo modelio variantus, tokius kaip: šeimos gėda, individo gėda, visuomenės gėda ir kt., be to, leido išvelgti esminius

archajiškumu pasižyminčio leksikografinio ir šių dienų mąstymą ir požiūrį atspindinčių tekstų pagrindu rekonstruotų gėdos modelių skirtumus.

Birutė Jasiūnaitė

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Velniavardžiai, kilę iš luomo ar tautybės pavadinimo

1. Kai kurie *velnio* eufemizmai yra atsiradę iš žodžių, kurie, vartojami pagrindine reikšme, pavadina asmenį pagal priklausomybę tam tikram luomui ar tautybei. Tokių metaforinės prigimties velniavardžių įvairiuose šaltiniuose (LKŽ, tautosakos tekstuose ir tarminėje šnekamojoje kalboje) užfiksuota palyginti nedaug – su visais vediniais ar fonetiniais variantais jų esama tik trylikos. Vis dėlto ši negausi leksinė – semantinė mitonimų grupė etnolingvistui tikrai įdomi ir nusipelno atskiro aptarimo.
2. Populiariausias šios grupės žodis, be abejo, yra velniavardžio funkciją atliekantis etnonimas *vokietis* ir jo vediniai (*vokietėlis, vokietukas, vokiečiukas, vokietaitis, vokietpalaikis*). Pasakojamojoje tautosakoje kartais pasitaiko ir folklorinio velnio pavadinimai *prūsukas, šlekta, totorius*. Su tam tikromis išlygomis šiai grupei priskirtinas ir slavų skolinys *pinčiukas*, kurio pirmoji reikšmė – „Gudijos miesto Pinsko ar jo apylinkės gyventojas“.
3. Etnonimų „suvelnėjimas“ – gerai žinomas reiškinys, kurio priešasčių reikia ieškoti tradicinėje etninėje kultūroje. Valstietiškosios kultūros atstovai svetimtaučiams linkę priskirti įvairias ydas. Paprastai pajuokiamą jų išvaizda (*Pilvelis kai vokiečio (didelis), Atsikišę žandikauliai kaip totorių*), psichinės savybės (*Kvailas kaip vokietis po pietų, Pasipūtęs kaip šlekta, rugius nupjovęs*), kalba (*Šneka kai vokietis (neaiškiai)*), konfesija (*Ėda kaip prūsas mėsą pėtnyčioj*). Kartu svetimtaučiai ir demonizuojami, jų pavidalu pasirodo piktoji dvasia (*Velnias visados pasirodo žmogui vokiečio pavidale*). Tokie vaizdiniai – universalus dalykas: velnią vokiečio pavidalu įsivaizduoja latviai, estai, lenkai ir kitos tautos.
4. Velniavardžiais linkę virsti ir asmenų pavadinimai, nusakantys priklausomybę kitam (paprastai aukštesniam) luomui. Nelabasis mūsų tautosakoje itin dažnai nešioja vienažodį pavadinimą *ponaitis*. Rečiau pavartojami frazeologiniai velniavardžiai *juodasis ponaitis, žaliasis ponaitis, juodasai ponas*, pasitaiko ir dūrinių (*velniaponis*). Tokia velniavardžių vartosena – puikus opozicijos savas – svetimas realizavimo pavyzdys. Hierarchiškai sutvarkytoje visuomenėje valstiečių luomo žmogus savuosius vertina teigiamai, o aukštesnio luomo žmones, priešingai,

neigiamai. Įdomus reiškiny – žodžio *ubagas* ‘elgeta’ vartojimas reikšme ‘velnias, nelabasis’. Tokia reikšmė pasitaiko frazeologizmuose, o ypač formuliniuose keiksmuose (nuo paties *ubago* „labai“, *Eik tu po ubago raišo!*, plg. *Eik tu po bieso raišo!*). Iš pastarojo pavyzdžio gerai matyti, kad *ubagas* yra žodžio *biesas* eufemistinis substitutas, vartojamas tame pačiame kontekste.

Коницкая Елена

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Имена собственные в библейской фразеологии трех языков (русский, словенский, литовский)

В докладе предполагается рассмотреть библейские фразеологизмы (БФ), содержащие имена собственные (антропонимы и топонимы) в трех языках, два из которых относятся к славянским, один – балтийский. Фразеологизмы, относящиеся к этой группе БФ, как первичные, так и вторичные (по классификации В. Гака), по-разному представлены в языках. Их появление связано с историей адаптации текстов Библии и их функционированием в сообществах, два из которых относятся к католическому миру, одно – к православному. В языках обнаружены различия не только в наличии/отсутствии того или иного онима во фразеологизмах или в их частотности, в наличии/отсутствии внутренней формы БФ, но и в интерпретации имен и содержащихся в них коннотациях. Доклад строится на анализе фразеологизмов, представленных в словарях трех языков (толковых, фразеологических, словарях сравнений), широко используются данные национальных корпусов трех языков.

Kristina Rutkovska

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Žodžio reikšmė ir jos kultūrinės konotacijos (sąvokos ŽEMĖ pagrindu)

Konotacijos svarba leksinėje semantikoje pabrėžiama jau gana ilgą laiką. Diskusijos, susijusios su žodžio reikšmės tyrimais ir poreikiu atsižvelgti į platesnį jos ypatybių spektrą, lenkų etnolingvistikoje kilo XX amžiaus 80-aisiais metais. Diskusijos buvo susijusios su Liubline pradėtu rengti „Liaudies kalbinių stereotipų žodynu“ (SLSJ 1980), panašiu laiku atsirado ir šiame kontekste svarbūs teoriniai darbai, skirti žodžio leksinio-semantinio lauko tyrimams (Tokarski 1984) bei konotacijos problemoms išgryninti (Konotacija 1988).

Laikui bėgant, konotacijos teorija susidūrė su metodologinio pobūdžio sunkumais: buvo svarstoma, kaip atskleisti nestabilią ir dažnai silpnai išreikštą reikšmės periferiją, kokius kalbos šaltinius naudoti, kiek naujos informacijos teikia įvairių stilistinių registrų tekstai. Formuluoju atviros žodžio reikšmės struktūros prielaidas ir jos tyrimuose taikant ne tik struktūralistinius, bet ir kognityvinės lingvistikos metodus, teigiama, kad konotacinių žodžio reikšmės savybių nustatymas turi būti siejamas ne tik su intersubjektyvių nuomonių tyrimais, giliai įsitvirtinusiomis kalbos sistemoje, bet ir su būtinybe išnaudoti individualių kūrėjų pojūčius, jų kultūrinio konteksto išmanymą.

Svarbia metodologine problema tampa periferinių reikšmių ribų apibrėžimas: nagrinėjama, kokiais būdais galima nustatyti, ar jos nėra atsitiktinės, tik subjektyviai tyrėjų numanytos. Šiame kontekste buvo svarstoma apie vidinių konotacinių savybių motyvacijos (prognozavimo) principų egzistavimą, tai puikiai įrodė spalvų leksinio-semantinio lauko tyrimai (Tokarski 1995). Remiantis šiais tyrimais parodoma, kad reikšmės struktūra nėra chaotiškas darinys, o kiekvienas jos semantinis dėmuo yra susijęs su bendra žodžio struktūra. Konotacinės grandinės, susijusios su semantiniu branduoliu, gali būti sau priešingos, bet visada šiuo semantiniu branduoliu motyvuotos (nusakomos). Tik nustačius tokias sąsajas galima išgryninti „silpnas“, periferines žodžio konotacijas ir išvengti dirbtinio papildomų ypatybių skyrimo. Labai svarbu ne tik aptikti konotacines savybes, bet ir pagrįsti, kodėl jos galėjo atsirasti reikšmės struktūroje ir kokia jų vieta bendrame žodžio reikšmės semantiniame modelyje.

Paskutiniu metu tarptautiniu mastu tiriamos vertybės, kurios yra suvokiamos kaip kultūriniai konceptai ir kurių analizėje ypač akcentuojama kultūrinių konotacijų svarba. Pasak J. Bartmińskio, kalbinio vieneto reikšmė, suvokiama kaip žmonių pasaulio interpretacijos rezultatas, yra nulemta kultūros ir jai aptikti naudojami sisteminiai, tekstiniai ir anketavimo duomenys, vadinamasis S-A-T (Bartmiński 2015, 7–13). Daug dėmesio skiriama ir liaudies šaltiniams (Niebrzegowska-Bartmińska 2017, 19–21). Į šiuos tyrimus įtraukiant lietuvišką medžiagą ir siekiant atskleisti tiriamų svarbių lietuvių kultūrai vertybių bruožus, keliama prielaida, kad, tiriant jų konceptualizavimo būdus, visų pirma reikėtų atsižvelgti į tarminį diskursą, išnaudoti tautosakos šaltinius. Tai yra kultūriniai tekstai, kuriems būdinga ypatinga meninė raiška, geriausiai atskleidžianti etninės lietuvių kultūros išskirtinumą. Remiantis tokių šaltinių svarba, bus bandoma pagrįsti pateikiamas sąvokos ŽEMĖ kultūrinės konotacijas. Tarminis diskursas leidžia atskleisti platesnę tiriamos sąvokos struktūrą ir pagrįsti periferinių, „silpnųjų“ konotacinių reikšmių atsiradimo priežastis.

Literatūra

Bartmiński Jerzy 2015, *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów – co zawiera, na jakich zasadach się opiera, dla kogo jest przeznaczony?* – LASiS – 1.

Konotacja 1988, pod red. Jerzego Bartmińskiego, Lublin.

Niebrzegowska-Bartmińska Stanisława 2017, Jakie dane są relevantne etnolingwistycznie? *Etnolingwistyka* 29.

SLSJ - *Słownik ludowych stereotypów językowych*. Zeszyt próbny, Wrocław, 1980.

Tokarski Ryszard 1984, *Struktura pola znaczeniowego (Studium językoznawcze)*, Warszawa.

Tokarski Ryszard 1995, *Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie*, Lublin.

Vilija Sakalauskienė

Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language

Žmogaus vertinimas lietuvių tarmių paremijose

Paremijos – tai senieji tekstai, kuriuose išsaugoti šiandien jau nežinomi ir kituose tekstuose neužfiksuoti kultūros, bendruomenės pasaulėžiūros reiškiniai. Paremijos perteikia tam tikrą tautos (taip pat ir atskiro žmogaus) pasaulėžiūrą. Todėl yra svarbus šaltinis etnolingvistams rekonstruojant kalbinį pasaulio vaizdą. Per jas analizuojamas ir interpretuojamas žmogus, jo patirtis. Iš paremių atpažįstamos įvairios situacijos. Remiantis semantine analize, galimos išvados apie žmogaus dvasinį pasaulį, pasaulio sampratą ir emocinį santykį su juo. Paremių grupės sudaro apibrėžtą *makrotekstą*, kuriame galima išvelgti bendresnių semantinių kategorijų motyvus, tematiką, aspektus, pavyzdžiui: bendruomeninis, psichologinis, fizinis, buitinis, religinis, kultūrinis ir kt. Tokiu būdu galima parodyti didesnę tikrovės, kurioje funkcionuoja tiriama sąvoka, fragmentą. Paremių *mikrotekstuose* leksikos vienetai išryškina tuos reikšmės elementus, kurie išlieka nepastebimi kituose kalbiniuose kontekstuose. Tokie reikšmės elementai dažniausiai yra konotacinio pobūdžio. Kitokio pobūdžio yra semantinis gretinimas, pavyzdžiui, savybės, kilmė, veikla, išvaizda, kūno dalys, kiekis, emocijos, veiksmai, laikas, vieta ir pan. Paremijos ne tik atskleidžia žmogaus (kaip bendruomenės nario) nuostatas, bet ir reglamentuoja, primeta tam tikras elgesio ir vertinimo taisykles. Jos pasižymi vaizdingomis metaforomis, kultūriniais simboliais. Visa tai leidžia visapusiškiau suprasti nagrinėjamas sąvokas.

Marius Smetona

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Mirties variantiškumas lietuvių kalboje

Apie mirtį nuo seno vengiama kalbėti tiesiogiai iš baimės. Didžiausią baimę kelia suvokimas, jog mirtis – neišvengiama, o likimas po jos neaiškus. Tačiau mirtis kartu žmones ir domina, o tai skatina formuotis vienokį ar kitokį šio reiškinio suvokimą. Kiekviena tauta turi mirties supratimą ir daug kas priklauso nuo pačių žmonių, religijos, papročių. Ne paslaptis, kad kalboje yra užfiksuotas tautos

pasaulio matymas ir todėl kyla klausimas, koks mirties vaizdinys užfiksuotas lietuvių kalbos leksikoje ir tuo labiau, koks yra mirties variantiškumas.

„Lietuvių kalbos žodynas“ pateikia dvi žodžio mirtis reikšmes: pirmoji yra ‘gyvybės nutrūkimas’: *Mirtis atėjo tiems, kur mirtį sėjo* S.Nėr.; antroji yra perkeltinė – ‘žuvimas, pražūtis, žlugimas’: *Kolektyvizacijos pasisekimai – tai mirtis buožijai kaip klasei* (sov.) rš. Iš esmės perkeltinė reikšmė tik kiek papildo pagrindinę reikšmę tuo, kad mirtis gali ištikti ne tik gyvus organizmus. Mirties reikšmių iliustracijai pateikti įdomūs sakiniai, kuriuose galima išvelgti papildomų reikšmės požymių: *Bėga kaip nuo mirties* Jnš. *Nuo mirtelės nėra žolelės* Rm. *Visą amžių negyvensi, nuo mirties neišsipirksi* Jnš. *Strielbą turi, kartu ir mirtį nešies* Ėr. Šiuose sakiniuose galima pastebėti, kad mirtis gali įgauti ir veikiančios būtybės reikšmę, nors žodynas jos atskirai neišskiria. Įdomu tai, kad mirties, kaip tam tikro veikėjo reikšmę galime pamatyti „Sinonimų žodyne“: giltinė. Be jau pateikto, žodyne yra ir daugiau sinonimų, kurie labiau yra pirmosios „Lietuvių kalbos žodyno reikšmės sinonimai“: *maras; paskutiniai; pastaroji; baigtis; galas*.

Beje, „Sinonimų žodynas“ nepateikė žodžio *mirimas* kaip mirties sinonimo, nors „Lietuvių kalbos žodyne“ matome, kad *mirimo* pirmoji reikšmė ir yra ‘mirtis’: *Uliutės mirimo dieną mano seneliai nuėjo į kapines jos kapo aplankytų* A.Vien. Žinoma, gal tai ir nėra tiesioginis sinonimas, tačiau tam tikruose kontekstuose jis papildo mirties sampratą dar viena reikšme – ‘veiksmas’. Vadinasi, mirtis gali būti ir veiksmas.

Iš viso to, kas pasakyta galima teigti, kad mirtis gali turėti tris reikšmes: ‘mirtis kaip būvis’, ‘mirtis kaip veiksmas’ ir ‘mirtis kaip veikėjas’. Vadinasi, ir mirties raiška galima trejopa. Įdomiausia tai, kad žmonės, bijodami tiesiogiai įvardyti tiek veiksmą, tiek būvį, tiek patį veikėją, sukūrė daug eufemizmų (*tuščiaakė; mariutė; pas Abraomą nuvažiuoti; su šiuo pasauliu atsiveikinti; amžinai užmigti; padais į duris gulti; akis užmerkti; dūšią atiduoti Dievui; kaulus palikti*), kurie ne tik praplečia mirties reikšmes, bet ir papildo tiriamojo žodžio sinonimus.

Irena Snukiškienė

Vilniaus universitetas / Vilnius University

Tiesos konceptualizavimas lietuvių kalboje (remiantis leksikografiniais duomenimis)

Pastaruoju metu tautų, jų prigimties, mąstymo, skirtumų tyrimai remiasi kalbos analize. Pastebėta, kad analizuojant kalbą galima suprasti tautos kultūros ypatumus, į kalbą pradėta žiūrėti, kaip į pagrindinį žinių apie kultūrą šaltinį. Dar XVIII a. J. G. Herderis žmogų pavadino *homo loquens* (kalbantysis žmogus) ir kalbą išskyrė kaip dalyką, labiausiai išskiriantį žmogų iš visų kitų būtybių.

Analizuojant žodynų duomenis galima atkurti leksikografinį pasaulio vaizdą kalboje. Pranešimo tikslas – remiantis išsamia leksikografinių duomenų analize, parodyti, koks tiesos vaizdas kalboje atsispindi lietuvių kalbos žodynuose (analizuojant tiek dabartinės kalbos reikšmes, tiek istorines), etimologijoje, kokia tiesos reikšmė išryškėja išanalizavus žodynuose pateikiamus šios leksemos antonimus ir sinonimus, derivatus.

Analizei naudotasi vienakalbiais lietuvių kalbos žodynais: LKŽ ir DLKŽ, sinonimų ir antonimų žodynais (<http://lkiis.lki.lt>), V. Smočinskio ir V. Mažulio etimologiniais žodynais ir etimologine duomenų baze. Analizės metu išryškėjo du žodžio tiesa aspektai: 1) archajiškas juridinis aspektas, kai *tiesa* reiškia tą patį, ką *teisė*, *teisybė*, *teismas*, (šis aspektas iš šiuolaikinės kalbos vartosenos išnyko), ir 2) šiuolaikinis tiesos atitikimo aspektas (vartojamas šiuolaikinėje kalboje).

Derivatų analizė atskleidžia dar vieną žodyje *tiesa* slypinčią reikšmę – *tiesumo* sąvoką. Tiesos sinonimų ir antonimų analizė atspindi: 1) visuomeninį *tiesos* aspektą, jos ryšį su sąžininga veikla visuomenėje ir sąžiningumu; 2) galimą tyčinį arba netyčinį nukrypimą nuo *tiesos*; 3) faktą, kad *tiesa* negali būti išgalvota ar žmogaus sukurta.

Išsami leksikografinių duomenų analizė leido rekonstruoti leksinį semantinį tiesos lauką, atspindintį *tiesos* sąvokos struktūrą. Pagal leksikografinius duomenis *tiesa* – nepaprastai miglota, sudėtinga ir prieštaringa sąvoka, turinti tiek teigiamų, tiek neigiamų savybių.

Anna Stafecka

Latvijos Universiteo Latvių kalbos institutas / Latvian Language Institute of the University of Latvia

Par dažām paralēlēm Latgales un Lietuvas uzvārdos

Latgale izsenis ir bijis multinacionāls un multikulturāls novads, tas atspoguļojas arī uzvārdu sistēmā. Vēsturiski Latgale ir bijusi cieši saistīta ar Lietuvu un Poliju, tādēļ daudz līdzības ir arī uzvārdu sistēmā. Lietuvieši mūsdienā Latgales teritorijā vai nu jau ienākuši ar uzvārdiem, vai tos pakāpeniski ieguvuši, šeit dzīvodami. Lietuvieši ir atstājuši ietekmi gan uz vietējām Latgales izloksnēm, gan toponīmisko un antroponīmisko sistēmu.

Dažādu revīziju un arhīvu materiāli liecina, ka Latgales latviešu zemnieku uzvārdi veidojušies jau 17.–18. gadsimtā. 18. gadsimtā Latgalē, tāpat kā Lietuvā, vērojama uzvārdu slāviskošana.

Tāpat kā Lietuvā, arī Latgalē 19. gs. otrajā pusē valda latīņu burtu drukas aizliegums. 19. gadsimtā arī garīdznieki spiesti baznīcu metriku grāmatās lietot krievu valodu, tādējādi uzvārdu atveide nereti ir kļūdaina, rakstības nepilnību dēļ rodas uzvārdu varianti.

Latgaliešu uzvārdiem semantiskās paralēles visai bagātīgi atrodamas arī lietuviešu valodā. Tie ir uzvārdi, kam motivācijas pamatā cilvēka ārējais izskats un fiziskās īpašības, kā arī rakstura īpatnības un uzvedības paradumi, piemēram, *Gražuļs* (liet. uzv. *Gražulis*, atvasinājums no liet. *gražus* ‘skaists’; *Puntūzis* (liet. uzv. *Puntuzas*, izl. *puntuzas* ‘maza auguma cilvēks’; *Ruklišs* (liet. uzv. *Ruklis*, izlokšņu *ruklis* ‘īgņa’).

Plaša ir faunas semantikas uzvārdu grupa, piemēram, nozīme ‘putns’ ir pamatā latv. uzvārdiem *Putnys*, *Putyns* un liet. uzvārdiem *Paukšta*, *Paukšte* u. c., sal. liet. uzv. *Paukšta*, *Paukštis*, liet. *paukštis* ‘putns’), *Karvelis* (liet. uzv. *Karvelis*, liet. *karvelis* ‘balodis’); *Šarkovskis* (liet. uzv. *Šarkauskas*, kas saistāms vai nu ar liet. *šarka* ‘žagata’, vai arī liet. izl. *šarkus* ‘strādīgs, veikls’).

Uz vietu, kas saistīta ar cilvēka darbību vai radusies tās rezultātā, norāda tādi uzvārdi kā *Deksnis* (sal. liet. uzv. *Deksnis*, *Degsnys*, izl. *degsnis* ‘izdega’); *Dirvans* (sal. liet. uzv. *Dirvonas*, latv. izl. *dirvans*, *dzirvans*, liet. *dirvonas* ‘atmata’) u. c.

Antroponīmiskas cilmes uzvārdu pamatā ir kristietiskie personvārdi, kas Latgalē vairumā gadījumu ienākuši caur poļu valodu, bet amatu semantikas uzvārdi galvenokārt ir slāviskie aizguvumi.

Referātā tiks analizētas arī vēl citu semantisko grupu uzvārdu paralēles.

Žydrūnė Šalaviejūtė

Klaipėdos universitetas / University of Klaipėda

Lietuvių kalbos *karvės*, *jaučio*, *veršio* pavadinimai ir jų motyvacijos įvairovė

Pranešime kompleksiskai analizuojami *karvės*, *jaučio*, *veršio* pavadinimai siekiant nustatyti, kokius konceptualiuosius gyvūnų požymius padeda išryškinti semasiologiniai ir onomasiologiniai leksikos tyrimai.

Įvairių leksikografijos šaltinių duomenimis, *karvės*, *jaučio*, *veršio* pavadinimų teminei grupei priklauso apie pusantro šimto lietuvių kalbos leksemų (įskaitant formaliuosius variantus).

Ši teminė grupelė apima vieno gyvulio (lot. *Bos taurus*) pavadinimus. Bendro hiperonimo lietuvių kalbos sistemoje (ne mokslo kalboje) nėra. Skirtingais pavadinimais įvardijami: patelė (*kárvė*), patinas (*jáutis*) ir jauniklis (*veřšis*). Šie trys ekvonimai turi ne tik formaliųjų variantų, bet ir leksinių bei darybinių sinonimų. Gausiausią leksinių ir darybinių sinonimų grupę sudaro *karvės*, kiek mažesnę – *veršio*, mažiausią – *jaučio* pavadinimai.

Nustatyta, kad didesnioji dalis ekvonimų priklauso tarminiam bei konotuotajam leksikos sluoksniams; apylygiai yra motyvuotosios ir nemotyvuotosios nominacijos pavadinimų.

Tarp motyvuotojo nominacijos tipo nominatamų daugiausia yra tokių, kurios priklauso deskriptyviajam motyvacijos modelių tipui, kiek mažiau – komparatyviajam ir funkciniam tipams.

Motyvacijos modelių sinchroninė analizė leidžia teigti, kad aptariamieji gyvuliai pavadinami pagal įvairius konceptualiuosius požymius: spalvą (tik karvė ir jautis: *keršùika, margùtė; pàlšis, žàlis*); skleidžiamą garsą (tik karvė ir veršis: *bū̀bė, mū̀mė; mū̀mùkas, mū̀mùtis*); kūno morfologiją (tik karvė: *raguōlė, ragùtė*); reprodukcinės savybės, palikuonių atsivedimo skaičių (tik karvė: *bergždžiulė, pirmāveršė*). Daugiausia skirtingų konceptualiųjų požymių turi variantiški karvės pavadinimai.

Kompleksinė semasiologinė ir onomasiologinė leksemų analizė rodo, kad kalbos sistema fiksuoja labai įvairius karvės, jaučio, veršio konceptualiuosius požymius, iš kurių svarbiausi, ryškiausi yra: a) lytis (patelė / patinas), b) amžius (jauniklis / suaugęs gyvūnas), c) karvės reprodukcinės savybės (neturinti jauniklio / turinti jauniklį), d) karvės ir jaučio plauko spalva. Aptariamųjų gyvulių hierarchijos viršūnėje yra karvė. Tokia iš kalbos sistemos išryškėjanti kategorizacija atspindi antropocentrinį aptartųjų gyvulių vertinimą.

Jolanta Vaskelienė

Šiaulių universitetas / University of Šiauliai

***Laumė ir ragana* lietuvių kalboje**

Neaiškios kilmės žodžiu laikomas daiktavardis *laumė* („mit. būtybė, sukeičianti ar supanti vaikus, velėjanti, audžianti ir t. t.“ DLKŽ) paprastai siejamas su veiksmazodžiais *mirti, liautis* ar *gaudyti*, o daiktavardis *ragana* („mit. pikta burtininkė, kerėtoja“ DLKŽ) daugumos mokslininkų siejamas su veiksmazodžiu *regėti*, rečiau su daiktavardžiu *ragas* (Sabaliauskas 1990, 179–180). Pasakytina, kad nors remiantis reikšmių definicijomis, A. Lyberio Sinonimų žodynu (2002), daiktavardžių *ragana* ir *laumė* laikyti sinonimais negalima (sinonimų eilę sudaro *ragana, žiežula, žiežmara, šatrija, vydraga, furija* (SŽ 391), o daiktavardžio *laumė* sinonimų žodyne nepateikiama), kartais kalbama apie moters mitinių personalijų (*laumės, raganos, burtininkės*) bendrybes, tapatumus, jų pavadinimų sinoniminę vartoseną (žr. Repšienė 2002, Būgienė 2008). Pranešimas skirtas daiktavardžiams *ragana* ir *laumė* lietuvių kalboje aptarti.

Pirmiausia kalbama apie frazeologizmus ir palyginimus, į kurių sudėtį įeina daiktavardžiai *ragana* ir *laumė*: „Frazeologijos žodyne“ (2001) su daiktavardžiu *ragana* pateikta 13, su *laumė* – 16 frazeologizmų (aptariama frazeologizmų semantika (motyvacija), sandara, funkcijos, etc.), K. Vosylytės Palyginimų žodyne (2014) pateikta 14 palyginimų su daiktavardžiu *ragana* ir tik 3 palyginimai, į kurių sudėtį įeina

daiktavardis *laumė* (aptariama, kuriuo palyginimo dėmeniu – tema ar rema – eina daiktavardžiai, kas yra lyginimo pagrindas, etc.).

Daug dėmesio skiriama darybiniams lizdams, kurių centre yra daiktavardžiai *ragana* ir *laumė* (remiamasi iš „Lietuvių kalbos žodyno“ ir iš LKŽ Papildymo kartotekos surinkta empirine medžiaga): žiūrima, kokiems žodžiams daiktavardžiai *ragana* ir *laumė* eina darybos pamatu, kokių darinių šiuose dviejuose darybos lizduose daugiausia, kurie iš bendrašaknių darinių susiję variantiškumo ir kurie – sinonimijos santykiais. (Apie variantus ir sinonimus žr. Pikčilingis 1975, 1988; Župerka 2012; Miliūnaitė 2009, apie darybinių sinonimų ir darybinių variantų sampratą, skirtybes žr. Vaskelienė 2000, 2013).

Išanalizavus surinktą medžiagą galima pasakyti, kad daiktavardis *ragana* eina darybos pamatu 39 dariniams: 27 daiktavardžiams, 4 būdvardžiams, 8 veiksmažodžiams. Pagal darybos būdus daiktavardžiai pasiskirstę taip: 16 priesagų vedinių, 1 priešdėlio, 2 galūnių vediniai ir 8 dūriniai.

Daiktavardis *laumė* yra 44 darinių pamatinis žodis (arba vienas iš pamatinių žodžių): 37 daiktavardžių, 5 būdvardžių ir 2 veiksmažodžių. Daiktavardžiai pagal darybos būdus pasiskirstę taip: 27 dūriniai, 9 priesagų ir 1 galūnės vedinys.

Abiejuose darybos lizduose esama darinių, kuriuos reikėtų laikyti darybiniais sinonimais arba darybiniais variantais: pranešime aptariama vienuolikos darybinių sinonimų eilių (pvz., *apyraganė* – *pusraganė*, *raganaitė* – *raganyčia* – *raganiukė* – *raganiūkšte* – *raganiūtė* – *raganuitė*, *raganė* – *raganžiedė*, *laumyčia* – *laumėčia* – *laumytė*) ir septynių darybinių variantų eilių (pvz.: *laumžirgis* / *laumažirgis* / *laumėžirgis*, *laumašluostis* / *laumšluostis* / *laumšluostė*, *raganauti* / *raganiauti*) narių darybos ir semantikos ypatumai, sinonimiškumo laipsnis, vartojimo dažnumas ir substitucijos galimybės.

Senosios raštijos sekcija / Texts of Old Languages

Diego Ardoino

Vilniaus universitetas, Pizos universitetas / Vilnius University, University of Pisa

Est modus in rebus. A (linguistic) biography of the Lithuanian proverb "Dievas davė dantis, Dievas duos ir duonos"

“Dievas davė dantis, Dievas duos ir duonos” is a widespread and well-known proverb in every region of Lithuania. It is already known to Bretkūnas (1591: II, 399), but his first written attestation (in Lithuanian?) can be dated back to 1583 and located in East Prussia (Ardoino 2017). In the last decades the proverb has achieved a certain notoriety even outside Lithuania due to its insertion in some articles and handbooks dealing with Indo-European linguistics (Thieme 1958; Schmalstieg 1982; Mallory 1989 et alii). Kazys Grigas (1997) has dedicated to it an entire article, which however does not adequately clarify the origin of the proverb nor its relationship with its true and presumed parallels in other ancient (Greek, Latin, Sanskrit ...) and modern (Polish, German, Latvian ...) languages. The author of the talk traces back the history of the proverb, tries to identify its origin in diachronic and diatopic terms and attempts to re-establish its correct relationship with its parallels.

Claudio Barna

Milano universitetas / University of Milan

The esteem towards Latin in Lithuania

Lithuania had a flourishing literature written in Latin. Language of culture and typical of Western work, since Gediminas it was a way to turn to the West. In the Renaissance, A. Volanas claimed that Latin was a broadly used language in the LDK by scholars and noblemen, more than Polish. But with the fall of LDK, the attitude changed: reacting to invaders, a surge of Lithuanian literature happened. However, we can read about a deep nostalgia for the old world in Lithuanian authors. Vincas Mykolaitis- Putinas, for example, described this sensation well: of not have the possibility for a cleric educated in seminary about 1930, to read Latin authors. Maironis, in his *Trumpa visuotinės literatūros istorija*, speaks about Latin authors, citing e.g. verses in Latin without translation, as if the reader could understand well. But the things changed soon: we find in Baltaragio malūnas of Kazys Boruta the

figure of a learned man who can translate a Latin book into the Lithuanian language: he, even though listened by the Lithuanian peasants, is an evil character. But the time is changed: the novel was published in 1945, i.e. in an age when a big change occurred.

Iryna Borbenchuk

Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas, Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas /
National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Интерференционные изменения в актовой латыни XV в. во Франции

В представленном исследовании описаны интерференционные изменения в лексической и синтаксической системах актовой латыни, функционировавшей во Франции в XV в. Лингвистический анализ средневековой актовой латыни проводился на судебных материалах “Протокола” процесса осуждения Жанны д’Арк, а именно его латинской редакции из раздела следствия “Causae expositio et praeparatoria”.

На лексическом уровне интерференционные изменения наблюдаются в использовании старофранцузских слов с латинскими флексиями (*misalle, boulovardum, viritones, bastilia, abusare, prisionarius, giraria*). Зафиксированы слова с измененной семантикой, поскольку классические латинские значения не могли с достаточной точностью передать сущность новых реалий и общественных отношений (*canon, comitiva, confessio, episcopus, interrogatio, licentia, principalis ecclesia, sacerdos, villa*).

Интерференционные изменения также коснулись структуры простых предложений, осложненной инфинитивным оборотом. В отличие от классической латыни, оборот “*accusativus cum infinitivus*” под влиянием старофранцузского языка трансформировался в придаточное изъяснительное предложение с союзом *quod*. Причина этого видится в упадке латыни и сужении сфер ее употребления, во влиянии народного языка, что также способствовало перестройке латинского синтаксиса в романский.

В отличие от инфинитивного оборота, содержание придаточного изъяснительного предложения более индивидуализировано в сознании говорящего, который отдает предпочтение личной форме глагола, содержащей информацию о грамматическом значении времени и наклонении (например: (1) “...respondit, quod de hoc nihil scit” (...ответила, что ничего об этом не знает...); (2) “...dixit, quod nunquam vidit aut facit” (...сказала, что никогда не видела и не слышала).

Стоит отметить, что инфинитивные конструкции в случае исполнения действия объектом были синтаксически неудобны. Такие предложения имели книжный характер и были примером высокого стиля, что не свойственно для судебных документов.

Таким образом, лингвистический анализ интерференционных изменений в актовой латыни XV в. говорит о своеобразном сочетании латинской и старофранцузской грамматик, а написание судебных документов на латинском является данью традициям и отображением процесса становления норм и сфер употребления французского языка.

Adriano Cerri

Pizos universitetas / University of Pisa

N+N Compounds in K. Donelaitis' Texts

In this study Lithuanian compound nouns of the type N+N (e.g. *grikvabalis* 'may-bug') are analyzed with a specific focus on those which are attested in the poetic corpus of K. Donelaitis (1714–1780). Firstly, their morphological and semantical features are quickly reviewed according to the current literature; secondly, some contrastive observations are made with respect to other languages. Special attention is paid to “hybrid” constructions, i.e. compounds with a foreign constituent. On one hand, I reconstruct the processes of their integration (borrowing, calque) in the Lithuanian lexicon relying on lexicographical evidence from the XVII and XVIII century. On the other hand, the translations of such compounds in six different languages are reviewed.

Kęstutis Dambrauskas

Šiaulių universitetas / University of Šiauliai

Atematinis veiksmažodžių asmenavimas XVI a. LDK reformatų lietuviškuose raštuose

XVI–XVII a. senųjų raštų kalboje vartojami dviejų asmenavimo tipų – tematinio ir atematinio – veiksmažodžiai. Kaip teigia Algirdas Sabaliauskas (1957, 77), atematiniai veiksmažodžiai yra tokie, kurie neturi kamiengalio balsio (*esme*), o tematinio tipo veiksmažodžiuose tarp kamieno ir galūnės įsiterpia jungiamasis balsis (*esame*). Atematinio asmenavimo tipas dabartinėje lietuvių kalboje yra beveik išnykęs. Jį išstūmė tematinis asmenavimo tipas.

Tyrimo tikslas – nustatyti ir aptarti atematinio veiksmažodžio formų vartojimo XVI a. LDK reformatų lietuviškuose raštuose santykį. Medžiaga tyrimui rinkta iš Petkevičiaus *Katekizmo* (toliau –

PK), 116 Morkūno *Postilės* I dalies lapų (toliau – MP I) ir Morkūno *Postilės* III dalies (toliau – MP III).

Tiek anksčiau (PK), tiek ir truputį vėliau (MP) išleistuose XVI a. LDK reformatų raštuose išlaikyta veiksmažodžio *būti* atematinė fleksija. Veiksmažodžio *būti* atematinų formų gerokai daugiau vartojama tirtose MP dalyse negu PK, nors šiame šaltinyje užfiksuota laisvo vertimo iš lenkų kalbos atvejų, kai asmeninis įvardis greta atematinės formos nevartojamas.

Atematinės veiksmažodžio *būti* formos vartojamos savarankiškai arba kaip pagalbinės sudarant sudurtines veikiančias ir neveikiančias konstrukcijas. Veiksmažodžio *būti* atematinų formų rašyba nenuosekli – šaknyje pramaišiu vartojami rašmenys *l* ir *ś*.

Kalbant apie kitų veiksmažodžių (*duoti, dėti, gelbėti, kentėti*) atematinį asmenavimą, reikia pasakyti, kad MP III dalyje gausiau vartojamos atematinės šių veiksmažodžių formos negu MP I dalyje ir PK. MP III dalyje rasta veiksmažodžio *eiti* atematinų formų (išlaikyta beveik visa asmenavimo paradigma), nors šio veiksmažodžio atematinės formos MP I dalyje ir PK nevartojamos.

Tirtuose šaltiniuose išlaikyta visa atematinio veiksmažodžio *būti* vienaskaitos ir daugiskaitos asmenavimo paradigma. Nors PK ir MP vyrauja veiksmažodžio 3-iojo asmens formos, galima pastebėti ir formų vartojimo skirtumų: vienaskaitos 1-ojo asmens ir 2-ojo asmens atematinų formų kur kas daugiau vartojama MP III dalyje negu PK ir MP I dalyje. Daugiskaitos 1-ojo asmens formų esmė beveik dvigubai daugiau užfiksuota PK negu tirtose MP dalyse. Atematinų veiksmažodžio *būti* 3-iojo asmens formų su galūnėmis *-t* ir *-ti* vartojimo dažnumo santykis MP I ir III dalyse yra panašus (vyrauja formos su galūne *-t*), o PK kur kas daugiau rasta atematinų veiksmažodžio *būti* formų su galūne *-ti*.

Šaltiniai

MP – [Jokūbas Morkūnas,] Poftilla Lietvwiszka [...] Wilnivy [...] Metuofe Diewa 1600.

PK – [Merkelis Petkevičius,] Polski z Litewskim Katechifm [...] Nakładem Jego Mści Pána Málcherá Pietkiewiczá [...] W Wilnie [...] 1598. Cit. iš: 1598 m. Merkelio Petkevičiaus katekizmas. 2-as leid. (fotografuotinis), Kaunas, 1939.

Literatūra

Sabaliauskas Algirdas 1957, Atematiniai lietuvių kalbos veiksmažodžiai. Kai kurie lietuvių kalbos gramatikos klausimai, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 77–114.

Ilga Jansone

Latvijas universiteto Latvių kalbos institutas / Latvian Language Institute of the University of Latvia

Onīmu rakstības varianti nepublicētajos 18.–19. gadsimta materiālos

Onīmu varianti nepublicētajos Ērgemes draudzes (Vidzeme) 18.–19. gs. materiālos analizēti, izmantojot Latvijas Valsts vēstures arhīva 199. fonda (Vidzemes guberņas dvēseļu revīziju saraksti) un 235. fonda (Vidzemes un Latgales evaņģēliski luterisko draudžu metriku grāmatas) materiālus.

Ja apelatīvu varianti sniedz tikai informāciju par konkrētas leksiskās vienības rakstību, tad onīmu (sevišķi antroponīmu) rakstības variantiem ir daudz lielāka nozīme. Atkarībā no rakstības personvārds var tikt pieskaitīts vienai vai otrai antroponīma ligzdai vai pat vairāku valodu kontaktzonā – vienas vai otras valodas antroponīmajai sistēmai. Referātā tiks analizēti dažādi variantu veidi: grafētiskie (vienas skaņas atšķirīgs rakstījums, piem.: *Carl, Karl; Catharina, Katharina, Aleks, Alex; Caspar, Caspar*), ortogrāfiskie (skaņas garuma apzīmējums, piem., *Janis, Jahnis; Karlis, Kahrlis*), morfoloģiskie (atšķirīgas vārda galotnes, piem.: *Anna, Anne; Karls, Kahrlis; Maja, Maje, Willum, Willums*), jauktie (piem., *Jaan, Jahnis, Maria, Marie, Sophia, Sophie, Indrik, Hindrik, Reinholds, Reynolds*). Sistematizējot sastopamos variantu veidus, būs iespējams izveidot sistēmu, kas ļautu apvienot vienā ligzdā atšķirīgi rakstītus antroponīmus.

Savukārt sistematizējot toponīmiskos variantus, būs iespējams veiksmīgāk risināt cilmes problēmas.

Regina Rinkauskienė

Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akadēmija / Academy of Education at Vytautas Magnus University

Nereikšminių jungtukų *kad* ir *jog* funkcijos XIX amžiaus raštuose rytų aukštaičių patarme

Pranešime bus kalbama apie XIX amžiaus raštų, parašytų rytų aukštaičių patarme, kalbą. Gilinamasi į nereikšminių jungtukų *kad* ir *jog* galimybę jungti skirtingų rūšių šalutinius sakinius. Bus aptariami įvairūs (tipiniai ir netipiniai) atvejai.

Maironio „Pavasario balsai“ (1895–1927): kalbos redagavimo istorija⁹

Maironis (1862–1932) spaudai parengė penkis savo poezijos rinkinio „Pavasario balsai“ leidimus. Jie išspausdinti 1895 m. Tilžėje, 1905 m. – Peterburge, 1913 m. – Kaune, 1920 m. – Tilžėje ir 1927 m. –Kaune.

Šių leidimų kalba iki šiol nebuvo specialiai tirta. Irena Slavinskaitė yra užsiminusi, kad daugiau taisyti 1913 ir 1927 m. leidimai, tačiau taisyčių nedetalizavo, užsiminė tik apie leksiką¹⁰.

Pranešime analizuojama, kaip Maironis keitė „Pavasario balsų“ raidyną, rašybą, fonetiką, morfologiją, sintaksę; mėginama susekti pokyčių priežastis.

Leisdamas 1905 m. „Pavasario balsus“, Maironis apsigalvojo dėl septynių kalbos ypatybių. Jis įsivedė naujus rašmenis <Č, č>, <Š, š> (1895 m. leidime <Cz, cz>, <Sz, sz>), <Uo, uo> (1895 m. leidime <Ū, ū>); iš Kazimiero Jauniaus išmoktas (*i*)*ĩ* k. nom., instr. pl. galūnes *-ei*, *-eis* pakeitė *-(i)ai*, *-(i)ais*; (*i*)*ā*, *ē* kamienų vardažodžių instr. sg. galūnes *-ą*, *-ę* pakeitė *-a*, *-e*. Redagavo ir morfologiją: tariamosios nuosakos 1 sg. galūnę *-czio* pakeitė *-čiau*, aukščiausiojo laipsnio būdvardžių f. nom. sg. galūnę *-é* – *-ia*, gen. sg. *-és* – *-ios*. Taisė ir pažymimuosius sakinius – atsisakė jungiamojo žodžio *ką*.

Dauguma minėtųjų ypatybių sutapo ir su Jablonskio „Lietuviškos kalbos gramatika“ (1901), ir su katalikiškosios žiniasklaidos kalba. Tačiau nuo Jablonskio gramatikos besiskiriančios 1905 m. leidime vartotos vardažodžių *u* kamieno nom. pl., veiksmažodžių 1 sg., 1, 2 pl. cond. formos, būdingos katalikiškajai spaudai, leistų manyti, kad Maironis labiau orientavosi į spaudos kalbą; Jablonskio gramatikos įtaka čia netiesioginė – kiek jos normų perėmė periodika, beveik tiek ir Maironis.

1913 m. „Pavasario balsų“ kalba taisyta mažiau: *i* kamieno vardažodžių galūnėje Maironis pradėjo rašyti *-įs* (1905 m. leidime *-ys*), veiksmažodžių su *-inti* fut. formose – *-in* (1905 m. leidime *-į-*), atsisakė iš Jauniaus išmoktų 1, 2 pl. cond. formų su *-tumi-*. Pirmųjų dviejų ypatybių atsiradimas sietinas su Kazimiero Būgos darbais.

Dar mažiau redaguotas 1920 m. „Pavasario balsų“ leidimas. Iki tol įvardžiuotinių būdvardžių acc. pl. f. rašęs su *-asias*, Maironis ėmė rašyti *-ąsias*. Tokią galūnę Jablonskis buvo davęs ir 1901 ūjų, ir vėlesnėse gramatikose (1918 m., 1919 m.), be to, taip rašyti rekomendavo ir Būga (1910 m.).

⁹ Pranešimas parengtas pagal LMT finansuojamą projektą „Pavasario balsų“ mikroistorija: lietuviškų tekstų modernėjimo genetinė rekonstrukcija (MOD-17004).

¹⁰ Irena Slavinskaitė, „Raštų I tomo sudarymo principai“, Maironis. Raštai I, Lyrika, Vilnius: Vaga, 1987, 250.

1927 m. leidime būta daugiausia kalbos pakeitimų. Čia Maironis daug nuosekliau pradėjo vartoti raidę <ū>. Ilguosius balsius jis pradėjo žymėti ir *i*, *u* kamienų vardažodžių nom. pl. galūnėje (-*ys*, -*ūs* vietoj ankstesnių -*īs*, -*ūs*). Veiksmažodžių liepiamosios nuosakos formas anksčiau rašęs išlaikydamas kamiengalio priebalsius (t. y. su -*gk[-]*, -*kk[-]*), dabar kamiengalio -*k* nebeišlaikė (taigi rašė -*gk-*, bet -*k-* vietoj ankstesnio -*kk-*); tariamosios nuosakos 3 asmens formas pradėjo rašyti su -*ty* (vietoje ankstesnės -*tu*). Keitė ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžių galūnes, atsirado nom. sg. -*ias* (ankstesniuose leidimuose -*is*), acc. sg. -*iā* (anksčiau -*ī*).

Redaguota ir 1927 m. leidimo sintaksė: *é* kamieno daiktavardžių kreipinys imtas reikšti nebe vardininku, kaip anksčiau, o šauksmininku, laiko prijungiamųjų sakinių jungtukas *kad* pakeistas *kai*.

Jolanta Wiśnioch

Latvijos universitetas / University of Latvia

Veiksmažodžių tiesioginės nuosakos esamojo ir būtojo laiko daugiskaitos 1-ojo ir 2-ojo asmens galūnių -*am*, -*at* ir -*ahm*, -*ah* vartojimas XVII amžiaus latvių kalbos raštuose

In modern Latvian literal language the orthography goes hand in hand with grammar and there are two separate endings of the indicative plural forms of first and second person – short -*am*, -*at* (with the exception of the *ā*-stem verb forms in -*īt*, -*īnāt*) in the present tense and long -*ām*, -*āt* for the past tense. However in the history of Latvian written language it hasn't always been like this. The analysis of the two mentioned endings in the Latvian texts of the 17th century shows, that there are two different ways to mark the ending of the plural forms of the second person – with and without -*h*- in the ending.

According to that, the writings of the 17th century can be divided into two groups. On the one hand writings of G. Mancelius, M. Buhner, G. Dreszell and H. Adolphi (1685 Lettisches Handbuch), where the ending -*ah* prevails and on the other hand works of G. Rehehuzen, J. Langius, and the E. Glück and H. Adolphi (1685 Grammar) – with the ending -*at*.

In all the texts, except the E. Glück's Bible, one particular variant of the ending -*at* or -*ah* serves as the plural second person ending indicator in both tenses – present and the past.

In the Bible two systems are used – the ending -*ah* in the gospels of Matthew and Mark and the ending -*at* in John and the other books. Gospel of Luke shows both writing systems at the same time.

All the authors use -*h*- as an indicator of the long syllable at the end of infinitive forms, but they don't use it in a case of reflexive verbs – both infinitive, as well as plural forms of second person.

This can be one more proof, that Glück has followed or used works of his ancestors and, perhaps, was influenced by the “modern” writing tradition introduced in the Adolphi’s grammar.

Dalyviai / Participants

Vardas / Name	Institucija / Affiliation
Mohammed Abdennour	Gardajos universitetas / Ghardaia University
Agnė Aleksaitė	Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language
Daiva Aliūkaitė	Vilniaus universiteto Kauno fakultetas / Kaunas Faculty of Vilnius University
Diego Ardoino	Vilniaus universitetas, Pizos universitetas / Vilnius University, University of Pisa
Claudio Barna	Milano universitetas / University of Milano
Agnė Bielinšienė	Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University
Monika Bogdzevič	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Iryna Borbenchuk	Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas „Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas“ / National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Adriano Cerri	Pizos universitetas / University of Pisa
Solveiga Čeirane	Rygos Stradinio universitetas, Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas / Riga Stradins University, Latvian Language Institute of the University of Latvia
Kęstutis Dambrauskas	Šiaulių universitetas / University of Šiauliai
Pietro Umberto Dini	Pizos universitetas / University of Pisa
Irina Gorbachyova	Orenburgo valstybinis universitetas / Orenburg State University
Ewelina Grzeskiewicz	Lenkijos mokslų akademijos Krokuvos Lenkų kalbos institutas / Institute of Polish Language at the Polish Academy of Sciences in Krakow
Inese Indričāne	Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas / Latvian Language Institute of the University of Latvia
Ilga Jansone	Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas / Latvian Language Institute of the University of Latvia
Birutė Jasiūnaitė	Vilniaus universitetas / Vilnius University

Alla Kalyta	Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas „Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas“ / National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Andra Kalnača	Latvijos universitetas / University of Latvia
Vytautas Kardelis	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Małgorzata Kasner	Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos institutas / Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences
Maryna Kolisnyk	Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas „Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas“ / National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Jelena Konickaja	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Julija Korostenskienė	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Jolanta Kovalevskaitė	Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University
Robertas Kudirka	Vilniaus universiteto Kauno fakultetas / Kaunas Faculty of Vilnius University
Edita Ledichova	Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language
Ilze Lokmane	Latvijos universitetas / University of Latvia
Jūratė Lubienė	Klaipėdos universitetas / University of Klaipėda
Justina Mandravickaitė	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Ilga Migla	Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas / Latvian Language Institute of the University of Latvia
Danguolė Mikulėnienė	Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language
Rita Miliūnaitė	Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language
Nakamura Mitsuhiro	Nihono universitetas / Nihon University
Jowita Niewulis-Grablunas	Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas / Adam Mickiewicz University in Poznan
Sylvia Ebere Nwachi	Nigerijos universitetas / University of Nigeria
Yurie Okami	Kansai Gaidai universitetas / Kansai Gaidai University

Dalia Pakalniškienė	Klaipėdos universitetas / University of Klaipėda
Lina Plaušinytė	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Erika Rimkutė	Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University
Regina Rinkauskienė	Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija / Academy of Education at Vytautas Magnus University
Kristina Rutkovska	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Vilija Sakalauskienė	Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language
Zofia Sawaniewska-Mochowa	Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos institutas / Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences
Christa Schneider	Berno universitetas, Freiburgo universitetas / University of Bern, University of Freiburg
Elina Shekhtman	Orenburgo valstybinis pedagoginis universitetas / Orenburg state pedagogical university
Marius Smetona	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Irena Smetonienė	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Irena Snukiškienė	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Anna Stafecka	Latvijos universiteto Latvių kalbos institutas / Latvian Language Institute of the University of Latvia
Žydrūnė Šalaviejūtė	Klaipėdos universitetas / University of Klaipėda
Jana Taperte	Latvijos universitetas / University of Latvia
Larysa Taranenko	Nacionalinis Ukrainos technikos universitetas „Igorio Sikorskio Kijevo politechnikos institutas“ / National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Ana Tyrpa	Lenkijos mokslų akademijos Krokuvos Lenkų kalbos institutas / Institute of Polish Language at the Polish Academy of Sciences in Krakow
Nijolė Tuomienė	Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language
Inta Urbanoviča	Latvijos universitetas / University of Latvia
Sonata Vaičiakauskienė	Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Mokytojų rengimo institutas / Teacher Training Institute of Academy of Education at Vytautas Magnus University

Loreta Vaičiulytė-Semėnienė	Lietuvių kalbos institutas / Institute of the Lithuanian Language
Pēteris Vanags	Latvijos universitetas, Stokholmo universitetas / University of Latvia
Jolanta Vaskelienė	Šiaulių universitetas / University of Šiauliai
Jurgita Venckienė	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Laura Vilkaitė	Vilniaus universitetas / Vilnius University
Alessandro Vitale	Milano universitetas, Pizos universitetas / University of Milano, University of Pisa
Yuliya Vyshenskaya	Herzeno valstybinis universitetas / Herzen State University
Jolanta Wiśnioch	Latvijos universitetas / University of Latvia
Xi Zhang	Šiaurės rytų normalusis universitetas / Northeast Normal University